www.e-rara.ch

Opus epistolarum divi Hieronymi Stridonensis, una cum scholiis Des. Erasmi Roterodami

Hieronymus, Sophronius Eusebius

Parisiis, anno 1533

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-29163

Hieronymi epistola ad Dextrum praetoriopraefectum, e Latina lingua in Graecam translata = Hierōnymou epistolē pros Dextron eparchon praitorïō, apo Rhōmaïkōn eis Ellēnika metablētheisa

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

A **HIERONY=**
MI EPISTOLA AD DEX-
trum prætorioprӕfectum, è Latina
lingua in Græcam trãſlata.

HIERONYMVS DEXTRO.

HOrtaris[1] Dexter,[2] vt Trãquil-
lum ſequẽs, Eccleſiaſticos ſcri-
ptores in ordinem digeram: &
quod ille in enumerandis gen-
tilium literarum viris fecit il-
luſtribus, ego in noſtris faciã:
id eſt, vt à paſſione Chriſti vſ-
que ad decimumquartum Theodoſij imperatoris
annum, omneis q de ſcripturis ſanctis memoriæ
aliquid prodiderunt, tibi breuiter exponam. Fe-
cerunt quidem hoc idem apud Grecos, Hermip-
pus peripateticus, Antigonus Caryſtius, Satyr9
B doctus vir, & longè omnium doctiſſimus Ariſto-
xenus muſicus. Apud Latinos autẽ Varro[3], San-
tra, Nepos, Hyginus, & ad cuius nos exemplũ vis
prouocare, Tranquillus. Sed non mea & illorum
ſimilis eſt conditio: illi enim veteres hiſtorias an-
nalesq́ue replicãtes, potuerũt quaſi de ingenti pra-
to paruam opuſculi ſui coronam texere. Ego
quid acturus, qui nullum præuium ſequens,[4] peſ-
ſimum, vt dicitur, magiſtrũ memetipſum habeo?
Quãquam Euſebius Pamphili, in decem Eccle-
ſiaſticæ hiſtoriæ libris, maximo nobis adiumen-
to fuerit: & ſingulorum de quibus ſcripturi ſum9
volumina, ætates authorum ſuorum ſæpe teſtan-
tur. Itaque dominum Ieſum Chriſtum precor, vt
Cicero. quod Cicero tuus, qui in arce Romanæ ſtetit elo-
quentiæ, non eſt facere dedignatus in Bruto, ora-
torum Latinæ linguæ texẽs catalogum: id ego in
eccleſiæ illius ſcriptorib9 enumerandis, dignè co-
hortatione tua impleam. Si qui autem de his qui
vſque hodie ſcriptitãt, à me in hoc volumine prę-
termiſſi ſunt, ſibi magis quàm mihi debent impu
C tare. Neque enim cælantes ſcripta ſua, de his quæ
non legi, noſſe potui: & quod alijs forſitan ſit no-
tum, mihi in hoc terrarum angulo fuerit ignotũ.
Certè cùm ſcriptis ſuis claruerint, nõ magnope-
re noſtri ſilentij diſpendio ſuſpirabunt. Diſcant
ergo[5] Celſus, Porphyrius, Iulianus, rabidi aduer-
ſus Chriſtum canes, diſcant eorum ſectatores, qui
putant eccleſiam nullos philoſophos & eloquen-
tes, nullos habuiſſe doctores, quanti & quales viri
eã fundauerint, extruxerint, & ornauerint & de-
ſinant fidem noſtram ruſticæ tantum ſimplicita-
tis arguere, ſuamq́ue potius imperitiam agnoſcãt.

1 SImon Petrus filius Ioannis, prouinciæ Ga-
lileę, vico Bethſaida, frater Andreæ apoſto-
li, & princeps apoſtolorum: poſt epiſcopatũ
Antiochenſis eccleſiæ, & prædicationem diſper-
ſionis eorum qui de circuncisione crediderant, in
Põto, Galatia, Cappadocia, Aſia, & Bithynia, ſe-
cundo Claudij anno, ad expugnãdum Simonem
Magum Romam pergit, ibiq́ue vigintiquinq́ue an-
nis cathedram ſacerdotalẽ tenuit, vſq́ue ad vltimũ
annum Neronis, id eſt, decimumquartum. A quo
& affixus cruci, martyrio coronatus eſt, capite ad
terram

ΙΕΡΩΝΥ= D
ΜΟΙ ἘΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΔΈΞΤΡΟΝ
ἔπαρχον πραιτορίου, ἀπὸ ῥωμαϊκῆς εἰς
ἑλληνικὰ μεταβληθεῖσα.

ἹΕΡΏΝΥΜΟΣ ΔΕΞΤΡΩ.

Προτρέπει Δέξτρε, ὡς τῷ Τραγκύλλῳ ἑπό/
μενόν με, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγρα/
φέας κατὰ τάξιν ἐκθέσθαι, καὶ ὅπερ ἐκεῖ/
νος ἀπαριθμούμενος τοὺς περιφανεῖς
ἄνδρας, τοὺς τὰ ἐθνικὰ συντάξαντας
πεποίηκε, κἀγὼ ἐν τοῖς ἡμετέροις ποιή/
σω, τουτέστιν, ἀπὸ τοῦ πάθους τοῦ σωτῆρος ἄχρι τεσσαρεσ/
καιδεκάτου ἔτους θεοδοσίου τοῦ βασιλέως, πάντας τοὺς
ἐκ τῶν θείων γραφῶν συγγεγραμμένους τι, καὶ τῇ μνήμῃ
παραδεδωκότας, διὰ βραχέων φανερώσω. πεποιήκασι
μὲν οὖν τοῦτο αὐτό, παρὰ τοῖς ἕλλησιν, ἕρμιππος περιπα/
τητικός, ἀντίγονος καρύστιος, σάτυρος ἀνὴρ πολυμαθής,
καὶ πολλῶν πάνυ διδασκαλικώτερος, ἀριστόξενος μου/ E
σικός. παρὰ δὲ τοῖς ῥωμαίοις, βάῤῥων, σάντρας, νέπως, ὑγῖ/
νος καὶ οὗ εἰς ὑπόδειγμα ἡμᾶς προκαλέσασθαι βούλει, τραγ/
κύλλος. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐμοῦ κἀκείνων, ὁμοία ἡ αἵρεσις,
ἐκεῖνοι μὲν γοῦν, παλαιὰς ἱστορίας καὶ τὰ ἑκάστου ἔτους ἀνα/
κυλίοντες συντάγματα, ἐδυνήθησαν ὡσανεὶ ἐκ μεγά/
λου λειμῶνος, ἐλάχιστον γοῦν τοῦ οἰκείου ἔργου στέφανον
πλέξαι. ἐγὼ δέ, τί διαπράξομαι, ἡγουμένῳ ἑπόμενος
οὐδενί, ἀλλ' ἐμαυτὸν κάκιστον, ὡς ὁ λόγος φησί, διδά/
σκαλον ἔχων; εἰ καὶ τὰ μάλιστα εὐσέβιος ὁ παμφίλου
εἰς δέκα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας βίβλοις, μεγίστην ἡμῖν
παρέχετο βοήθειαν, καὶ τὰ ἑκάστου περὶ ὧν συγγράφειν μέλ/
λομεν τεύχη ὑπὲρ τῶν οἰκείων τὴν μαρτυρίαν παρέξουσι
χρόνων. τοιγαροῦν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ δέομαι, ἵνα
ὅπερ ὁ σὸς κικέρων, ὁ ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς ῥωμαϊκῆς εὐγλωτ/
τίας ἱστάμενος, ποιῆσαι οὐκ ἀπηξίωσεν εἰς βροῦτον, τὸν
τῶν ῥητόρων τῇ ῥωμαϊκῇ γλώττῃ συντάττων κατάλογον,
τοῦτο ἐγὼ ἐν τῷ ἀπαριθμήσασθαι τοὺς συγγραφέας τῆς αὐτῆς
ἐκκλησίας, ἐκπληρώσω διὰ τῆς σῆς προτροπῆς. εἰ δέ τινες,
ἐκ τῶν ἄχρι τήμερον συγγεγραμμένων παρ' ἐμοῦ ἐν τῷ δὲ
τῷ τεύχει παρελείφθησαν, ἑαυτοῖς μᾶλλον ἢ ἐμοὶ ἐπι/
γραφέτωσαν. οὐ γὰρ ἀποκρυπτόντων αὐτῶν τὰ ἴδια συγ/ F
γράμματα, γνῶναι ἐδυνήθην οἷς οὐκ ἐνέτυχον, καὶ ὅπερ
ἄλλοις ἐστὶν ὅτε γνωστὸν τυγχάνει, ἐμοὶ ἐν τῇ τοῦ κόσμου
τούτου γωνίᾳ, ἄγνωστον ὑπῆρξεν. ὅμως ὅτε κατάδηλοι διὰ
τῶν οἰκείων γένωνται συγγραμμάτων, οὐχ ὡς τὰ μέγιστα βλα/
βέντες τὴν ἡμετέραν ἐπιστενάξουσι σιωπήν. μαθέτωσαν τοί/
νυν κέλσος, πορφύριος, ἰουλιανός, οἱ λυσσώδεις κατὰ χριστοῦ
κύνες, μαθέτωσαν οἱ τούτων ἀκόλουθοι, οἱ νομίζοντες τὴν
ἐκκλησίαν, μήτε φιλοσόφους καὶ εὐφραδεῖς, μήτε τινὰς
ἐσχηκέναι διδασκάλους, ὅσοι καὶ πηλίκοι ἄνδρες ταύτην θε/
μελιώσαντες, ᾠκοδόμησάν τε καὶ διεκόσμησαν, καὶ παύ/
σωνται τὴν ἡμετέραν πίστιν, ἀγροικικῆς εὐθύνειν μόνον ἁπλό/
τητος, τὴν οἰκείαν μᾶλλον ἀμαθίαν ἐπιγνωσόμενοι.

Σίμων πέτρος ἀπόστολος υἱὸς ἰωνᾶ, ἐπαρχίας γαλι/
λαίας, κώμης βηθσαϊδᾶ, ἀδελφὸς ἀνδρέου ἀποστό/
λου, καὶ ἀρχηγὸς τῶν ἀποστόλων, μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν
τῆς ἀντιοχέων ἐκκλησίας, καὶ τὸ κήρυγμα τῶν διασπαρέντων, καὶ
ἐκ τῆς περιτομῆς πιστευσάντων, ἐν πόντῳ, γαλατίᾳ, καππαδο/
κίᾳ, ἀσίᾳ, καὶ βιθυνίᾳ, τῷ δευτέρῳ κλαυδίου ἔτει, εἰς τὸ
ἐκπολεμῆσαι σίμωνα τὸν μάγον, τῇ ῥώμῃ ἐφίσταται, ἔνθα
εἴκοσι πέντε ἐνιαυτοὺς, τὸν θρόνον τῆς ἱερωσύνης κατέχεν, ἕως
τοῦ τελευταίου ἐνιαυτοῦ νέρωνος, τουτέστι, τοῦ τεσσαρεσκαι/
δεκάτου, ἐφ' οὗ καὶ σταυρωθεὶς ἐμαρτύρησε, τὴν κεφαλὴν κατὰ
γῆν

G terram verſo, & in ſublime pedibus eleuatis: aſſerens ſe indignũ vt ſic crucifigeretur vt dominus ſuus. Scripſit duas epiſtolas,[2] quæ catholicæ nominantur: quarum ſecũda à pleriſq; eius eſſe negatur,[3] propter ſtili cum priore diſſonãtiam. Sed & euangelium iuxta Marcum, qui auditor eius & interpres fuit, huiꝰ dicitur. Libri autẽ eius, è quibus vnus[4] Actorum eius inſcribitur, alius Euangelij, tertius prædicationis, quartus Apocalypſis, quintus Iudicij, inter apocryphas ſcripturas reputatur. Sepultus Romæ in Vaticano, iuxta viam triumphalẽ, totius vrbis veneratione celebratur.

Variat Græcus.

Diuus Hieronymus nõ recenſuit niſi ſcriptores: at Sophroniꝰ reliquos itẽ apoſtolos adiunxit. Ea nos Latina fecimus, & adijcienda curauimꝰ, ne nõ congruerent Græca cũ Latinis.

2 ANdreas frater huiꝰ, vt maiores noſtri prodiderunt, Scythis, & Sogdianis, & Saccis prædicauit euãgelium domini noſtri Ieſu Chriſti, & in Auguſta ciuitate prędicauit, quę cognominatur magna, vbi eſt irruptio Apſari, & Phaſis fluuius, illic incolunt Aethiopes interiores. Sepultus eſt autẽ Patris ciuitate Achaiæ, cruci ſuffixus ab Aegæa prętecto Edeſenorum.

3 IAcobus,[1] q appellatur frater domini, cognomẽto Iuſtꝰ, vt nõnulli exiſtimãt, Ioſeph ex alia vxore, vt autẽ mihi videtur, Mariæ ſororis matris domini,[2] cuius Ioannes in libro ſuo meminit, filius: poſt paſſionem domini ſtatim ab apoſtolis Hieroſolymorum epiſcopus ordinatus: vnã tantum ſcripſit epiſtolam,[3] quæ de ſeptem catholicis eſt, quę & ipſa ab alio quodã ſub nomine eius ædi-

H ta aſſeritur: licèt paulatim tẽpore procedente obtinuerit autoritatẽ. Hegeſippus vicinus apoſtolicorum temporũ, in quinto cõmentariorum libro de Iacobo narrans, ait: Suſcepit eccleſiam Hieroſolymæ poſt apoſtolos frater domini Iacobus, cognomento Iuſtus. Multi ſiquidẽ Iacobi vocabantur. Hic de vtero matris ſanctus fuit, vinũ & ſiceram nõ bibit, carnem nullam comedit, nunquam attonſus eſt, nec vnctus vnguento, nec vſus balneo. Huic ſoli licitum erat ingredi ſancta ſanctorum. Siquidem veſtibus laneis non vtebatur, ſed lineis, ſolusq́; ingrediebatur templũ, & flexis genibus pro populo deprecabatur: intantum, vt camelorum duritiem traxiſſe eius genua crederentur. Dicit & alia multa; quæ enumerare longum eſſet. Sed & Ioſephus in viceſimo libro antiquita-

I tũ refert, & Clemens[4] in ſeptimo Hypotypoſeωn, mortuo Feſto, qui Iudęam regebat, miſſum à Nerone eſſe ſucceſſorẽ eius Albinum: qui cùm necdum ad prouinciam perueniſſet: Ananus, inquit, pontifex adoleſcẽs Anani filius, de genere ſacerdotali,[5] accepta occaſione, ἀναρχίας concilium congregauit: & cõpellens publicè Iacobum, vt Chriſtum dei filiũ denegaret, contradicẽtem lapidari iuſſit: qui cùm pręcipitatus de pinna templi confractis cruribus adhuc ſemiuiuus tendens ad cœlum manus diceret: Domine, ignoſce eis: quod enim faciũt, neſciũt: fullonis fuſte,[6] quo rudia veſtimenta[7] extorqueri ſolent, in cerebro percuſſus interijt. Tradit item Ioſephus tantæ eum ſanctitatis fuiſſe, & celebritatis ĩ populo: vt propter eiꝰ necem, creditũ ſit ſubuerſam eſſe Hieroſolymã. Hic eſt de quo Paulus apoſtolus ſcribit ad Galatas: Alium autem apoſtolorũ vidi neminem, niſi Iacobum fratrẽ domini. Et apoſtolorũ ſuper hoc crebrius acta teſtãtur.[8] Euangeliũ quoq; quod appellatur ſecũdũ Hebręos, & à me nuper in Gręcũ Latinumq́;

γῆν ἔχων, τοὺς πόδας δὲ ἐν μετεώρῳ, φάσκων ἀνάξιον K ἑαυτὸν εἶναι, τὸν ὅμοιον τρόπον σταυρωθῆναι τῷ πάντων κυρίῳ. ἔγραψε δύο ἐπιστολὰς τὰς ὀνομαζομένας καθολικάς, ἀφ' ὧν τὴν δευτέραν οἱ πλείους οὐκ ἐγκρίνουσιν αὐτοῦ τυγχάνειν, διὰ τὸν χαρακτῆρα, καὶ τὴν διαφωνίαν τῆς πρώτης ἐπιστολῆς. ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον, ὃς μαθητὴς αὐτοῦ καὶ ἑρμηνευτὴς ἐγένετο, τούτου λέγεται εἶναι. τὰ δὲ συγγράμματα, τουτέστι πρῶτον, ὃ ἐπιγέγραπται πράξεις αὐτοῦ. δεύτερον, εὐαγγέλιον. τρίτον, κήρυγμα. τέταρτον, ἀποκάλυψις. πέμπτον, κρίσις, ὡς ἀπόκρυφα ὄντα ἀποδοκιμάζεται. κηδευθεὶς δὲ ἐν ῥώμῃ ἐν τῷ βατικάνῳ, πλησίον τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπίκλην τριουμφαλίας, μετὰ παντὸς τοῦ σεβάσματος, παρὰ τῶν ῥωμαίων θρησκεύεται.

ΑΝδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὡς οἱ πρὸ ἡμῶν παραδεδώκασιν, Σκύθαις καὶ Σογδιανοῖς καὶ Σάκκαις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. καὶ ἐν σεβαστοπόλει ἐκήρυξε τῇ μεγάλῃ. ὅπου ἐστὶν ἡ παρεμβολὴ Ἀψάρου, καὶ Φάσις ὁ ποταμός. ἔνθα οἰκοῦσιν αἰθίοπες οἱ ἐσώτεροι. θάπτεται δὲ ἐν Πάτραις τῆς Ἀχαΐας, σταυρῷ παραδοθεὶς ὑπὸ Αἰγεά τοῦ βασιλέως Ἐδεσηνῶν.

ΙΆκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ κυρίου, ἀπόστολος καὶ ἐπίκλην Δίκαιος, ὥς τινες ὑπολαμβάνουσι, τοῦ Ἰωσὴφ, ἀπὸ ἄλλης γυναικός. ὡς δὲ ἐμοὶ φαίνεται, Μαρίας, ἀδελφῆς τῆς μητρὸς τοῦ κυρίου, ἧς Ἰωάννης μέμνηται, παρὰ τὸ πάθος τοῦ κυρίου, εὐθὺς παρὰ τῶν ἀποστόλων, Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος κατασταθείς, μίαν μόνην συνεγράψατο ἐπιστολήν, ἥτις τῶν ἑπτὰ καθολικῶν τυγχάνει. καί τινες παρ' L ἑτέρου τινὸς ἐπὶ ὀνόματι αὐτοῦ ἐκδεδόσθαι ταύτην φάσκουσι, καὶ κατὰ βραχὺ τοῦ χρόνου προϊόντος, αὐθεντίας τινὸς ἐπελάβετο. Ἡγήσιππος γείτων τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, ἐν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τῶν ὑπομνημάτων περὶ Ἰακώβου διηγούμενος, ἔφη. διεδέξατο τὴν ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων μετὰ τοὺς ἀποστόλους, ἀδελφὸς τοῦ κυρίου Ἰάκωβος, ὁ ἐπικληθεὶς Δίκαιος, διὰ τὸ πολλοὺς καλεῖσθαι Ἰακώβους. οὗτος ἐκ γεννητῆς ἅγιος ἦν, οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἔπιε, κρεῶν δὲ οὐδὲ ἑτέρου θυτοῦ οὐ μετέλαβε πώποτε, οὐδὲ ἐκείρατο, οὐδὲ ἀλείμμασιν, ἢ λουτροῖς προσωμίλησεν. ἔθος δὲ ἦν αὐτῷ εἰσελθεῖν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἐσθῆτι ἐρεΐνῃ μὴ κεχρημένῳ, ἀλλὰ λινῇ, μόνῳ τε αὐτῷ ἐξῆν εἰς τὸν ναὸν εἰσιέναι, καὶ γόνατα κλίνων, ὑπὲρ τοῦ λαοῦ προσηύχετο, τοσοῦτον, ὥστε τὰ γόνατα αὐτοῦ ὑπερβαίνειν νομίζεσθαι, τοὺς τῶν καμήλων τύπους. λέγει καὶ ἕτερά τινα, ἃ μακρὸν εἴη καταλέγεσθαι. καὶ γὰρ καὶ Ἰώσηππος ἐν τῷ εἰκοστῷ τῆς ἀρχαιολογίας λόγῳ, καὶ Κλήμης ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν ὑποτυπώσεων εἰρήκασι, μετὰ τὴν τελευτὴν M Φήστου τοῦ τὴν Ἰουδαίαν διέποντος, πεμφθῆναι παρὰ Νέρωνος διάδοχον αὐτοῦ Ἀλβῖνον, καὶ πρὶν ἢ τοῦτον τῆς ἐπαρχίας ἐπιστῆναι, Ἀνανός φησιν ἱερεὺς νέος, Ἀνάνου υἱός, γένος ἱερατικοῦ, εἰληφὼς ἀφορμὴν, ἀναρχίας συνεδρίου γενομένου, ἠνάγκασε τὸν Ἰάκωβον δημοσίᾳ, ἵνα τὸν χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἀρνήσηται, ἀντιλέγοντα δὲ λιθασθῆναι προσέταξεν, ὃς ἐκ τοῦ πτερυγίου τοῦ ναοῦ κρημνισθείς, κατεαγότων αὐτοῦ τῶν σκελῶν, ἡμιθανὴς ἐπάρας εἰς οὐρανὸν τὰς χεῖρας, λέγει. κύριε, σύγγνωθι αὐτοῖς, ὃ γὰρ ποιοῦσιν ἀγνοοῦσι. τότε κναφικῷ μοχλῷ ᾧ τὰ ἱμάτια ἐκπιάζειν εἰώθασι, κατὰ τοῦ ἐγκεφάλου κρουσθείς, ἀνεπαύσατο. προστίθησιν ὁ αὐτὸς Ἰώσηππος, τοσαύτης αὐτὸν γεγενῆσθαι ἁγιωσύνης ἐντὸς καὶ θρησκείας παρὰ τῷ λαῷ, ὡς διὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον πεπεῖσθαι πάντας, τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. Περὶ τούτου καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τοὺς Γαλάτας λέγει. ἄλλον δὲ ἐκ τῶν ἀποστόλων οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. καὶ τῶν ἀποστόλων περὶ τούτου μαρτυροῦσιν αἱ πράξεις. καὶ τὸ εὐαγγέλιον δὲ τὸ ἐπιγραφὸν καθ' Ἑβραίους, ὅπερ ὑπ' ἐμοῦ νῦν εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ ῥωμαϊκὴν

Pro τύποις legendum arbitror, τύλους.

A Latinumq; ſermonem tranſlatum eſt, quo & Origenes ſæpe vtitur, poſt reſurrectionem ſaluatoris refert. Dominus autem cùm dediſſet ſindonē ſeruo ſacerdotis, iuit ad Iacobum, & apparuit ei. Iurauerat enim Iacobus, ſe non comeſturum panem ab illa hora, qua biberat calicē domini, donec videret eum reſurgentem à mortuis. Rurſusq; poſt paululum: Afferte, ait dominus, menſam & panem. Statimq; additur: Tulit panem & benedixit, ac fregit, & dedit Iacobo Iuſto, & dixit ei: Frater mi, comede panem tuum, quia reſurrexit filius hominis à dormientibus. Triginta itaque annos Hieroſolymis rexit eccleſiam, id eſt, vſque ad ſeptimum Neronis annum, & iuxta templum vbi & præcipitatus fuerat, ſepultus eſt. Titulum vſq; ad obſidionem Titi & vltimam Hadriani, notiſſimum habuit. Quidā è noſtris in monte Oliueti eum putauerūt conditum, ſed falſa eorum opinio eſt.

4 B Matthæus,[1] qui & Leui, ex publicano apoſtolus, primus in Iudæa propter eos qui ex circūciſione crediderant, Euangeliū Chriſti Hebraicis literis verbisq; cōpoſuit. Quod quis poſtea in Græcum tranſtulerit, non ſatis certū eſt. Porrò ipſum Hebraicū habetur vſq; hodie in Cæſarienſi bibliotheca, quam Pamphilus martyr ſtudioſiſſimè confecit. Mihi quoque à Nazaræis,[2] qui in Berœa vrbe Syriæ hoc volumine vtuntur, deſcribendi facultas fuit. In quo animaduertendum, quod vbicunque euangeliſta, ſiue ex perſona ſua, ſiue ex perſona domini ſaluatoris, veteris ſcripturæ teſtimonijs vtitur, non ſequatur Septuaginta tranſlatorum autoritatē, ſed Hebraicam, è quibus illa duo ſunt:[3] Ex Aegypto vocaui filium meum. Et: Quoniam Nazaræus vocabitur.

5 Iacobus Zebedæi filius, duodecim tribubus quæ erant in diſperſione, omnibus prædicauit Euangelium domini noſtri Ieſu Chriſti. Interfectus eſt autem gladio ab Herode Tetrarcha Iudæorū.

Hæc vſq; ad Iudā nō ſūt Hieronymi, ſed à Græcis adiecta.

6 C Philippus apoſtolus in Phrygia prædicat Euāgeliū domini Ieſu. Sepelitur Hierapoli cum filiabus honorificè.

7 Bartholomæus apoſtolus, Indis ijs qui dicuntur fortunati, prædicauit Euangelium Chriſti, & Euangelium quod eſt ſecundum Matthæum eis tradidit. Dormiuit autem Albanopoli oppido maioris Armeniæ.

8 Thomas apoſtolus, quemadmodum traditū eſt nobis, Parthis & Medis & Perſis & Germanis & Hyrcanis & Bactris & Magis prædicauit Euangelium domini. Dormiuit in ciuitate Calamina, quæ eſt Indiæ.

9 Simon Cananæus, cognomento Iudas, frater Iacobi epiſcopi, qui & ſucceſſit illi in epiſcopatum, poſt obitum Iacobi cognomento Iuſti: vixit annos viginti ſupra centum. Crucifixus autem ſub Traiano præfecto, mota perſecutione graui, dormiuit.

10 Matthias, cùm vnus eſſet è numero ſeptuaginta, allectus eſt i ordinē vndecim apoſtolorū, in locum Iudæ Iſcariotæ, qui fuit proditor.

In altera

Ῥωμαϊκὴν γλῶτταν μετεβλήθη, ᾧ καὶ Ὠριγένης πολλάκις κέχρηται, μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ σωτῆρος, λέγει. ὁ δὲ κύριος δεδωκὼς σινδόνα τῷ δούλῳ τοῦ ἱερέως, ἀπελθὼν πρὸς Ἰάκωβον, ἤνοιξεν αὐτῷ. ὠμωμόκει γὰρ Ἰάκωβος μὴ γεύσασθαι ἄρτου, ἐξ ἐκείνης τῆς ὥρας ἀφ᾽ ἧς πεπώκει τὸ ποτήριον ὁ κύριος, ἕως οὗ ἴδῃ αὐτὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν. Αὖθις δὲ μικρὸν ὕστερον, Δότε, φησὶν ὁ κύριος, τράπεζαν καὶ ἄρτον. Εὐθὺς δὲ προστίθεται, λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ δεδωκὼς Ἰακώβῳ τῷ δικαίῳ, λέγει αὐτῷ. Ἀδελφέ μου ἔσθιε τὸν ἄρτον τὸν σόν, ἠγέρθη γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν. Τριάκοντα τοιγαροῦν ἐνιαυτοὺς τὴν Ἱεροσολύμων κυβερνήσας ἐκκλησίαν, τουτέστιν, ἕως ἑβδόμου ἐνιαυτοῦ Νέρωνος, πλησίον τοῦ ναοῦ ἀπετέθη, ἐν ᾧ καὶ ἐρρίφθη. Τίτλον ἄχρι τῆς Τίτου πολιορκίας, καὶ τῆς τελευταίας Ἀδριανοῦ ἐπίσημον ἔχειν. Ὃν τινες ἐξ ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τοῦ ἐλαιῶνος τεθάφθαι νομίζουσι, ψευδοῦς οὔσης τῆς τούτων ὑπονοίας. D

Grecus legiſſe videt, aperuit.

Ματθαῖος ὁ καὶ Λευῒς, ἀπόστολος ἀπὸ τελωνῶν, ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πρῶτος διὰ τοὺς ἐκ περιτομῆς πιστεύσαντας εὐαγγέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ γράμμασιν καὶ ῥήμασιν Ἑβραϊκοῖς συνέταξεν, ἀγνοουμένου τοῦ μετὰ ταῦτα εἰς Ἑλληνικὸν τοῦτο μεταφράσαντος. E Τὸ δὲ Ἑβραϊκὸν ἄχρι τήμερον ἐστὶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Καισαρείας τῆς παρὰ Παμφίλου μάρτυρος περισπουδάστως κατασκευασθείσης. Ἐμοὶ δὲ παρὰ τῶν Ναζωραίων τῶν ἐν Βεροίᾳ τῆς Συρίας τούτῳ κεχρημένων, ἄδεια παρεχέθη τῆς ταύτης μεταγραφῆς, δι᾽ οὗ ἐστὶν ἀκριβῶς παρατηρῆσαι, ὡς ἔνθα ἂν ὁ εὐαγγελιστὴς εἴτε ἐκ προσώπου οἰκείου, εἴτε ἐκ προσώπου τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ καὶ σωτῆρος ταῖς μαρτυρίαις κατακέχρηται τῶν παλαιῶν γραφῶν, μὴ ἀκολουθεῖν τῇ αὐθεντίᾳ τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνευτῶν, ἀλλὰ τῇ Ἑβραϊκῇ, ἀφ᾽ ὧν τὰ δύο ἐστὶν ἐκεῖνα, ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. καί, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου, ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ, πᾶσιν ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ἀνῃρέθη δὲ μαχαίρᾳ ὑπὸ Ἡρώδου τετράρχου τῶν Ἰουδαίων.

Φίλιππος ὁ ἀπόστολος ἐν Φρυγίᾳ κηρύσσει τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ. Θάπτεται ἐν Ἱεραπόλει μετὰ τῶν θυγατέρων ἐνδόξως. F

Βαρθολομαῖος ὁ ἀπόστολος, Ἰνδοῖς, τοῖς καλουμένοις εὐδαίμοσιν, ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον αὐτοῖς εὐαγγέλιον ἔδωκεν. Ἐκοιμήθη δὲ ἐν Ἀλβανοπόλει τῆς μεγάλης Ἀρμενίας.

Θωμᾶς ὁ ἀπόστολος, καθὼς ἡ παράδοσις περιέχει, Πάρθοις καὶ Μήδοις καὶ Πέρσαις καὶ Γερμανοῖς καὶ Ὑρκανοῖς καὶ Βάκτροις καὶ Μάγοις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου. Ἐκοιμήθη ἐν πόλει Καλαμίνῃ τῆς Ἰνδικῆς.

Σίμων ὁ Καναναῖος, ὁ ἐπικληθεὶς Ἰούδας, ἀδελφὸς Ἰακώβου τοῦ ἐπισκόπου, ὃς εἰς καὶ τὸν κλῆρον τῆς ἐπισκοπῆς ἐδέξατο μετὰ τὴν Ἰακώβου τοῦ δικαίου κοίμησιν. ἔζησεν ἑκατὸν εἴκοσιν ἔτη. Σταυρῷ δὲ παραδοθεὶς ἐπὶ Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως, διωγμοῦ μεγάλου κινηθέντος, ἐκοιμήθη.

Ματθίας εἷς ὢν τῶν ἑβδομήκοντα, συγκαταριθμηθεὶς δὲ μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων, ἀντὶ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου τοῦ προδότου γενομένου.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ

G In altera Aethiopia, vbi eſt irruptio Apſari & Hyſſi portus, prædicauit euangelium cùm eſſent homines agreſtes. Et illic dormiuit,& illic ſepultus eſt,vſque ad hodiernum diem.

11 Timotheus autē Epheſiorum epiſcopus ordinatus à beato Paulo,ex gentibus erat,nō ex circūciſione. De quo multa teſtatur Paulus,admonens vt honeſtam profeſſionem dati ſibi doni ſeruaret, qui & glorioſe illic teſtificatus eſt.

12 Titus epiſcopus Cretæ,in eadem & in circūiacentibus inſulis prædicauit euangelium Chriſti. Ibidem autem & dormiuit, & ſepultus eſt,nempe in Creta.

13 Creſcens[1] in Gallijs prædicauit euangeliū & illic ſepultus eſt. Eunuchus Cādaces Aethiopum reginę,in Arabia cognomento felici, & in Taprobana inſula maris rubri prædicauit euāgelium domini. Aiunt autem eum & ibidē martyriū pertuliſſe, & honorificè fuiſſe ſepultū.

14 Iudas[1] frater Iacobi paruā quidem[2] quæ de ſeptem catholicis eſt,epiſtolam reliquit. Et quia[3]
H de libro Enoch, qui apocryphus eſt,in ea aſſumit teſtimonium, à pleriſque reijcitur: tamen autoritatē vetuſtate iam & vſu meruit, & inter ſanctas ſcripturas computatur.

15 Paulus apoſtolus, qui antè Saulus, extra numerum duodecim apoſtolorū,de tribu Beniamin & oppido Iudęę Giſchalis fuit,quo à Romanis capto,cum parentibus ſuis Tarſum Cilicię cōmigrauit,à quibus ob ſtudia legis miſſus Hieroſolymā,à Gamaliele viro doctiſſimo, cuius Lucas meminit,eruditus eſt. Cùm autē interfuiſſet neci martyris Stephani, & acceptis à pontifice templi epiſtolis,ad perſequēdos eos, qui Chriſto crediderant,Damaſcū pergeret, reuelatione cōpulſus ad fidem,quæ in actibꝰ apoſtolorū ſcribiť, in vas electionis de perſecutore trāſlatus eſt. Cūq; primùm ad prędicationē eiꝰ Sergius Paulus ꝓcōſul Cypri credidiſſet, ab eo quòd eū Chriſti fidei ſubegerat, ſortitus eſt nomen Paulus:& iuncto ſibi Barnaba, multis vrbibus peragratis,reuertensq; Hieroſolymā,à Petro Iacoboq; & Ioāne gentiū apoſtolus or-
I dinať. Et quia in actibꝰ apoſtolorū pleniſſimè de eiꝰ cōuerſatiōe ſcriptū eſt,hoc tātū dicā,quòd poſt paſſionem dñi viceſimoquinto anno,id eſt ſecūdo Neronis,eo tēpore quo Feſtꝰ ꝓcurator Iudæę ſucceſſit Felici,Romā vinctus mittiť,& bienniū in libera manēs cuſtodia,aduerſus Iudæos de aduentu Chriſti quotidie diſputauit. Sciendū aūt in prima ſatiſfactiōe,necdū Neronis imperio roborato, nec in tāta erūpente ſcelera, quāta de eo narrāť hiſtoriæ,Paulū à Nerone dimiſſū vt euangeliū Chriſti in Occidētis quoq; partibus prædicaret: ſicut ipſe ſcribit in ſecūda epiſtola ad Timotheū, eo tēpore quo & paſſus eſt,de vinculis dictat epiſtolā: In prima mea ſatiſfactione nemo mihi affuit,ſed oēs me dereliquerūt: non eis imputetur. Dñs autem mihi affuit,& cōfortauit me,vt ꝑ me prædicatio cōpleretur, & audirēt oēs gētes: & liberatus ſum de ore leonis. Manifeſtiſſimè leonē propter crudelitatem Neronē ſignificās. Et in ſequētibꝰ: Liberatus ſum de ore leonis. Et ſtatim: Liberauit me dominus ab omni opere malo, & ſaluauit me in regnum ſuum cœleſte,quòd ſcilicet præſens ſibi ſentiret imminere martyriū. Nam & in eadē epiſtola præmiſerat: Ego

Hìc Latina plus habēt ſed addita vidētur abs quopiā q teſtimoniū auxerit qđ aliâs ſæpe deprehendimus.

ἐν τῇ δευτέρᾳ Αἰθιοπίᾳ, ὅπου ἡ παρεμβολὴ Ἀψάρου, καὶ K
Ὕσσου λιμὴν, ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον, ἀγροίοις ἀνθρώποις οὖσι. καὶ ἐκεῖ ἐκοιμήθη, καὶ ἐκεῖ ἐτάφη ἕως τῆς σήμερον.

Τιμόθεος δὲ ὁ ἐπίσκοπος Ἐφέσου κατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ μακαρίου Παύλου, ἐξ ἐθνῶν ἦν, οὐκ ἐκ περιτομῆς. ᾧ καὶ πολλὰ μαρτυρεῖ Παῦλος, νουθετῶν τὴν καλὴν ὁμολογίαν τοῦ δοθέντος αὐτῷ χαρίσματος φυλάξαι, ὃς καὶ ἐνδόξως ἐκεῖ ἐμαρτύρησεν.

Τίτος ἐπίσκοπος Κρήτης, ἐν αὐτῇ καὶ ταῖς περὶξ νήσοις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ἐκεῖ τε ἐκοιμήθη καὶ ἐτάφη ἐν Κρήτῃ.

Κρήσκης ἐν Γαλλίαις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἐκεῖ ἐτάφη. Εὐνοῦχος Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων, ἐν Ἀραβίᾳ τῇ εὐδαίμονι, καὶ ἐν τῇ Προβάνῃ νήσῳ ἐν τῇ ἐρυθρᾷ ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου. λόγος δὲ περιέχει, ὡς καὶ μεμαρτυρηκέναι αὐτὸν ἐκεῖ, τε ἐνδόξως ταφῆναι.

Ιούδας ἀδελφὸς Ἰακώβου, ἐλαχίστην, ἥτις ἐκ τῶν ἑπτὰ καθολικῶν ἐστιν, ἐπιστολὴν καταλέλοιπεν. καὶ ἐπεὶ L
περὶ ἀπὸ τῆς βίβλου Ἐνὼχ, τῆς ἀποκρύφου τυγχανούσης, προσλαμβάνεται ἐν αὐτῇ μαρτυρίας, παρὰ πολλῶν ἐκβάλλεται, ἀλλ᾽ ὅμως τῇ ἀρχαιότητι καὶ τῇ τῆς χρήσεως αὐθεντίᾳ ἠξιώθη ταῖς θείαις γραφαῖς συγκαταριθμεῖσθαι.

Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἔξω τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα ἀποστόλων τυγχάνων, ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, καὶ κώμης Γισχάλων τῆς Ἰουδαίας, ὁρμώμενος πορθηθείσης παρὰ τῶν Ῥωμαίων τῆς αὐτῆς κώμης, μετὰ τῶν οἰκείων γονέων εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας κατῴκησεν, ὑφ᾽ ὧν σταλεὶς διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ νόμου εἰς Ἱεροσόλυμα, παρὰ Γαμαλιὴλ ἀνδρὶ διδασκαλικωτάτῳ, οὗ καὶ Λουκᾶς μέμνηται, ἐφοίτησεν. ἀλλ᾽ ἡνίκα παρῆν τῇ σφαγῇ Στεφάνου τοῦ μάρτυρος, λαβὼν ἐπιστολὰς τοῦ ἱερέως ἐπὶ διωγμῷ τῶν ἐν τῷ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ πιστευσάντων, ἐπιστὰς τῇ Δαμασκῷ ἐξ ἀποκαλύψεως εἰς τὴν πίστιν τὴν ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων ἐγγεγραμμένην, εἰς σκεῦος ἐκλογῆς ἀπὸ διώκτου μετηνέχθη. πιστεύσαντος δὲ πρῶτον εἰς τὴν τούτου κήρυξιν Σεργίου Παύλου ἀνθυπάτου τῶν Κυπρίων, ἐξ αὐτοῦ ὅτι αὐτὸν τῇ πίστει τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ὑπέταξεν, ἐκληρώθη τοῦ ὀνόματος Παύ- M
λου. καὶ συζεύξας ἑαυτῷ Βαρνάβαν, πολλαῖς τε πόλεσιν ἐπιστὰς ἀναζεύξας εἰς Ἱεροσόλυμα παρὰ Πέτρου καὶ Ἰακώβου τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος καθίσταται. ἐπεὶ τοίνυν ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων περὶ τῆς τούτου διαγωγῆς πολλὰ εἴρηται, τοῦτο μόνον λέξω, ὅτι περὶ μετὰ τὸ πάθος τοῦ κυρίου εἰκοστῷ πέμπτῳ ἔτει, τουτέστι δευτέρῳ Νέρωνος, ἡνίκα Φῆστος ὁ τῆς Ἰουδαίας ἐπίτροπος διεδέξατο Φήλικα, εἰς Ῥώμην δέσμιος πέμπεται. καὶ ἐπὶ δύο ἐνιαυτοὺς ἐν ἐλευθέρᾳ μένων παραφυλακῇ, κατὰ τῶν Ἰουδαίων περὶ τῆς ἐλεύσεως ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἑκάστοτε διηγήσατο. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ ἀπολογίᾳ, μήπω τῆς τοῦ Νέρωνος βασιλείας στερεωθείσης, μήτε εἰς τοσαύτας αὐτοῦ πράξεις, ὅσας αἱ ἱστορίαι φέρουσιν, ἐξεληλακότος, Παῦλος παρὰ Νέρωνος ἀπελύθη ἐπὶ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ καὶ ἐν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσιν κηρύξαι, καθὼς γράφει ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ, ἐν τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ καὶ ἔπαθεν, ὅταν ἐν τοῖς δεσμοῖς ὢν, ἐπιστέλλει, λέγων. Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος, σαφῶς διὰ τὴν ὠμότητα, Νέρωνα λέγων. Αἰσθόμενος γὰρ δηλονότι ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τὸ μαρτύριον, ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ προεῖπε, λέγων.
Ἐγὼ

paulus et petrus eodem die mortui sunt sub nerone romae post passionem domini anno tricesimo septimo

A Ego enim iam immolor, & tempus reſolutionis
meæ inſtat. Hic ergo quartodecimo Neronis an-
no, eodem die quo Petrus, Romæ pro Chriſto ca-
pite truncatus, ſepultusq́ eſt in via Oſtienſi, an-
no poſt paſſionem domini triceſimoſeptimo.
Scripſit autem nouem ad ſeptem eccleſias epiſto-
las: ad Romanos vnam, ad Corinthios duas, ad
Galatas vnam, ad Epheſios vnam, ad Philippen-
ſes vnam, ad Coloſſenſes vnam, ad Theſſalonicē-
ſes duas: præterea ad diſcipulos ſuos, Timotheo
duas, Tito vnam, Philemoni vnam. Epiſtola au-
tem quæ fertur ad Hebræos, nō eius creditur, pro-
pter ſtyli ſermonisq́ diſtātiam: ſed vel Barnabæ,
iuxta Tertullianum: vel Lucæ euangeliſtæ, iuxta
quoſdam: vel Clementis Romanę poſtea Eccleſię
epiſcopi, [1] quem aiunt ipſi adiunctum ſententias
Pauli proprio ordinaſſe & ornaſſe ſermone. Vel
certè quia Paulus ſcribebat ad Hebræos, & pro-
pter inuidiam ſui apud eos nominis, titulum in
principio ſalutationis amputauerat. Scripſerat
vt Hebræus Hebręis Hebraicè, id eſt, ſuo eloquio
B diſertiſſimè, vt ea quæ eloquenter ſcripta fuerant
in Hebræo, eloquentius verterentur in Græcum:
& hanc cauſam eſſe, quòd à cæteris Pauli epiſto-
lis diſcrepare videatur. Legũt quidam & ad Lao-
dicenſes, [2] ſed ab omnibus exploditur.

16 BArnabas Cyprius, qui & Ioſeph Leuites,
cum Paulo gentium apoſtolus ordinatus,
vnam ad ædificationem eccleſiæ pertinen-
tem epiſtolam compoſuit, quæ inter apocryphas
ſcripturas legitur. Hic poſtea propter Ioannem
diſcipulum, qui & Marcus vocabatur, [1] ſeparatus
à Paulo, nihilominus euãgelicæ prędicationis in-
iunctum ſibi opus exercuit.

17 LVcas medicus Antiochenſis, vt eius ſcripta
indicant, Græci ſermonis non ignarus fuit,
ſectator apoſtoli Pauli, & omnis peregrina-
tionis eius comes. Scripſit Euangelium, de quo
idem Paulus: Miſimus, inquit, cum illo fratrem,
cuius laus eſt in euãgelio per omnes eccleſias. Et
ad Coloſſenſes: Salutat vos Lucas medicus cha-
riſſimus. Et ad Timotheum: Lucas eſt mecum ſo-
C lus. Aliud quoque ædidit volumē egregium, quod
titulo [1] πράξεις ἀποστόλων prænotatur: cuius hiſto-
ria vſque ad biennium Romæ commorãtis Pau-
li peruenit, id eſt, vſque ad quartum Neronis an-
num. Ex quo intelligimus, in eadem vrbe librum
eſſe compoſitum. [2] Igitur περιόδους Pauli, & The-
clæ, & totam baptizati Leonis fabulam, inter apo
cryphas ſcripturas computamꝰ. Quale enim eſt,
vt indiuiduus comes apoſtoli, inter cæteras eius
res, hoc ſolum ignorauerit? Sed & Tertullianus
vicinus eorum temporum, refert presbyterum
quendam in Aſia [3] σπουδαστὴν apoſtoli Pauli, con-
uictum apud Ioãnem, quòd author eſſet libri, [4] &
confeſſum ſe hoc Pauli amore feciſſe, & ob id ex-
cidiſſe quidam ſuſpicantur, quotieſcunque in epi-
ſtolis ſuis Paulus dicit, iuxta euangelium meũ, de
Lucæ ſignificare volumine: & Lucam non ſolum
ab apoſtolo Paulo didiciſſe euangelium, qui cum
domino in carne non fuerat, ſed à cæteris apoſto-
lis, quod ipſe quoque in principio ſui voluminis
declarat, dicēs: Sicut tradiderũt nobis, [5] qui à prin-
cipio ipſi viderunt, & miniſtri fuerunt ſermonis.
Igitur

Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέ- D
στηκεν. ὁμοίως τοίνυν καὶ αὐτὸς τεσσαρεσκαιδεκάτῳ
Νέρωνος ἐνιαυτῷ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ᾗ καὶ Πέτρος ἐν Ῥώμῃ
ὑπὲρ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἀποκεφαλισθεὶς, ἀπετέθη ἐν τῇ
ὁδῷ, τῇ λεγομένῃ Ὀστιωσίᾳ, ἔτους μετὰ τὸ πάθος τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τριακοστοῦ ἑβδόμου.
Ἔγραψε δὲ ἐπιστολὰς ἐννέα πρὸς ἑπτὰ ἐκκλησίας οὕτως,
πρὸς Ῥωμαίους μίαν, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γα-
λάτας μίαν, πρὸς Ἐφεσίους μίαν, πρὸς Φιλιππησίους
μίαν, πρὸς Κολασσαεῖς μίαν, πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, καὶ
πρὸς τοὺς οἰκείους μαθητὰς, Τιμοθέῳ δύο, Τίτῳ μίαν,
Φιλήμονι μίαν. τὴν δὲ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν τινὲς νομί-
ζουσι μὴ εἶναι αὐτοῦ, διά τε τὸν χαρακτῆρα, καὶ τὴν τοῦ λό-
γου διαφωνίαν, ἀλλὰ Βαρνάβα κατὰ τὸν Τερτυλλιανὸν, ἢ
τοῦ Λουκᾶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ, καθά τισι δοκεῖ, ἢ Κλήμεντος
τοῦ τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης ὕστερον ἐπισκόπου, ὅν φασι τὰ
ἀποφθέγματα Παύλου οἰκείῳ συντάξαι καὶ κοσμῆσαι
λόγῳ. ἢ τό γε μᾶλλον Παῦλος γράφων πρὸς Ἑβραίους,
διὰ τὸν φθόνον τὸν πρὸς αὐτὸν, τὴν τοῦ ἀποστόλου ἐπι-
γραφὴν ἐν ἀρχῇ τῆς προσηγορίας γράψαι οὐκ ἐδοκί-
μασεν. Ἐγεγράφει γὰρ ὡς Ἑβραῖος Ἑβραϊστὶ, τουτέστιν
οἰκείᾳ φράσει ἐλλογίμως, καὶ ἅπερ εὐφραδῶς συντέτα- E
κτο τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ, εὐφραδέστερον εἰς Ἑλληνικὴν
μετεφράσθη, καὶ ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν, τοῦ οἴεσθαι
διαφωνεῖν ταῖς ἄλλαις Παύλου ἐπιστολαῖς. τινὲς δὲ καὶ
τὴν πρὸς Λαοδικεῖς ἀναγινώσκουσιν, ἀλλὰ παρὰ πάντων
ἐκβάλλεται.

Βαρνάβας Κύπριος, ὁ καὶ Ἰωσὴφ Λευΐτης, μετὰ
Παύλου τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος κατασταθεὶς, μίαν
πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ἐπιστολὴν συνέ-
ταξεν, ἥτις εἰς τὰς ἀποκρύφους γραφὰς ἀναγινώσκε-
ται. οὗτος ὕστερον διὰ Ἰωάννην τὸν μαθητὴν, ὃς καὶ
Μάρκος ἐκαλεῖτο, χωρισθεὶς Παύλου, οὐδὲν ἧττον τοῦ εὐαγ-
γελικοῦ κηρύγματος ἔργον ἐπιταγὲν αὐτῷ ἐπλή-
ρωσεν.

Λουκᾶς ἰατρὸς Ἀντιοχεὺς, καθὼς τὰ συγγράμ-
ματα αὐτοῦ δηλοῖ, τοῦ Ἑλληνικοῦ οὐκ ἄπειρος,
σπουδαστὴς Παύλου ἀποστόλου, καὶ πάσης αὐ-
τοῦ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀκόλουθος. Συνέταξεν εὐαγγέλιον,
περὶ οὗ αὐτὸς Παῦλος· ἀπεστείλαμεν φησὶ σὺν αὐτῷ τὸν
ἀδελφὸν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ πάσας
τὰς ἐκκλησίας. Καὶ πρὸς τοὺς Κολασσαεῖς· ἀσπάζεται
ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητός. καὶ πρὸς Τιμόθεον· F
Λουκᾶς ἐστὶ μετ᾽ ἐμοῦ μόνος. Καὶ ἕτερον δὲ ἐξέδωκε τεῦ-
χος ἐξαίρετον, ἐπιγραφὴν πράξεις ἀποστόλων, οὗ ἡ ἱστο-
ρία ἕως διετείας διάγοντος ἐν τῇ Ῥώμῃ Παύλου ἐκτεί-
νεται, τουτέστιν ἕως τετάρτου Νέρωνος ἐνιαυτοῦ. ἀφ᾽ ὧν
πεπείσμεθα, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τὴν βίβλον συντετάχ-
θαι. ἡ γὰρ περίοδος Παύλου καὶ Θέκλας, καὶ πᾶς ὁ
μῦθος ὡσανεὶ λέοντος βαπτισθέντος, εἰς τὰς ἀποκρύ-
φους γραφὰς ψηφισθήσεται. οὐ δὲ γὰρ ἐνεχώρει τὸν ἀ-
χώριστον τοῦ ἀποστόλου μεταξὺ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ πρά-
ξεων τοῦτο ἠγνοηκέναι. Ἀλλὰ καὶ Τερτυλλιανὸς ἐκεῖνον
τὸν χρόνον, ἀναφέρει πρεσβύτερόν τινα ἐν τῇ Ἀσίᾳ, σπου-
δαστὴν Παύλου ἀποστόλου, ἐλεγχθέντα ἐπὶ Ἰωάννου, διὰ
παρ᾽ αὐτοῦ συνταγείσης βίβλου, ὡμολογηκέναι φίλτρῳ
κατεχόμενον Παύλου τοῦτο πεποιηκέναι, διὸ καὶ ἐκβε-
βλῆσθαι τοῦτον τινὲς ὑπολαμβάνουσιν. ὁσάκις γοῦν Παῦ-
λος ἐν ταῖς οἰκείαις ἐπιστολαῖς λέγει, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν
μου, δῆλον ὡς περὶ τοῦ τεύχους τοῦ κατὰ Λουκᾶν σημαίνει, καὶ
Λουκᾶν οὐ μόνον παρὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου μεμαθηκέναι τὸ
εὐαγγέλιον, ὃς μετὰ τοῦ κυρίου τηνικαῦτα ἐν τῷ σώματι
μὴ γενομένου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων, ὅπερ καὶ
αὐτὸς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἰδίου συντάγματος περιφανῶς
λέγει. καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ᾽ ἀρχῆς αὐτόπται.
Τοιγαροῦν

G Igitur euangeliū ſicut audierat ſcripſit. Acta vero apoſtolorum ſicut viderat compoſuit.[6] Vixit octoginta & quatuor annos: vxorem non habens. Sepultus eſt Conſtātinopoli, ad quam vrbem viceſimo Conſtantij anno, oſſa eius cum reliquijs Andreæ apoſtoli tranſlata ſunt de Achaia.

18 MArcus diſcipulꝰ & interpres Petri, iuxta quod Petrū referentem audierat, rogatus Rhomę à fratribus, breue ſcripſit euāgelium. Quod cū Petrus audiſſet, probauit, & eccleſiæ legendū ſua authoritate edidit, ſicut Clemens in ſexto ὑποτυπώσεων libro ſcribit. Et Papias Hieroſolymitanus epiſcopus, meminit huius Marci, & Petrus in epiſtola prima, ſub nomine Babylonis figuraliter Rhomā ſignificās:[1] Salutat vos quę in Babylone cū electa, & Marcus filius meꝰ. Aſſumpto itaq; euangelio quod ipſe confecerat, perrexit Aegyptū, & primus Alexādriæ Chriſtū annuncians, cōſtituit eccleſiā, tātæ doctrinę & vitæ cōtinētia, vt omnes ſectatores Chriſti ad exemplū ſui cogeret. Deniq; Philo diſertiſſimus Iudæorū, vidēs Alexādrię primā eccleſiā adhuc Iudaizantē, H quaſi in laudē gentis ſuæ librū ſuper eorū cōuerſatiōe ſcripſit. Et quō Lucas narrat, Hieroſolymę credentes oīa habuiſſe cōmunia: ſic ille qđ Alexādriæ ſub Marco fieri doctore cernebat, memoriæ tradidit. Mortuꝰ eſt aūt octauo Neronis anno, & ſepultus Alexandriæ,[2] ſuccedente ſibi Aniano.

19 IOannes apoſtolus, quē Ieſus amauit plurimū, filius Zebedæi, frater Iacobi apoſtoli, quē Herodes poſt paſſionem domini decollauerat, nouiſſimus omnium ſcripſit euāgelium, rogatus ab Aſiæ epiſcopis, aduerſus Cerinthum, alioſq; hæreticos, & maximè tunc Ebionitarum dogma cōſurgens, qui aſſerunt Chriſtum ante Mariā non fuiſſe. Vnde & cōpulſus eſt diuinā eius natiuitatē edicere. Sed & aliā cauſam huius ſcripturæ ferūt: quòd cū legiſſet Matthæi, Marci & Lucę volumina, probauerit quidē textum hiſtoriæ, & vera eos dixiſſe firmauerit: ſed vnius tantū anni, in quo & paſſus eſt, poſt carcerem Ioānis hiſtoriā texuiſſe. Prætermiſſo itaq; anno, cuius acta à tribus expoſita fuerāt, ſuperioris tēporis anteq̄ Ioānes clauderetur in carcerē, geſta narrauit, ſicut manifeſtum I eſſe poterit his q̄ diligenter quatuor Euangeliorū volumina legerint.[1] Quæ res etiā διαφωνίαν, quæ videt̄ Ioannis eſſe cū ceteris, tollit. Scripſit autē & vnā epiſtolā, cuius exordiū eſt: Quod fuit ab initio, qđ audiuimus & vidimus oculis noſtris, quod pſpeximus, & manus noſtræ cōtrectauerūt de verbo vitę: quę ab vniuerſis eccleſiaſticis & eruditis viris probatur. Reliquæ autē duæ, quarū principiū eſt: Senior electæ dominę & natis eius: & ſequētis: Senior Caio chariſſimo, quē ego diligo ī veritate: Ioannis presbyteri aſſerunt̄, cuius & hodie alterū ſepulchrū apud Epheſum oſtendit̄: & nōnulli putāt duas memorias eiuſdē Ioannis euāgeliſtæ eſſe: ſup̄ qua re cùm per ordinē ad Papiā auditorē eius vētū fuerit, diſſeremꝰ. Quartodecimo igitur āno, ſecundā poſt Neronē pſecutionem mouente Domitiano, in Patmos inſulā relegatus, ſcripſit Apocalypſim, quā interpretat̄ Iuſtinus martyr & Hirenęus. Interfecto aūt Domitiano, & actis eius ob nimiā crudelitatem[2] à ſenatu reſciſſis,[3] ſub Pertinace principe redit Epheſū: ibiq; vſq; ad Traianū principem

Rurſum quędā addita ſunt.

Τοιγαροῦν τὸ εὐαγγέλιον καθὼς ἀκήκοεν ἔγραψε. τὰς δὲ K πράξεις τῶν ἀποστόλων, καθὰ ἱστόρησεν αὐτὸς, καὶ συνέταξεν. Ἠνέχθη τὰ λείψανα αὐτοῦ καὶ ἀπετέθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς ἣν πόλιν τῷ εἰκοστῷ Κωνσταντίνου ἐνιαυτῷ, τὸ τούτου σῶμα μετὰ τῶν λειψάνων Ἀνδρέου τοῦ ἀποστόλου μετηνέχθη.

ΜΆρκος μαθητὴς καὶ ἑρμηνευτὴς Πέτρου, καθὼς τοῦ Πέτρου ἐξηγουμένου ἀκήκοε, παρακληθεὶς ἐν τῇ Ῥώμῃ παρὰ τῶν ἀδελφῶν, βραχὺ συνέταξεν εὐαγγέλιον, ὅπερ ἐντυχὼν Πέτρος ἐδοκίμασε, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθησόμενον αὐθεντίᾳ ἐξέδωκε, καθὰ συνεγράψατο Κλήμης ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ὑποτυπώσεων λόγῳ. Καὶ Παπίας Ἱεραπολίτης ἐπίσκοπος, μέμνηται τούτου τοῦ Μάρκου, καὶ Πέτρος ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ, ἐπ᾽ ὀνόματι Βαβυλῶνος εἰκονικῶς Ῥώμην σημαίνων. Ἀσπάζεται ὑμᾶς φησὶν ἡ ἐν Βαβυλῶνι σὺν τῇ ἐκλεκτῇ, καὶ Μάρκος ὁ ἐμὸς υἱός. παραλαβὼν τοιγαροῦν τὸ εὐαγγέλιον, ὅπερ αὐτὸς συνέταξε, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον, καὶ πρῶτος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ κηρύττων, κατεστήσατο ἐκκλησίαν, τοσαύτῃ παιδεύσει καὶ βίου καρτερίᾳ διέπρεψεν, ὥστε πάντας τοὺς ἀκολουθοῦντας τῷ ΧΡΙΣΤΩ ἕπεσθαι τῇ τούτου διαγωγῇ. Ὅθεν καὶ Φίλων ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐλλογιμώτατος, ὁρῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρώτην L ἐκκλησίαν ἔτι ἰουδαΐζουσαν, ὡσανεὶ εἰς ἔπαινον τοῦ οἰκείου ἔθνους, βίβλον περὶ τῆς τούτων διαγωγῆς συνεγράψατο. καὶ ὥσπερ Λουκᾶς διηγεῖται τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις πιστεύσαντας πάντα ἐσχηκέναι κοινὰ, οὕτως κἀκεῖνος ὅπερ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ Μάρκου τοῦ διδασκάλου ἑώρα γινόμενον, τῇ μνήμῃ παρέδωκε. τελευτήσας δὲ τῷ ὀγδόῳ τοῦ Νέρωνος ἔτει, ἀπετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαδεξαμένου αὐτὸν Ἀνανίου.

ΙΩάννης, ὃν ΙΗΣΟΥΣ πάνυ ἠγάπησεν, υἱὸς Ζεβεδαίου, ἀδελφὸς Ἰακώβου τοῦ ὑπὸ Ἡρώδου μετὰ τὸ πάθος τοῦ κυρίου ἀποκεφαλισθέντος, ἔσχατος πάντων ἔγραψεν εὐαγγέλιον, παρακληθεὶς παρὰ τῶν τῆς Ἀσίας ἐπισκόπων, καὶ κατὰ Κηρίνθου καὶ ἄλλων αἱρετικῶν, καὶ μάλιστα τηνικαῦτα τοῦ τῶν Ἐβιωνιτῶν δόγματος ἀνακύψαντος, τῶν φασκόντων τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ πρὸ Μαρίας μὴ γεγεννῆσθαι. ὅθεν ἠναγκάσθη τὴν θείαν γέννησιν αὐτοῦ εἰπεῖν. Καὶ ἄλλην δὲ αἰτίαν τούτου τοῦ συγγράμματος φέρουσιν. ἀναγνοὺς γὰρ Ματθαίου, Μάρκου, καὶ Λουκᾶ τὰ τεύχη, ἐδοκίμασε μὲν τὸ ὕφος τῆς ἱστορίας καὶ ἀληθῆ αὐτοὺς εἰρηκέναι ἐβεβαίωσεν. ἑνὸς δὲ ἐνιαυτοῦ μόνον, ἐν ᾧ καὶ ἔπαθε, μετὰ τὴν φυλακὴν Ἰωάννου τὴν ἱστορίαν συντάξαι. ἐάσας τοίνυν τὸν ἐνιαυτὸν οὗ τὰ πεπραγμένα παρὰ τῶν τριῶν ἐξετέθη, τοῦ ἀνωτέρου χρόνου, πρὶν ἢ τὸν Ἰωάννην ἐμβληθῆναι εἰς τὴν εἱρκτὴν, τὰς πράξεις ἐξέθετο, καθὰ σαφηνισθῆναι δυνήσεται τοῖς ἐπιμελῶς τοῖς τέτρασιν εὐαγγελίοις ἐντυγχάνουσιν. ὅπερ M καὶ τὴν διαφωνίαν τὴν δοκοῦσαν εἶναι Ἰωάννου μετὰ τῶν λοιπῶν, εἴργει. ἔγραψε δὲ μίαν ἐπιστολὴν, ἧς ἡ ἀρχή ἐστιν· ὃ ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἥ τις παρὰ πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν ἐγκρίνεται. Αἱ δὲ λοιπαὶ δύο, ὧν ἡ ἀρχή ἐστι, πρώτης μὲν, ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ, δευτέρας δὲ, ὁ πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, Ἰωάννου πρεσβυτέρου λέγονται. οὗ ἔτι καὶ νῦν ἕτερον μνῆμα ἐν τῇ Ἐφέσῳ τυγχάνει. καί τινες νομίζουσι, τὰ δύο μνήματα Ἰωάννου εἶναι τοῦ εὐαγγελιστοῦ, περὶ οὗ ἡνίκα κατὰ τάξιν εἰς Παπίαν τὸν τούτου ἀκροατὴν ἔλθωμεν διηγησόμεθα. Τοιγαροῦν τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει, δεύτερον μετὰ Νέρωνα διωγμὸν κινοῦντος Δομετιανοῦ, εἰς Πάτμον νῆσον περιορισθεὶς, συνέταξεν Ἀποκάλυψιν, ἣν μετέφρασεν Ἰουστῖνος μάρτυς καὶ Ἡρηναῖος. σφαγέντος δὲ Δομετιανοῦ, καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ διὰ τὴν πολλὴν ὠμότητα παρὰ συγκλήτου ἀκυρωθεισῶν, ἐπὶ Περτίνακος εἰς Ἔφεσον ἀναζεύξας, ἕως Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως

A principem perſeuerans, totas Aſiæ fundauit rexitq́ꝫ eccleſias:& confectus ſenio, ſexageſimoocta-uo poſt paſſionem domini anno mortuus, iuxta eandem vrbem ſepultus eſt.

20 HErmas, cuiꝰ apoſtolus Paulus ad Romanos ſcribẽs meminit: [1] Salutate Aſyncritũ, Phlegontẽ, Hermã, Patrobã, Hermẽ, & qui cũ eis fratres ſunt: aſſerunt authorẽ eſſe libri, [2] qui appellat̃ Paſtor, & apud quaſdam Gręcię eccleſias etiã publicè legitur. Reuera vtilis liber, multiq́ꝫ de eo ſcriptorum veterum vſurpauerunt teſtimonia. Sed apud Latinos penè ignotus eſt.

21 PHilo Iudæus, natione Alexãdrinus, de genere ſacerdotũ, idcirco à nobis inter ſcriptores eccleſiaſticos ponitur, quia librum de prima Marci euangeliſtæ apud Alexandriã ſcribens eccleſia, in noſtrorũ laude verſatus eſt: nõ ſolũ eos ibi, ſed in multis quoqꝫ prouincijs eſſe memorãs, & habitacula eorũ dicens monaſteria. Ex quo apparet talẽ primũ Chriſto credẽtiũ fuiſſe eccleſiã, quales nunc monachi eſſe nituntur & cupiunt, vt

B nihil cuiuſquã propriũ ſit, nullus inter eos diues, nullus pauper: [1] patrimonia egentibus diuidũtur, orationi vacatur, & pſalmis, doctrinæ quoqꝫ & cõtinentiæ: quales & Lucas refert, primùm Hieroſolymæ fuiſſe credentes. Aiunt hunc ſub Caio Caligula Romæ periclitatum, quò legatus gẽtis ſuæ miſſus fuerat. Cùm ſecũda vice veniſſet ad Claudium, in eadem vrbe locutum eſſe cum apoſtolo Petro, eiuſq́ꝫ habuiſſe amicitias, & ob hanc cauſam etiam eccleſiam Marci, diſcipuli Petri, apud Alexandriam ſectatores ornaſſe laudibus. Extãt huius præclara & innumerabilia opera in quinqꝫ libros Moyſi: De cõfuſione linguarũ, liber vnus: De natura & inuentione, liber vnus: [2] De his quę ſenſu precamur & teſtamur, liber vnus: De eruditione, liber vnus: De hærede diuinarum rerum, liber vnus: De diuiſione æqualium & contrariorum, liber vnus: [3] De tribus virtutibꝰ, liber vnus: Quare quorundam in ſcripturis mutata ſunt nomina, liber vnus: De pactis, libri duo: De vita ſapientis, liber vnus: De gigantibus, liber vnus:

C Quòd ſomnia mittantur à deo, libri quinque: Quæſtionũ & ſolutionum in Exodo, libri quinque: De tabernaculo & decalogo, libri quatuor: Necnõ de victimis & repromiſſionibus, ſiue maledictis: De prouidẽtia: De Iudęis: De cõuerſatione vitæ: De Alexãdro, & quòd propriã rationem muta animalia habeant, & quòd omnis inſipiens ſeruus ſit: Et de vita noſtrorum librum, de quo ſuprà diximus, id eſt, de apoſtolicis viris, [4] quẽ & inſcripſit περὶ βίου θεωρητικοῦ ἱκετῶν, quòd videlicet cœleſtia cõtemplẽtur, & ſemper deũ orẽt: [5] & ſub alijs indicibꝰ: De agricultura, duo: De ebrietate, duo. Sunt & alia eius monumenta ingenij, quæ in noſtras manus nõ peruenerũt. De hoc vulgo [6] apud Græcos dicitur, ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει, id eſt, aut Plato Philonẽ ſequitur, aut Platonem Philo: tanta eſt ſimilitudo ſenſuũ & eloquij.

In hoc Grę-cus pro e-gentibꝰ, le-giſſe vide-tur, genti-bus.

22 LVcius Anneus Seneca Cordubenſis [1] Sotionis Stoïci diſcipulꝰ, & patruus Lucani poëtę, cõtinentiſſimę vitę fuit: [2] quẽ nõ ponerẽ in catalogo ſanctorum, niſi me illæ epiſtolæ prouocarent, [3] quæ leguntur à plurimis, Pauli ad Senecam, & Senecæ ad Paulum. In quibus cùm eſſet

Neronis

βασιλέως ἐκεῖσε διαπλεύσας, πάσας τὰς τῆς Ἀσίας ἐθε- D
μελίωσε καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκκλησίας, καὶ λίαν γηράσας ἑξηκοστῷ ὀγδόῳ ἐνιαυτῷ, μετὰ τὸ πάθος κυρίου τελευτήσας, πλησίον τῆς προειρημένης πόλεως ἠξιώθη τῆς κοιμήσεως.

Ἑρμᾶς, οὗ ὁ ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους γράφων μέμνηται, ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμᾶν, Πατρόβαν, Ἑρμῆν, λέγεται αὐθέντης γεγενῆσθαι βίβλου, ἐπιγραφείσης ποιμήν, ἥτις ἔν τισιν ἀνατολικαῖς ἐκκλησίαις δημοσίᾳ ἀναγινώσκεται. Καὶ ἀληθῶς χρήσιμος ὁ λόγος, ἀφ' οὗ πολλοὶ τῶν παλαιῶν συγγραφέων ὑπέκλεψαν μαρτυρίας, ἀλλὰ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἄγνωστος εἶναι δοκεῖ.

Φίλων Ἰουδαῖος, τεχθεὶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, γένους ἱερέων, δι' αὐτοῦ παρ' ἡμῶν μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τάσσεται, ἐπείπερ περὶ τῆς πρώτης Μάρκου εὐαγγελιστοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας γράφων, εἰς ἔπαινον τῶν ἡμετέρων χωρεῖ, οὐ μόνον αὐτόθι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις εἶναι φάσκων, καὶ τὰς οἰκήσεις αὐτῶν καλῶν μοναστήρια. ἀφ' ὧν δηλοῦται τοιαύ- E
την ἐξ ἀρχῆς τῶν τῷ ΧΡΙΣΤΩ πιστευσάντων ἐκκλησίαν γενέσθαι, ὁποῖοι οἱ νῦν μοναχοὶ εἶναι ζηλοῦσι καὶ ἐπιθυμοῦσιν, ὥστε μηδὲν ἴδιον ἔχειν τινά, μηδὲ εἶναι εἰς αὐτοὺς πλούσιον ἢ πένητα, τὰς δὲ οὐσίας τοῖς ἔθνεσι διανέμοντες, εὐχαῖς σχολάζουσι καὶ ψαλμοῖς, παιδεύσει τε καὶ ἐγκρατείᾳ, οἵους καὶ Λουκᾶς ἀναφέρει, τὸ πρῶτον ἐν Ἱεροσολύμοις τοὺς πιστοὺς γεγενῆσθαι. Λέγουσι τοῦτον ἐπὶ Γαΐου Καλλιγόλα ἐν τῇ Ῥώμῃ κινδυνεῦσαι, ὅτε καὶ πρεσβευτὴς τοῦ οἰκείου ἔθνους ἀπεστάλη. καὶ ὅτε τὸ δεύτερον ἦλθε πρὸς Κλαύδιον, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διαλεχθῆναι τῷ ἀποστόλῳ Πέτρῳ, καὶ τούτου ἐσχηκέναι φιλίαν. καὶ διὰ τοῦτον τοὺς σπουδαστὰς Μάρκου τοῦ μαθητοῦ Πέτρου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔπεσι κεκοσμηκέναι. Εἰσὶ τούτου περιφανῆ καὶ ἀναρίθμητα συντάγματα εἰς πέντε λόγους Μωϋσέως, οὕτως περὶ συγχύσεως γλωσσῶν λόγος εἷς. περὶ φύσεως καὶ εὑρήματος. περὶ ὧν κατὰ νοῦν εὐχόμεθα καὶ ἀπομαρτυρόμεθα, λόγος εἷς. περὶ παιδεύσεως λόγος εἷς. περὶ κληρονόμου τῶν θείων πραγμάτων λόγος εἷς. περὶ μερισμοῦ ἴσων καὶ ἐναντίων λόγος εἷς. περὶ τριῶν δυνάμεων λόγος εἷς. περὶ τῶν ἐναλλαγεισῶν γραφῶν παρά τι-
νων λόγος εἷς. περὶ συνθηκῶν λόγοι δύο. περὶ βίου φιλο- F
σοφικοῦ λόγος εἷς. περὶ γιγάντων λόγος εἷς. περὶ τοῦ τοὺς ὀνείρους παρὰ θεοῦ πέμπεσθαι, λόγοι πέντε. ζητημάτων καὶ ἑρμηνευμάτων τῆς ἐξόδου, λόγοι πέντε. περὶ τῆς σκηνῆς καὶ δεκαλόγου, λόγοι τέσσαρες. περὶ θυσιῶν, περὶ ὑποσχέσεων, ἤτοι καταρῶν, περὶ προνοίας, περὶ Ἰουδαίων, περὶ διαγωγῆς βίου, περὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ ὅτι ἴδιον λογισμὸν ἔχει τὰ ἄλογα, ὅτι πᾶς ἄφρων δοῦλός ἐστιν. περὶ διαγωγῆς τῶν ἡμετέρων, περὶ οὗ ἔμπροσθεν εἴπομεν, τουτέστι τῶν ἀποστόλων, λόγος εἷς, ὃν ἐπέγραψε, περὶ βίου θεωρητικοῦ ἱκετῶν, τουτέστιν, ὅτι τὰ ἐπουράνια ἀτενίζουσι καὶ ἀεὶ εὔχονται τῷ θεῷ. περὶ γεωργίας λόγοι δύο, περὶ μέθης δύο. Εἰσὶ καὶ ἕτερα αὐτοῦ συγγράμματα, οὔπω εἰς τὰς ἐμὰς χεῖρας ἐλθόντα. περὶ τούτου ἐστὶν ἡ παροιμία τῶν Ἑλλήνων, ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει, τοσαύτη ἐστὶν ὁμοιότης τῆς τε διανοίας καὶ φράσεως.

Λούκιος Ἄννεος Σενέκας Κουρδουβήσιος, Σωζοντος Στοϊκοῦ μαθητής, καὶ θεῖος πρὸς πατρὸς Λουκανοῦ τοῦ ποιητοῦ, πάνυ ἐγκρατής, ὃν οὐ πάντως κατηρίθμουν ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἁγίων, εἰ μὴ αἱ ἐπιστολαὶ τούτου προὔτρεπον, αἱ παρὰ πολλῶν ἀναγινωσκόμεναι, Παύλου πρὸς Σενέκα, καὶ Σενέκα πρὸς Παῦλον.

Νέρωνος

G Neronis magiſter, & illius temporis potētiſſimus, optare ſe dicit eius eſſe loci apud ſuos, cuius ſit Paulus apud Chriſtianos. Hic ante biennium q̃ Petrus & Paulus coronarentur martyrio, à Nerone interfectus eſt.

23 IOſephus[1] Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis ſacerdos à Veſpaſiano captus, cum Tito filio eius relictus eſt. Hic Romam veniens, ſeptem libros Iudaicæ captiuitatis imperatorib⁹ patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi ſunt: & ob ingenij gloriam ſtatuam quoq; meruit Romę. Scripſit autem & alios[2] viginti antiquitatum libros, ab exordio mundi, vſque ad decimumquartum annum Domitiani Cæſaris, & duos[3] ἀρχαιότητος aduerſum Appionem grammaticum Alexādrinum, qui ſub Caligula legatus miſſus ex parte gentilium: contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, ſcripſerat. Alius quoque liber eius,[4] qui inſcribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in

H quo & Machabeorum ſunt digeſta martyria. Hic in decimooctauo antiquitatum libro, manifeſtiſſimè cōfitetur, propter magnitudinem ſignorum, Chriſtum à phariſæis interfectum, & Ioannē Baptiſtam verè prophetam fuiſſe: & propter interfectionem Iacobi apoſtoli, dirutam Hieroſolymam. Scripſit autem de domino in hunc modum: Eodē tempore fuit Ieſus vir ſapiens, ſi tamen virū eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera ſuſcipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de gētib⁹ ſui habuit ſectatores, & credebatur eſſe Chriſtus. Cumq; inuidia noſtrorum principum, cruci eum Pilatus addixiſſet, nihilominus qui eum primùm dilexerāt, perſeuerauerunt. Apparuit enim eis tertia die viuens. Multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarū de eo vaticinantibus, & vſque hodie Chriſtianorum gens ab hoc ſortita vocabulum, non defecit.

24 IVſtus Tiberienſis, de prouincia Galilæa, conatus eſt & ipſe Iudaicarum rerum hiſtoriam texere, & quoſdam cōmentariolos de ſcripturis

I cōponere, ſed hūc Ioſephus arguit mendacij. Cōſtat autē illū eo tēpore ſcripſiſſe, quo & Ioſephus.

25 CLemens, de quo apoſtolus Paulus ad Philip-

Phil. 4 .a. penſes ſcribens, ait: Cum Clemente & cęteris cooperantibus meis, quorū nomina ſcripta ſunt in libro vitę, quartus poſt Petrum Romę epiſcopus. Siquidem ſecundus Linus fuit, & tertius Anacletus, tametſi plerique Latinorum, ſecundum poſt Petrum apoſtolū putent fuiſſe Clementem. Scripſit ex perſona Romanę eccleſiæ, ad eccleſiam Corinthiorum valde vtilem epiſtolam, quę & in nōnullis locis publicè legit, quę mihi videtur characteri epiſtolæ, quæ ſub Pauli nomine ad Hebręos fertur, conuenire. Sed & multis de eadem epiſtola, nō ſolum ſenſibus, ſed iuxta verborum quoque ordinem abutitur.[1] Omnino grandis in vtraq; ſimilitudo eſt. Fertur & ſecūda eius nomine epiſtola, quę à veterib⁹ reprobatur. Et diſputatio Petri & Appionis lōgo ſermōe cōſcripta, quā Euſebi⁹ in tertio Hiſtorię eccleſiaſticæ[2] volumine coarguit. Obijt tertio Traiani anno, & nominis eius memoriam vſque hodie Romæ extructa eccleſia cuſtodit.

Ignatius

Νέρωνος ὢν διδάσκαλος, καὶ κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ δυνα- K
τὸς, ηὔχετο τοιοῦτον ἔχειν παρὰ τοῖς ἰδίοις τόπον, οἷον
Παῦλος παρὰ τοῖς χριστιανοῖς, οὗτος πρὸ ἐνιαυτῶν δύο
τοῦ πάθους τοὺς ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, παρὰ
Νέρωνος ἐσφάγη.

Ἰώσηπος Ματθίου υἱὸς, Ἱεροσολύμων ἱερεὺς, παρὰ
Οὐεσπασιανοῦ ἁλοὺς, μετὰ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κα-
τελείφθη, ὃς εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, ἑπτὰ λόγους τῆς Ἰου-
δαϊκῆς ἁλώσεως, τοῖς δύο βασιλεῦσι τῷ τε πατρὶ καὶ
τῷ υἱῷ προσήνεγκεν, οἵτινες καὶ τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθή-
κῃ παρεδόθησαν. καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς εὐφυΐας, ἀνδρι-
άντος ἀξιώθη. ἔγραψε δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχαιολογίας λόγους
εἴκοσι, ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου ἀρχῆς, ἕως τεσσαρεσκαιδε-
κάτου ἔτους Δομετιανοῦ καίσαρος, καὶ δύο ἀρχαιότητος
κατὰ Ἀππίωνος γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως, ὃς ἐπὶ Καλ-
λιγόλα πρεσβευτὴς ἀπεστάλη παρὰ τοῦ μέρους τῶν ἐθνι-
κῶν, κατὰ Φίλωνος λόγον περιέχοντα κατάγνωσιν τῶν Ἰου-
δαίων ἔγραψε. ἔστι ἐπὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος περὶ αὐτο-
κράτορος λογισμοῦ διαίρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ τὰ πά-
θους τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. οὗτος ἐν τῷ ὀκτωκαι-
δεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας λόγῳ, φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ L
τὸν ὄγκον τῶν σημείων, τὸν χριστὸν ἐσφάχθαι παρὰ φα-
ρισαίων, καὶ Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγενῆσθαι
προφήτην, καὶ διὰ τὴν σφαγὴν Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου
τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. ἔγραψε δὲ καὶ περὶ τοῦ κυ-
ρίου οὕτως. γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς σο-
φὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδό-
ξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδο-
νῇ τἀληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους,
πολλοὺς δὲ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπηγάγετο, ὁ χριστὸς οὗ-
τος ἦν, ἐπὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ᾽ ἡ-
μῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο,
οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρί-
την ἔχων ἡμέραν, πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦ-
τα καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων, εἴς τε νῦν χρι-
στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων, οὐκ ἔλιπε τὸ φῦ-
λον.

Hic inter-pres ali[...] muta[...]

Et hic [...] ditum [...] aliqui[...]

Ἰοῦστος Τιβεριάδος, ἐπαρχίας Γαλιλαίας, ἐπε-
χείρησε μὲν καὶ αὐτὸς Ἰουδαϊκὴν ἱστορίαν συντά-
ξαι, καί τινα ὑπομνήματα περιγράφειν, ἀλλὰ τοῦτον M
Ἰώσηπος ἐλέγχει ψευσάμενον. ἐπὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ και-
ρῷ συνέγραφεν, ὅτε καὶ Ἰώσηπος.

Κλήμης, περὶ οὗ Παῦλος ὁ ἀπόστολος πρὸς Φι-
λιππησίους γράφων λέγει. μετὰ ἐπὶ Κλήμεντος.
τέταρτος μετὰ Πέτρον Ῥώμης ἐπίσκοπος, δεύ-
τερος γὰρ Λῖνος ἐγένετο, τρίτος Ἀνέγκλητος, εἰ καὶ
πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων ὑπολαμβάνουσι, δεύτερον μετὰ
τὸν ἀπόστολον γεγενῆσθαι Κλήμεντα. ἔγραψεν ἐκ προ-
σώπου τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, πρὸς τὴν ἐν Κορίνθῳ
ἐκκλησίαν ἐπιστολὴν πάνυ θαυμαστὴν, ἥτις ἐν φανε-
ροῖς τόποις δημοσίᾳ ἀναγινώσκεται, τῷ χαρακτῆρι τῆς
πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς Παύλου συνᾴδουσα, οὐ μόνον
νοήμασιν, ἀλλὰ καὶ λόγοις, καὶ ἁπλῶς μεγίστη ἐστὶν ἐν
ἑκατέρᾳ ὁμοίωσις. φέρεται ἐπὶ ἑτέρα διὰ ὀνόματος αὐ-
τοῦ εἶναι ἐπιστολὴ, ἥτις παρὰ πάντων ἀποδοκιμάζε-
ται. καὶ διάλογος Πέτρου καὶ Ἀππίωνος μακρῷ λό-
γῳ συνταγεῖσα, ἥν τινα Εὐσέβιος εὐθύνει ἐν τῷ τρί-
τῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τεύχει. τελευτᾷ τῷ τρί-
τῳ ἐνιαυτῷ Τραϊανοῦ, καὶ τὴν τούτου μνήμην ἄχρι
τήμερον, ἡ ἐν τῇ Ῥώμῃ οἰκοδομηθεῖσα ἐκκλησία φυ-
λάττει.

Ἰγνάτιος

26 A IGnatius Antiochenę eccleſiæ tertius poſt Petrum apoſtolū epiſcopus, cõmouente perſecutionē Traiano, dānatus ad beſtias, Romā vinctus mittitur. Cumq́; nauigans Smyrnam veniſſet, vbi Polycarpus auditor Ioānis epiſcopꝰ erat, ſcripſit vnam epiſtolam ad Epheſios, alteram ad Magneſianos, tertiā ad Trallenſes, quartā ad Romanos: & inde egrediēs ſcripſit ad Philadelpheos & ad Smyrnęos, & propriè ad Polycarpum, commendans illi Antiochenſem eccleſiā: in qua & de Euangelio quod nuper à me tranſlatū eſt, ſuper perſona Chriſti ponit teſtimoniū dicens: Ego verò & poſt reſurrectionē in carne eum vidi, & credo quia ſit. Et quando venit ad Petrum, & ad eos qui cū Petro erāt, dixit eis: Ecce, palpate me, & videte, [1] quia nō ſum dęmoniū corporale. Et ſtatim tetigerūt eum, & crediderūt. Dignū autem videtur, quia tanti viri fecimus mentionē, & de epiſtola eius, quam ad Romanos ſcribit, pauca ponere.

B De Syria vſq́; ad Romā pugno ad beſtias, in mari & in terra, nocte dieq́;, ligatꝰ cum decē leopardis, hoc eſt, militibus, qui me cuſtodiunt: quibus & cū benefeceris, peiores fiunt. Iniquitas autem eorū, mea doctrina eſt, ſed nō idcirco iuſtificatus ſum. Vtinā fruar beſtijs, quę mihi ſūt præparatę, quas & oro mihi veloces eſſe ad iteritū, & ad ſupplicia, & allici ad comedendū me, ne ſicut & aliorū martyrum nō audeant corpus attingere. Quòd ſi venire noluerint, ego vim faciā vt deuorer. Ignoſcite mihi filioli: quid mihi promiſit, ego ſcio. Nunc incipio Chriſti eſſe diſcipulꝰ, nihil de his quæ videtur deſiderās, vt Ieſum Chriſtū inueniā. Ignis, crux, beſtiæ, cõfractio oſſium, mēbrorū diuiſio, & totiꝰ corporis cõtritio, & tota tormēta diaboli, in me veniāt, tantū vt Chriſto fruar. Cūq́; iam dānatus eſſet ad beſtias, ardore patiēdi, cū rugientes audiret leones, ait: Frumētū Chriſti ſum, dentibꝰ beſtiarū molar, vt panis mūdꝰ inueniar. Paſſꝰ eſt anno XI. Traiani. Reliquiæ corporis eiꝰ Antiochię iacēt extra portā Daphniticā in cœmiterio.

27 C POlycarpus, Ioānis apoſtoli diſcipulus, & ab eo Smyrnę epiſcopꝰ ordinatus, totius Aſiæ princeps fuit. Quippe qui nõnullos apoſtolorū, & eorū qui viderāt dñm, magiſtros habuerit & viderit. Hic propter quaſdam ſuper die paſchę quæſtiones, ſub imperatore Antonino Pio, eccleſiam in vrbe [1] regente Aniceto, Romā venit, vbi plurimos credentiū, Marcionis & Valentini perſuaſione deceptos, reduxit ad fidē. Cumq́; ei fortuitò obuiā fuiſſet Marcion, & diceret: Cognoſcis nos? Reſpondit: Cognoſco primogenitū diaboli. Poſtea verò regnāte M. Antonino & L. Aurelio Commodo, quarta poſt Neronem perſecutione, Smyrnę, ſedēte proconſule, & vniuerſo populo in amphiteatro aduerſus eum perſonāte, igni traditus eſt. Scripſit ad Philippenſes valde vtilem epiſtolam, quæ vſq́; hodie in Aſiæ cõuentu legitur.

28 PApias, Ioannis auditor, Hieropolitanus epiſcopus in Aſia, quinq́; tantū ſcripſit volumina, quę prēnotauit, [1] Explanatio ſermonum dñi. In quibus cū ſe in præfatione aſſerat, nō varias opiniões ſequi, ſed apoſtolos autores habere, ait: conſiderabā quid Andreas, quid Petrus dixiſſent, quid Philippus, quid Thomas, quid Iacobꝰ, quid Ioannes, quid Matthæus, vel alius quilibet diſcipulorū dñi

Ἰγνάτιος τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας τρίτος μετὰ D πέτρον τὸν ἀπόστολον ἐπίσκοπος, διωγμὸν κινήσαντος τραϊανοῦ, θηριομαχῆσαι κελευσθεὶς, εἰς ῥώμην στέλλεται δέσμιος. πλέων δὲ καὶ ἐπιστὰς τῇ σμύρνῃ, ἐν ᾗ πολύκαρπος ἀκροατὴς ἰωάννου ἐπίσκοπος ἦν, ἔγραψε πρὸς ἐφεσίους ἐπιστολὴν μίαν, ἄλλην πρὸς μαγνησιανούς, τρίτην πρὸς τραλλιανοὺς, τετάρτην πρὸς ῥωμαίους, κἀκεῖθεν ἐξιὼν, ἔγραψε φιλαδελφεῦσι, καὶ σμυρναίοις, καὶ ἰδικῶς πρὸς πολύκαρπον, παρατιθέμενος ἐν αὐτῷ τὴν ἐν ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ καὶ περὶ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ πρώην μεταφρασθέντος, ἐκ προσώπου ἰησοῦ χριστοῦ μνήμην ποιεῖται λέγων. ἐγὼ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν σώματι αὐτὸν εἶδον, καὶ πιστεύω ὅτι ἐστι, καὶ ὅτε ἦλθε πρὸς πέτρον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὄντας, εἶπεν αὐτοῖς. ψηλαφήσατέ με, ὅτι οὐκ εἰμὶ δαιμόνιον σωματικόν. καὶ εὐθέως ἥψαντες αὐτοῦ, ἐπίστευσαν. ἄξιον δὲ φαίνεται, ἐπεὶ περὶ τοιούτου ἀνδρὸς πεποιήμεθα μνήμην, ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ τῆς πρὸς ῥωμαίους γραφείσης, ὀλίγα ἐκθέσθαι. ἀπὸ συρίας ἄχρι ῥώμης, θηριομαχῶ ἐν θαλάσσῃ καὶ ἐν γῇ, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, δέκα συνδεδεμένος λεοπάρδοις, τοῦτ᾽ ἔστι, στρα- E τιώταις τοῖς φυλάσσουσί με, οἵτινες καὶ μετὰ εὐεργεσίαν χείρονες γίνονται. αἱ γὰρ ἀνομίαι αὐτῶν, παίδευσίς μοι ἐστὶ, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τοῦτο ἐδικαιώθην. καὶ εἴθε ἀπολαύσω τῶν θηρίων τῶν ἐντρεπισθέντων μοι, ἅτινα εὔχομαι ὀξύτατα εἶναι μοι εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἐνδελεχίζειν εἰς τὴν ἐμὴν κατάβρωσιν, μήπως ὃν τρόπον ἐπὶ τῶν ἄλλων μαρτύρων, μὴ τολμήσωσι τοῦ σώματός μου ἅψασθαι. εἰ γὰρ ἐπελθεῖν μὴ θελήσουσιν, ἐγὼ βιάσομαι, ποθῶν καταβρωθῆναι. συγγνῶτέ μοι τεκνία, τὸ συμφέρον μοι ἐγὼ οἶδα. νῦν ἄρχομαι εἶναι μαθητὴς, οὐδὲν τούτων τῶν ὁρωμένων ἐπιθυμῶν, ἵνα τὸν ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ εὕρω. πῦρ, σταυρὸς, θηρία, συγκλασις ὀστέων, καὶ τῶν μελῶν διασπασμὸς, καὶ παντὸς τοῦ σώματος συντριβὴ, καὶ βάσανοι τοῦ διαβόλου, εἰς ἐμὲ ἔλθωσιν, ἵνα ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἀπολαύσω. κατακριθεὶς τοίνυν θηριομαχῆσαι, καὶ πόθῳ τοῦ παθεῖν, ἀκούσας τοῦ βρυγμοῦ τῶν λεόντων, ἔφη. σῖτος ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ εἰμὶ, καὶ εὔχομαι τοῖς ὀδοῦσι τῶν θηρίων ἀλεσθῆναι, ἵνα ἄρτος καθαρὸς εὑρεθῶ. ἔπαθε δεκάτῳ ἔτει τραϊανοῦ. τὸ δὲ λείψανον ἔξω τῆς Δαφνιτικῆς πύλης Ἀντιοχείας κατάκειται ἐν τῷ κοιμητηρίῳ.

Πολύκαρπος ἰωάννου ἀποστόλου μαθητὴς, καὶ παρ᾽ αὐτοῦ τῶν Σμυρναίων ἐπίσκοπος κατασταθεὶς, F πάσης τῆς Ἀσίας ἀρχηγὸς γέγονε, διὰ τὸ πολλοῖς τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ ἑωρακότων συντετυχηκέναι, καὶ διδασκάλους ἐσχηκέναι. οὗτος διά τινας αἰτίας τοῦ πάσχα, βασιλεύοντος Ἀντωνίου τοῦ πίου, καὶ ἐπισκοποῦντος τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης Ἀνικήτου, ἐπέστη τῇ Ῥώμῃ, ἐν ᾗ καὶ πολλοὺς, τῷ δόγματι Μαρκίωνος καὶ Βαλεντίνου πιστεύσαντας, ἀνεκαλέσατο. Ἀπαντήσαντος δὲ αὐτῷ ἐξ αὐτομάτου Μαρκίωνος, καὶ εἰρηκότος αὐτῷ. γνωρίζεις ἡμᾶς; Ἀπεκρίθη, γνωρίζω τὸν πρωτότοκον τοῦ διαβόλου. Μετὰ ταῦτα βασιλεύοντος Μάρκου Ἀντωνίου, καὶ Λουκίου Αὐρηλίου Κομόδου, τετάρτου μετὰ Νέρωνα διωγμοῦ κινηθέντος, ἐν Σμύρνῃ θεωροῦντος τοῦ ἀνθυπάτου, καὶ παντὸς τοῦ δήμου ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ κατ᾽ αὐτοῦ βοῶντος, πυρὶ παρεδόθη. Ἔγραψε πρὸς Φιλιππισίους πάνυ θαυμαστὴν ἐπιστολὴν, ἥτις ἄχρι τοῦ παρόντος ἐν τῇ Ἀσιανῇ συνόδῳ ἀναγινώσκεται.

Παπίας Ἰωάννου ἀκροατὴς Ἱεραπολίτης, καὶ Ἀσίας ἐπίσκοπος, πέντε μόνους συνέταξε λόγους, οὓς καὶ ἐπέγραψεν, ἔκθεσις λογίων κυρίου. ἐν οἷς λέγων ἐν προοιμίοις μὴ ἀκολουθεῖν ποικίλαις φήμαις, ἀλλὰ τοὺς ἀποστόλους ἔχειν ἡγουμένους, ἔφη. κατενόουν τί Ἀνδρέας, τί Πέτρος εἰρήκασι, τί Φίλιππος, τί Θωμᾶς, τί Ἰάκωβος, τί Ἰωάννης, τί Ματθαῖος, καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ κυρίου μαθηταί,

G diſcipulorū domini: quid etiam Ariſtion, & ſenior Ioannes diſcipuli domini loquebantur: Non enim tantū mihi libri ad legēdum proſunt, quantū viua vox, vſq; hodie in ſuis autoribus perſonās. Ex quo apparet ex ipſo catalogo nominum, aliū eſſe Ioannem, qui inter apoſtolos ponitur: & alium ſeniorem Ioannem, quem poſt Ariſtionem enumerat. Hoc autem diximus, propter ſuperiorem opinionem, quā à pleriſq; retulimus traditā, duas poſteriores epiſtolas Ioannis, non apoſtoli eſſe, ſed presbyteri: hic dicitur mille annorum [2] Iudaicam ædidiſſe δευτέρωσιν, quem ſecuti ſunt Irenæus, & Apollinarius, & cęteri qui poſt reſurrectionē aiūt in carne cū ſanctis dominū regnaturū. Tertullianus quoq; in libro de ſpe fideliū, & [3] Victorinꝰ Pictauienſis, & Lactantius hac opinione ducuntur.

29 QVadratus apoſtolorum diſcipulus Publio Athenarum epiſcopo, ob Chriſti fidē martyrio coronato, in locū eius ſubſtituit, &
H eccleſiam grandi terrore diſperſam, fide & induſtria ſua congregat. Cumq; Hadrianus [1] Athenis exegiſſet hyemē, inuiſens Eleuſinam, & omnibus penē Græciæ ſacris initiatus, dediſſet occaſionem his, qui Chriſtianos oderant, abſq; præcepto imperatoris vexare credētes: porrexit ei librum pro religione noſtra compoſitum, valde vtilem, plenumq; rationis & fidei, & apoſtolica doctrina dignum: in quo & antiquitatē ſuæ ætatis oſtendēs, ait, plurimos à ſe viſos, qui ſub domino varijs in Iudæa oppreſſi calamitatibus ſanati fuerāt, & qui à mortuis reſurrexerant.

30 ARiſtides Athenienſis philoſophus eloquētiſſimus, & ſub priſtino habitu diſcipulus Chriſti, volumen, noſtri dogmatis rationē cōtinens, eodem tempore quo & Quadratus, Hadriano principi dedit: id eſt, apologeticū pro Chriſtianis: quod vſque hodie perſeuerans, [1] apud philologos ingenij eius indicium eſt.

31 AGrippa, cognomento Caſtor, vir valde doctus, aduerſum vigintiquatuor Baſilidis
I hæretici volumina, quæ in euangelium cō fecerat, fortiſſimè diſſeruit, prodens eius vniuerſa myſteria, & prophetas enumerans, [1] Barcaban & Marcob, & ad terrorem audientium alia quædam barbara nomina: & deum maximum eius Abraxas, [2] qui quaſi annum continens, iuxta Græcorū numerū ſupputetur. Mortuus eſt autē Baſilides, [3] à quo Gnoſtici, in Alexandria temporibus Hadriani: qua tempeſtate & [4] Cochebas dux Iudaicę factionis, Chriſtianos varijs ſupplicijs enecauit.

32 EGeſippus vicinus apoſtolicorum temporū, & omnes à paſſione domini vſq; ad ſuā ætatem eccleſiaſticorū actuum texēs hiſtorias, multaq; ad vtilitatē legentium pertinentia hincinde cōgregans, quinq; libros compoſuit, ſermone ſimplici: vt quorum vitā ſectabatur, dicendi quoq; exprimeret characterem. Aſſerit ſe veniſſe ſub Aniceto Romam, qui decimus poſt Petrū epiſcopus fuit, & perſeueraſſe vſque ad Eleutheriū eiuſdem vrbis epiſcopum, qui Aniceti quondam diaconus fuerat. Præterea aduerſum idola diſputans, [1] ex quo primùm errore creuiſſent, ſubtexit hiſtoriam: ex qua oſtēdit, qua floruerit ætate. Ait enim: Tumulos mortuis templaq; fecerunt, ſicut vſque hodie videmus: è quibus eſt & [2] Antinoüs ſeruus

κυρίου μαθηταί, τί δὲ Ἀριστίων καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης, μαθηταὶ τοῦ κυρίου ἐλάλησαν. οὐδὲ γάρ με τοσοῦτον βίβλοι εἰς ἀνάγνωσιν ὠφελοῦσιν, ὅσον ζῶσα φωνή, ἥ τις ἄχρι τοῦ παρόντος διὰ τῶν συγγραψαμένων ἀκμάζει. Δηλοῦται δὲ ἐξ αὐτοῦ τοῦ καταλόγου τῶν ὀνομάτων, ἄλλον εἶναι Ἰωάννην ἀπόστολον, καὶ ἄλλον εἶναι πρεσβύτερον Ἰωάννην, ὃν τινα ὕστερον μετὰ τὸν Ἀριστίωνα καταριθμεῖται. ταῦτα δὲ εἰρήκαμεν διὰ τὰ προαναφερόμενα, ἐν οἷς εἴπομεν, τὰς δύο ὑστέρας ἐπιστολὰς μὴ εἶναι Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου, ἀλλὰ τοῦ πρεσβυτέρου. οὗτος λέγεται χιλίων ἐνιαυτῶν ἰουδαϊκὴν ἐκδεδωκέναι δευτέρωσιν, ᾧ ἠκολούθησαν Εἰρηναῖος, καὶ Ἀπολλινάριος, καὶ οἱ λοιποί, οἵ τινες μετὰ τὴν ἀνάστασιν φάσκουσιν ἐν τῷ σώματι μετὰ τῶν ἁγίων τὸν κύριον βασιλεύειν. καὶ Τερτυλλιανὸς δὲ ἐν τῇ βίβλῳ τῇ περὶ τῆς ἐλπίδος τῶν πιστῶν, καὶ Βικτωρῖνος Πεταβῖνος, καὶ Λακτάντιος ταύτῃ τῇ δοκήσει εἵλκυνται.

K Κουαδρᾶτος τῶν ἀποστόλων μαθητής, παθόντος Πουπλίου Ἀθηνῶν ἐπισκόπου ὑπὲρ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, εἰς τὸν αὐτοῦ τόπον ὑπεισέρχεται, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐν μεγάλῃ ταραχῇ διασκορπισθεῖσαν συνάγει. καὶ ἡνίκα Ἀ- L
δριανὸς ἐν Ἀθήναις ἐχείμαζεν ἐν Ἐλευσῖνι γενόμενος, καὶ πάντα σχεδὸν τὰ τῆς Ἑλλάδος μυστήρια μυηθείς, δέδωκεν ἀφορμὴν ἐπὶ τὸ τοὺς μισοῦντας τοὺς χριστιανούς, καὶ δίχα βασιλικῆς κελεύσεως κολάσαι, ἐπέδωκε βίβλον ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας θρησκείας συντεθεῖσαν, πάνυ χρηστήν, καὶ γέμουσαν λογισμοῦ καὶ πίστεως, ἀξίαν τε τῆς ἀποστολικῆς παιδεύσεως, ἐν ᾗ καὶ τὴν ἀρχαιότητα τῆς ἰδίας ἡλικίας δεικνύς, ἔφη, πολλοὺς ἑωρακέναι τοὺς ὑπὸ τοῦ κυρίου ποικίλαις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κάμνοντας νόσοις ἰαθέντας, καὶ οἵ τινες ἐκ νεκρῶν ἀνέστησαν.

Ἀριστείδης Ἀθηναίων φιλόσοφος εὐφραδής, καὶ κατὰ τὴν προτέραν διαγωγήν, μαθητὴς ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τεῦχος δόγματος ἡμετέρου, ἀνάμεστον λογισμοῦ, κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ, ἐν ᾧ καὶ Κουαδρᾶτος Ἀδριανοῦ τῷ βασιλεῖ ἐπέδωκε, τουτέστιν ἀπολογητικὸν ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν, ὅπερ ἄχρι τοῦ παρόντος παρὰ τοῖς φιλολόγοις σώζεται.

Ἀγρίππας, ὁ ἐπίκλην Κάστωρ, ἀνὴρ πάνυ πεπαιδευμένος, κατὰ τῶν εἰκοσιτεσσάρων Βασιλείδου αἱρετικοῦ λόγων τῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον παρ᾽ αὐτοῦ περιφρασθέντων, γενναίως διηγήσατο, πάντα αὐτοῦ τὰ M
μυστήρια ἐκφαίνων, καὶ τοὺς προφήταις συναπαριθμούμενους, Βαρκαβᾶν καὶ Μαρκώβ, καὶ πρὸς φόβον τῶν ἀκροωμένων, ἕτερά τινα βάρβαρα ὀνόματα, καὶ τὸν μέγιστον αὐτοῦ θεὸν Ἀβραξᾶς, οἷα ἐνιαυτὸν περιέχοντα κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν γραικῶν ψηφιζόμενον. τελευτῶντος Βασιλείδου Γνωστικοὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκλήθησαν ἐν τοῖς χρόνοις Ἀδριανοῦ, ὅτε καὶ Χόχιβος ὁ τῶν Ἰουδαίων ἡγούμενος, πολλοὺς τῶν χριστιανῶν ποικίλαις τιμωρίαις ἀνείλωσεν.

Ἡγήσιππος τῶν χρόνων τῶν ἀποστόλων, πάσας ἀπὸ τοῦ πάθους τοῦ κυρίου, ἕως τῶν ἰδίων χρόνων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν πράξεων ὑφαίνων ἱστορίας, καὶ πολλὰ ἕτερα εἰς ὄφελος τῶν ἀναγινωσκόντων συντείνοντα, πανταχόθεν συλλέγων, πέντε συνέθηκε βίβλους ἁπλουστέρῳ λόγῳ, ὥστε ἐκείνων διηγήσασθαι χαρακτῆρας, ὧν τῷ βίῳ διηκολούθει. φάσκει δὲ ἐπιστῆναι τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀνικήτου, τοῦ μετὰ Πέτρον δεκάτου ἐπισκόπου, καὶ διαπετελεκέναι ἄχρι Ἐλευθέρου ἐπισκόπου τῆς προειρημένης Ῥώμης, ὃς Ἀνικήτου διάκονος ἐγεγόνει. καὶ κατὰ τῶν εἰδώλων διηγούμενος, ἐκ ποίας πρῶτον πλάνης ηὐξήθη, συνέταξεν ἱστορίαν, δεικνὺς ἐν ποίοις ἤνθησε καιροῖς. φάσκει δὲ οὕτως. τύμβους τοῖς νεκροῖς, καὶ ναοὺς ἐποίησαν, καθὰ ἄχρι τοῦ δεῦρο ὁρῶμεν, ἀφ᾽ ὧν ἐστὶ καὶ Ἀντίνοος, ὁ δοῦλος

A ſeruus Hadriani Cæſaris, cui & gymnicus agon exercetur apud Antinoüm ciuitatem, quam ex eius nomine condidit, & ſtatuit prophetas in templo. Antinoüm autem in delitijs habuiſſe Cæſar Hadrianus ſcribitur.

33 IVſtinus philoſophus, habitu quoque philoſophorũ incedens, de [1] Neapoli vrbe Palæſtinæ, patre Priſco Bacchio, ꝓ religione Chriſti plurimũ laborauit, intantũ vt Antonino quoq; Pio, & filijs eius, & ſenatui librum contra gentes ſcriptum daret, ignominiáq; crucis nõ erubeſceret: & alium librum ſucceſſoribus eiuſdẽ Antonini, M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo. Extat eius & aliud volumen cõtra gentes, vbi de dæmonum quoq; natura diſputat: & quartum aduerſus gẽtes, [2] cui titulũ prænotauit, ἔλεγχος: ſed & aliũ [3] de monarchia dei, & alium librũ, [4] quẽ prænotauit Pſalten, & aliũ de anima. Dialogus cõtra Iudæum, quem habuit aduerſus Tryphonem principem Iudæorũ: ſed & cõtra Marcionem inſignia volumina, quorũ Irenæus quoq; in quinto aduerſus hereſes libro meminit: & alium librum contra
B omnes hæreſes: cuius facit mentionem in apologetico, quẽ dedit Antonino Pio. Hic cùm in vrbe Roma haberet τὰς διατριβὰς, & Creſcentem Cynicum, qui multa aduerſum Chriſtianos blaſphemabat, redargueret, guloſum, & mortis timidum, luxuriæq; & libidinum ſectatorem: ad extremum ſtudio eius & inſidijs accuſatus quòd Chriſtianus eſſet, pro Chriſto ſanguinem fudit.

34 MElito Aſianus, Sardenſis epiſcopus, librũ imperatori M. Antonino Vero, qui Frõtonis oratoris diſcipulus fuit, pro Chriſtiano dogmate dedit. Scripſit quoque & alia, de quib⁹ iſta ſunt quæ ſubiecimus: De paſcha, libros duos: de vita prophetarum, librũ vnũ: de eccleſia, librũ vnum: de die dominica, librũ vnum: de ſenſibus, librũ vnum: de fide, librũ vnum: de plaſmate, librum vnũ: de anima & corpore, librũ vnũ: de baptiſmate, librũ vnũ: de veritate, librum vnũ: de generatione Chriſti, librũ vnũ: de ꝓphetia ſua, librum vnũ: de philoxenia, librũ vnũ: &, aliũ librũ qui clauis inſcribitr: de diabolo, librũ vnũ: de apo-
C calypſi Ioannis, librum vnum, καὶ περὶ ἐνσωμάτου θεοῦ, librũ vnũ: [1] & ἐκλογῶν libros ſex. Huius elegans & declamatoriũ ingeniũ laudãs Tertullianus in ſeptẽ libris, quos ſcripſit aduerſus eccleſiã [2] ꝓ Mõtano, dicit eũ à pleriſq; noſtrorũ ꝓphetã putari.

35 THeophilus ſextus Antiochẽſis eccleſię epiſcopus, ſub imperatore [1] M. Antonino Vero librum contra Marcionẽ compoſuit, qui vſque hodie extat. Ferũtur eius & ad Autolicum tria volumina, & contra hæreſim Hermogenis liber vnus, & alij breues elegantéſque tractatus ad ædificationem eccleſiæ pertinentes. Legi ſub nomine eius in euãgelium & in prouerbia Solomonis commentarios, [2] qui mihi cũ ſuperiorũ voluminũ elegãtia & phraſi non videntur congruere.

36 APollinarius [1] Aſiæ Hierapolitanus epiſcopus, ſub imperatore M. Antonino ſecũdo floruit, cui & inſigne volumẽ ꝓ fide Chriſtianorũ dedit. Extãt ei⁹ & alij quinq; aduerſum gentes libri, & de veritate duo, [2] & aduerſum Cataphrygas tũc primùm exortos cum Priſcilla & Maximilla [3] inſanis vatibus, incipiẽte Montano.

ὁ δοῦλος Ἀδριανοῦ Καίσαρος, οὗ ἀγὼν καὶ γυμνικὸς ἀγὼν ἐν τῇ Ἀντινόῳ ἐπιτελεῖται, καὶ τὸ δίκαιον τῆς πόλεως ἐκ τῆς αὐτοῦ προσηγορίας ἔτυχε, καὶ προφήτας ἐν τῷ ναῷ ἔστησε. τὸν δὲ Ἀντίνουν ἐν τῷ μεταξὺ τῶν αὐδιλικίων ἐσχηκέναι Ἀδριανὸν τινὲς συγγράφουσι. D

Pro in delitijs, Græcus legiſſe videtur, in ædilitijs: aut fortè Sophroni⁹ Latina nõ intellexit.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ φιλόσοφος, καὶ τῷ σχήματι τῶν φιλοσόφων χρώμενος, ἀπὸ τῆς Νεαπολιτῶν ἐπαρχίας Παλαιστίνης, ἐκ πατρὸς Πρίσκου Βακχείου, ὑπὲρ τῆς θρησκείας τῶν χριστιανῶν πάνυ ἐκοπίασεν, ὥστε καὶ Ἀντωνίνῳ τῷ ἐπίκλην εὐσεβεῖ, καὶ τοῖς τούτου υἱέσι, καὶ τῇ συγκλήτῳ, βίβλον κατὰ τῶν ἐθνῶν συνταγεῖσαν ἐπιδοῦναι, τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ σταυροῦ μὴ αἰσχυνόμενος, καὶ ἄλλην βίβλον τοῖς τοῦ αὐτοῦ Ἀντωνίνου διαδόχοις, τουτέστι Μάρκῳ Ἀντωνίνῳ Βήρῳ, καὶ Λουκίῳ Αὐρηλίῳ Κομόδῳ. Ἔστι καὶ ἄλλη αὐτοῦ βίβλος κατὰ τῶν ἐθνῶν, ἐν ᾗ περὶ τῆς φύσεως τῶν δαιμόνων διαλέγεται, καὶ τέταρτον λόγον ὁμοίως κατὰ τῶν ἐθνῶν, ὃν ἐπέγραψεν ἔλεγχος, καὶ ἄλλον περὶ τῆς τοῦ θεοῦ μοναρχίας, καὶ ἄλλον ὠνόμασε ψάλτην, καὶ ἕτερον περὶ τῆς ψυχῆς. Διάλογον κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ὃν ἔχει κατὰ Τρύφωνος ἀρχηγοῦ τῶν Ἰουδαίων. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ Μαρκίωνος ἐπίσημα τεύχη, ὧν τινων καὶ Εἰρηναῖος ἐν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τῷ κατὰ τῶν αἱρετικῶν μέμνηται, καὶ ἄλλη βίβλος κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων, ἧς μέμνηται ἐν τῷ ἀπολογητικῷ, ὃν ἔδωκεν Ἀντωνίνῳ τῷ Πίῳ. Οὗτος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔχων τὰς διατριβὰς, εὐθύνων Κρίσκηντα τὸν Κυνικὸν, τὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν βλασφημοῦντα, καὶ καλῶν αὐτὸν λαίμαργον, καὶ τὸν θάνατον φοβούμενον, ἄσωτόν τε καὶ ἀκόλαστον, τέλος τῇ τούτου ἐνεργείᾳ καὶ ἐπιβουλῇ, ὡς χριστιανὸς ὑπὲρ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἔπαθεν. E

ΜΕλίτων Ἀσιανὸς, Σάρδεων ἐπίσκοπος, βίβλον βασιλεῖ Μάρκῳ Ἀντωνίνῳ Βήρῳ, ὃς Φρόντωνος τοῦ ῥήτορος μαθητὴς ἐγεγόνει, ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν δόγματος ἐπέδωκεν. Ἔγραψε δὲ καὶ ἕτερα, ἀφ' ὧν τάδε ὑπετάξαμεν: τοῦ πάσχα λόγους δύο, περὶ βίου προφητικοῦ λόγον ἕνα, περὶ ἐκκλησίας λόγον ἕνα, περὶ ἡμέρας κυριακῆς λόγον ἕνα, περὶ διανοίας λόγον ἕνα, περὶ τῶν πιστῶν λόγον ἕνα, περὶ πλάσεως ἕνα, περὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἕνα, περὶ βαπτίσματος ἕνα, περὶ ἀληθείας ἕνα, περὶ γεννήσεως ΧΡΙΣΤΟΥ ἕνα, περὶ προφητείας ἰδίας ἕνα, περὶ φιλοξενίας ἕνα, περὶ ἕτερον λόγον ὃς ἐπιγράφεται κλείς, περὶ διαβόλου ἕνα, περὶ Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου ἕνα, καὶ περὶ τοῦ ἐνσωμάτου θεοῦ λόγον ἕνα, ἐκλογῶν λόγους ἕξ. Τούτου τὴν εὐφυΐαν ἐπαινῶν Τερτυλλιανὸς ἐν τοῖς ἑπτὰ λόγοις, οὓς ἔγραψε κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ Μοντανοῦ, λέγει ὅτι πολλοὶ τῶν ἡμετέρων νομίζουσιν αὐτὸν εἶναι προφήτην. F

ΘΕόφιλος ἕκτος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, βασιλεύοντος Μάρκου Ἀντωνίνου Βήρου βίβλον κατὰ Μαρκίωνος συνέταξεν, ἣ τις ἄχρι τήμερον τυγχάνει. Τούτου φέρεται καὶ πρὸς Αὐτόλυκον τρία τεύχη, καὶ κατὰ τῆς αἱρέσεως Ἑρμογένους λόγος εἷς, καὶ ἄλλαι βραχεῖαι βίβλοι, εἰς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ἀνήκουσαι. Ἀνέγνων ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἰς εὐαγγέλιον καὶ εἰς παροιμίας Σολόμωνος ὑπομνήματα, ἅτινά μοι οὐ δοκοῦσι συμφωνεῖν τῇ εὐφυΐᾳ, καὶ τῇ φράσει τῶν προειρημένων συγγραμμάτων.

ΑΠολλινάριος Ἱεραπόλεως τῆς Ἀσίας ἐπίσκοπος, βασιλεύοντος Μάρκου Ἀντωνίνου Βήρου ἤνθησεν, ᾧ τινι καὶ ἐπίσημον τεῦχος ὑπὲρ τῆς τῶν χριστιανῶν πίστεως ἐπέδωκεν. Εἰσὶ καὶ ἕτεροι πέντε αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐθνῶν λόγοι, καὶ περὶ ἀληθείας δύο, καὶ κατὰ τῶν Φρυγῶν τότε πρῶτον ἀνακυψάντων ἅμα Πρισκίλλᾳ καὶ Μαξιμίλλᾳ ἀνοσίοις προφήταις, ἀρξαμένου Μοντανοῦ.

37 G Dionyſius ' Corinthiorū eccleſię epiſcopus, tantæ eloquentiæ & induſtriæ fuit, vt non ſolum ſuæ ciuitatis & prouinciæ populos, ſed & aliarum vrbium & prouinciarum epiſcopos epiſtolis erudiret. E quibus eſt vna ad Lacedęmonios, alia ad Athenienſes, tertia ad Nicomedēſes, quarta ad Cretenſes, quinta ad eccleſiā Amaſtrianam, & ad reliquas Ponti eccleſias: ſexta ad Gnoſſianos, & ad Pinytum, eiuſdem vrbis epiſcopum: ſeptima ad Romanos, quem ſcripſit ad Sotere epiſcopum eorum: octaua ad Chryſophoram, ſanctā fœminam. Claruit ſub imperatore M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo.

38 Pinytus Cretenſis, Gnoſſiæ vrbis epiſcopus, ſcripſit ad Dionyſium Corinthi epiſcopum valde elegantem epiſtolam: in qua docet non ſemper lacte populos nutriendos, ne quaſi paruuli ab vltimo occupētur die: ſed & ſolido veſci debere cibo, vt in ſpirituale ꝓficiant ſenectutē. Et hic ſub M. Antonio Vero, & L. Aurelio Cōmodo floruit.

39 H Tatianus, qui primùm oratoriā docens, non paruam ſibi ex arte rhetorica gloriā cōparauerat, Iuſtini martyris ſectator fuit, florens in eccleſia, quamdiu ab eius latere non diſceſſit. Poſtea verò inflatus eloquentiæ tumore, nouā cōdidit hæreſim, quæ ' ἐγκρατιτῶν dicitur, quā poſtea Seuerus auxit, à quo eiuſdē partis hæretici Seueriani vſq; hodie appellantur. Porrò Tatianus infinita ſcripſit volumina, è qbus vnus cōtra gentes florētiſſimus extat liber, qui inter omnia opera eius fertur inſignis. Et hic ſub imperatore M. Antonino Vero, & L. Aurelio, Cōmodo floruit.

40 Philippus epiſcopus Cretenſis, ' hoc eſt, vrbis Gortynæ: cui⁹ Dionyſius in epiſtola ſua meminit, quam ſcripſit ad eiuſdem ciuitatis eccleſiam: præclarum aduerſum Marcionem ædidit librum, temporibuſq; M. Antonini Veri, & L. Aurelij Commodi claruit.

41 Muſanus, non ignobilis inter eos, qui de eccleſiaſtico dogmate ſcripſerunt, ſub imperatore M. Antonino Vero, confecit librū aduerſus quoſdā fratres, qui de eccleſia ad Encra-

I titarum hæreſim declinauerant.

42 Modeſtus & ipſe ſub imperatore M. Antonino, & L. Aurelio Commodo aduerſum Marcionē ſcripſit librum, qui vſq; hodie pſeuerat. Ferunt ' ſub noīe ei⁹ & alia συγγράμματα, ' ſed ab eruditis quaſi ψευδεπίγραφα repudiantur.

43 Bardeſanes in Meſopotamia clarus habitus eſt, qui primùm Valentini ſectator, deinde cōfutator, nouam hæreſim cōdidit. Ardens eius à Syris prædicatur ingenium, & in diſputatione vehemens. Scripſit infinita aduerſum omnes penè hæreticos, qui ætate eius pullulauerāt. In quibus clariſſimus ille eſt & fortiſſimus liber, quem M. Antonino de fato tradidit: & multa alia ſuper perſecutione volumina, quæ ſectatores eius de Syra lingua verterunt in Græcam. Si autem tanta vis eſt & fulgor in interpretatione, quātam putamus in ſermone proprio?

44 Victor tertiuſdecim⁹ Romanę vrbis epiſcopus, ſuper quæſtione paſchæ, & alia quædā ſcribens opuſcula, rexit eccleſiam ſub Seuero principe annis decem.

Irenæus

Διονύσιος τῆς κατὰ Κόρινθον ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, τοσοῦτον εὐφραδὴς καὶ σπουδαῖος ἐγένετο, ὥστε μὴ μόνον τοὺς λαοὺς τῆς ἰδίας πόλεως καὶ ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ ἑτέρων ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων, διὰ οἰκείων ἐπιστολῶν πεπαιδευκέναι, ἀφ' ὧν ἐστὶ μία πρὸς Λακεδαιμονίους, ἄλλη πρὸς Ἀθηναίους, τρίτη πρὸς Νικομηδέας, τετάρτη πρὸς Κρῆτας, πέμπτη πρὸς Ἀμαστριανῶν ἐκκλησίαν καὶ ἑτέρας Πόντου ἐκκλησίας, ἕκτη πρὸς Κνωσσιανοὺς καὶ Πινυτὸν τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπον, ἑβδόμη πρὸς Ῥωμαίους, ἣν ἔγραψε πρὸς Σωτῆρα τὸν τούτων ἐπίσκοπον, ὀγδόη πρὸς Χρυσοφόραν εὐλαβῆ γυναῖκα. Διέπρεψεν ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίνου Βήρου, καὶ Λουκίου Αὐρηλίου Κομόδου. K

Πινυτὸς Κρὴς Κνωσσοῦ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος, ἔγραψε πρὸς Διονύσιον Κορίνθου ἐπίσκοπον πάνυ κομψὴν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ διδάσκει, οὐκ ἀεὶ δεῖν τοὺς λαοὺς γάλακτι τρέφεσθαι, μήπως ὡς νήπιοι τῇ ἐσχάτῃ καταληφθῶσιν ἡμέρᾳ, ἀλλὰ καὶ στερεῷ βρώματι, ἵνα εἰς πνευματικὸν προκόψωσι γῆρας. Καὶ οὗτος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἤνθησεν.

Obteſtatio tranſcriptionis librorum.

Τατιανός, ὁ πρώην τὴν ῥητορικὴν διδάσκων, οὐκ ἐλαχίστην ἐκ τῆς ῥητορικῆς ἐπιστήμης δόξαν ὠνήσατο, Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος σπουδαστὴς γέγονε, διαπρέπων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ὅσῳ τῆς τούτου πλευρᾶς οὐκ ἀπέστη. L Ὕστερον δὲ ὑπὸ ὄγκῳ τῆς παιδεύσεως ἐπαρθείς, καινὴν συνεστήσατο αἵρεσιν, λέγω δὴ τῶν ἐγκρατιτῶν, ἣν μετέπειτα Σεβῆρος ἐπηύξησεν, ἀφ' οὗ ἄχρι τοῦ παρόντος οἱ τούτου τοῦ μέρους αἱρετικοί, Σεβηριανισταὶ ὀνομάζονται. Ὁ δὲ προειρημένος Τατιανὸς πάμπολλα συνεγράψατο τεύχη, ἀφ' ὧν ἐστὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν λόγος εἷς πάνυ θαυμαστός, ὃς μεταξὺ πάντων αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων ἐπίσημός ἐστι. Καὶ οὗτος βασιλεύοντος Μάρκου Ἀντωνίνου Βήρου, καὶ Αὐρηλίου Κομόδου ἤνθησεν.

Φίλιππος ἐπίσκοπος Κρήτης πόλεως Γορτύνης, οὗ τινος Διονύσιος ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ μέμνηται, ἣν ἔγραψε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς προειρημένης πόλεως, ἔνδοξον πάνυ κατὰ Μαρκίωνος ἐξέδωκε βίβλον. Ἐν τοῖς καιροῖς τῶν προειρημένων διέπρεψεν.

Μουσανός, οὐκ ἄδοξος μεταξὺ τῶν περὶ ἐκκλησιαστικοῦ δόγματος συγγραψαμένων, ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίνου Βήρου κατεσκεύασε βίβλον πρός τινας ἀδελφούς, τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, πρὸς τὴν τῶν ἐγκρατιτῶν αἵρεσιν κατανεύσαντας. M

Μοδεστός, καὶ αὐτὸς ἐπὶ Ἀντωνίνου καὶ Κομόδου κατὰ Μαρκίωνος συνέταξε βίβλον, ἥ τις ἄχρι σήμερον ὑπάρχει. Φέρεται καὶ ἄλλα αὐτοῦ συγγράμματα, ἅ τινα παρὰ τῶν πεπαιδευμένων ὡς ψευδεπίγραφα ἀποδοκιμάζεται.

Βαρδησάνης ἐν Μεσοποταμίᾳ λαμπρὸς φανείς, πρῶτον μὲν Βαλεντίνου σπουδαστής, ὕστερον δὲ ἀντίπαλος, καινὴν αἵρεσιν συνεστήσατο. Τούτου παρὰ τῶν Σύρων θερμοτάτη κηρύττεται εὐφυΐα, καὶ ἐν διαλέξει σφοδροτάτη. Ἔγραψε πάμπολλα κατὰ πασῶν σχεδὸν τῶν αἱρέσεων, τῶν ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ ἀνακυψασῶν, ἐν οἷς περιφανής ἐστιν καὶ γενναῖος ἐκεῖνος ὁ λόγος, ὃν Μάρκῳ Ἀντωνίνῳ περὶ μοίρας ἐπέδωκε, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ περὶ διωγμοῦ τεύχη, ἅπερ οἱ τούτου σπουδασταὶ ἀπὸ τῆς Σύρας εἰς Ἑλληνικὴν διάλεξιν μετέφρασαν. Ὅπου δὲ τοσαύτη ἰσχύς ἐστι καὶ λαμπρότης ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ, πόσην νομίζομεν ἐν τῷ οἰκείῳ λόγῳ ἔχειν ἀρετήν;

Βίκτωρ τρισκαιδέκατος Ῥώμης ἐπίσκοπος, περὶ τοῦ πάσχα ζητήσεως, καὶ ἄλλα τινὰ συνέταξε τεύχη, ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν βασιλεύοντος Σεβήρου ἔτη δέκα.

Εἰρηναῖος

45 A IRenæus [1] Pothini epi ꝗ Lugdunēſem in Gallia regebat eccleſiã, presbyter, à martyrib9 eiuſdem loci ob quaſdã eccleſiæ quæſtiones legatus Romam miſſus, honorificas ſuꝑ noīe ſuo ad Eleutheriū epiſcopū perfert literas. Poſtea iam Pothino propè nonagenario, ob Chriſtū martyrio coronato, in locū eius ſubſtituit. Conſtat aūt Polycarpi, cuius ſuprà fecimus mētionē, ſacerdotis & martyris, hunc fuiſſe diſcipulū. Scripſit quinq; aduerſus hæreſes libros, & cōtra gentes volumē breue, & de diſciplina aliud, & ad Martianū fratrē de apoſtolica prędicatione, & librū variorū tractatuū, [2] & ad Blaſtū de ſchiſmate, & ad Florinū [3] de monarchia, ſiue quòd deus non ſit cōditor malorum, [4] & περὶ τῆς ὀγδοάδος [5] egregiū cōmentariū, in cuius fine ſignificans ſe apoſtolicorū tēporū vicinū fuiſſe, ſic ſubſcripſit: [6] Adiuro te, ꝗ trāſſcribis librū iſtū, ꝑ dn̄m Ieſum Chriſtū, & ꝑ glorioſū eius aduentū, quo iudicaturus eſt viuos & mortuos, vt conferas poſtq̃ trāſſcripſeris, & emendes illum ad exemplar vnde ſcripſiſti, diligentiſſimè: hāc quoq; obteſtationē ſimiliter trāſferas, vt inueniſti in exēplari.

Obteſtatio tranſſcriptionis librorum.

B Ferūtur eius & aliæ ad Victorem epiſcopū Romanum de quæſtione paſchæ epiſtolæ, in quibus cōmonet eū non facile debere [7] vnitatem collegij ſcindere. Siquidem Victor multos Aſiæ & Oriētis epiſcopos, ꝗ decimaquarta luna cum Iudæis paſcha celebrabant, dānandos crediderat. In qua ſententia hi qui diſcrepabant ab illis, Victori nō dederūt manus. Floruit maximè ſub Commodo principe, qui M. Antonino Vero in imperium ſucceſſerat.

46 PAntænus Stoicæ ſectæ philoſophus, iuxta quandā veterē in Alexandria conſuetudinē, vbi à Marco euangeliſta ſemper eccleſiaſtici fuere doctores, tantæ prudētiæ & eruditionis, tam in ſcripturis diuinis, q̃ in ſeculari literatura fuit, vt in Indiā quoq; rogatus ab illius gentis legatis, à Demetrio Alexandrię epiſcopo mitteretur, vbi reperit Bartholomęum de duodecim apoſtolis, aduētum domini Ieſu, iuxta Matthęi euangelium prędicaſſe, quod Hebraicis literis ſcriptum, reuertens Alexandriam, ſecum retulit. Huius multi quidem in ſanctam ſcripturam extant cōmentarij, ſed ma-
C gis viua voce eccleſijs profuit. Docuitq; ſub Seuero principe, & Antonino cognomento Caracalla.

47 RHodon genere Aſianus, à Tatiano, de quo ſuprà diximus, Romę in ſcripturis eruditus, ædidit plurima: pręcipuumq; aduerſus Marcionē opus, in quo refert, quomodo ipſi quoq; inter ſe Marcionitæ diſcrepēt, [1] & Apellem ſenem alium hæreticum [2] à ſe quondam fuiſſe conuentū, & riſui habitū, eo quòd deum quem coleret, ignorare ſe diceret. Meminit in eodem libro quem ſcripſit ad Calliſtionem, Tatiani ſe Romæ fuiſſe auditorem. Sed & [3] in Hexaemeron elegantes tractatus compoſuit, [4] & aduerſum Phrygas inſigne opus. Temporibusq; Commodi & Seueri floruit.

48 CLemens Alexandriæ eccleſiæ presbyter, Pantæni, de quo ſuprà retulimus, auditor, poſt eius mortem Alexandriæ eccleſiaſticam ſcholam tenuit, & [1] κατηχήσεων magiſter fuit. Feruntur eius inſignia volumina, plenaq; eruditionis & eloquentiæ, tā de ſcripturis diuinis, quàm de ſecularis literaturæ inſtrumento. E quibus illa ſunt, [2] στρωματεῖς libri octo: [3] ὑποτυπώσεων libri octo:

Εἰρηναῖος Ποθεινοῦ τοῦ ἐπισκόπου Λουγδούνων τῆς ἐν D Γαλλίας ἐκκλησίας πρεσβύτερος, παρὰ τῶν μαρτύρων τῆς εἰρημένης πόλεως, διά τινας ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας, πρεσβευτὴς εἰς Ῥώμην σταλεὶς, ἐπ᾽ ὀνόματι οἰκείῳ δεξάμενος ἐπιστολὰς γεμούσας τιμῆς, πρὸς Ἐλεύθερον ἐπίσκοπον Ῥώμης ἀπηνέγκατο. Μετὰ δὲ ταῦτα Ποθεινοῦ σχεδὸν ἐνενηκονταετοῦς μαρτυρήσαντος, εἰς τὸν τούτου τόπον ὑπεισέρχεται. ὡμολόγηται δὲ Πολυκάρπου, οὗ τινος προεμνήσθημεν, γεγενῆσθαι μαθητής. ἔγραψε πέντε κατὰ τῶν αἱρετικῶν βίβλους, καὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν τεῦχος βραχὺ, καὶ περὶ ἐπιστήμης ἕτερον, καὶ πρὸς Μαρκιανὸν ἀδελφὸν περὶ τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος, καὶ βίβλον ποικίλων ὁμιλιῶν, καὶ πρὸς Βλάστον περὶ σχίσματος, καὶ πρὸς Φλωρῖνον περὶ μοναρχίας, καὶ ὅτι ὁ θεὸς κτιστὴς κακῶν οὐκ ἔστι, καὶ περὶ ὀγδοάδος ἐξαίρετον σύνταγμα, ἐν ᾧ περὶ τέλει δὲ τοῦ αὐτοῦ συντάγματος ὑπέγραψεν οὕτως. ὁρκῶ σε τὸν μεταγράφοντα ταύτην τὴν βίβλον, κατὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ κατὰ τῆς ἐνδόξου ἐλεύσεως αὐτοῦ, ἐν ᾗ κρινεῖ ζῶντας καὶ νεκρούς, ἵνα ἀντιβάλῃς μετὰ τὸ γράψαι, καὶ ἐκδιορθώσῃ πρὸς τὰ ἀντίγραφα, ἀφ᾽ ὧν ἔγραψας, ἐπιμελῶς, καὶ ταύτην τὴν κατάκρισιν ὁμοίως μεταγράψῃς, καθὼς εὗρες ἐν τοῖς ἀντιγράφοις. Φέρονται αὐτοῦ καὶ ἄλλαι πρὸς Βίκτωρα ἐπίσκοπον Ῥώμης περὶ ζητήσεως τοῦ πάσχα ἐπιστολαὶ, ἐν E αἷς παραινεῖ αὐτῷ, μὴ ῥαδίως ὀφείλειν τὴν ἕνωσιν τῆς ἑταιρότητος διασχίσαι. Καὶ γὰρ Βίκτωρ πολλοὺς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους καθελεῖν, οἵτινες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης μετὰ τῶν Ἰουδαίων τὸ πάσχα ἐπετέλεσαν. Ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ τοὺς διαφωνήσαντας μὴ συναινέσαι Βίκτωρι. ἤνθησεν μάλιστα ἐπὶ Κομόδου βασιλέως, ὅστις εἰς τόπον Ἀντωνίνου Βήρου ὑπεισῆλθεν.

Πάνταινος Στωϊκοῦ δόγματος φιλόσοφος, κατά τινα παλαιὰν τῶν Ἀλεξανδρέων συνήθειαν, ἐν ᾗ ἀπὸ Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ἐκκλησιαστικοὶ γεγόνασι διδάσκαλοι, τοσαύτης σοφίας καὶ παιδεύσεως, τοῦτο μὲν ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς, τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς κοσμικοῖς γράμμασιν ἐντὸς γέγονεν, ὥστε παρακληθέντα αὐτὸν παρὰ τῶν Ἰνδίας πρεσβυτέρων, ὑπὸ Δημητρίου Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου, εἰς τὴν Ἰνδίαν ἀποσταλῆναι, ἐν ᾗ εὗρε Βαρθολομαῖον ἐκ τῶν δώδεκα ἀποστόλων, τὴν ἔλευσιν τοῦ κυρίου ΙΗΣΟΥ κατὰ τὸ Ματθαίου εὐαγγέλιον κηρύξαντα, ὅπερ Ἑβραϊκοῖς γράμμασι γεγραμμένον, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀναζεύξας, μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἐκόμισε. τούτου πολλὰ ὑπομνήματα εἰς τὰς θείας γραφὰς τυγχάνει, ἀλλὰ μᾶλλον ζώσῃ F φωνῇ τὰς ἐκκλησίας ὠφέλησεν. ἐδίδαξε ἐπὶ Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου τοῦ ἐπίκλην Καρακάλου.

Ῥόδων Ἀσιανὸς, παρὰ Τατιανῷ περὶ οὗ ἀναφερομένῳ ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς παιδευθεὶς, ἐξέδωκε μὲν πάμπολλα, ἐξαίρετον δὲ κατὰ Μαρκίωνος σύνταγμα, ἐν ᾧ διηγεῖται, ὅπως καὶ αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς Μαρκιωνισταὶ διαφωνοῦσι, καὶ τὸν Ἀπελλῆν τὸν γέροντα ὁμοίως αἱρετικὸν, συντετυχηκέναι αὐτοῖς, καὶ καταγέλαστον γεγενῆσθαι, εἰρηκότα ὅτι τὸν θεὸν ὃν σέβει, ἀγνοεῖ. Μέμνηται ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, ἣν ἔγραψε πρὸς Καλλιστίωνα, Τατιανοῦ γεγενῆσθαι ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀκροατής, καὶ εἰς τὴν ἑξαήμερον δὲ κόμψας ὁμιλίας συνέταξε, καὶ κατὰ τῶν Φρυγῶν ἐπίσημον ἔργον, ἀνθήσας ἐπὶ τῶν χρόνων Κομόδου καὶ Σεβήρου.

Κλήμης Ἀλεξανδρείας πρεσβύτερος, Πανταίνου, περὶ οὗ προείπομεν, ἀκροατής, ὃς μετὰ τὴν τούτου τελευτὴν τὰς διατριβὰς τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας κατέσχε, καὶ κατηχήσεων διδάσκαλος γέγονεν. ἐπίσημά τε τεύχη παιδεύσεως, καὶ εὐγλωττίας ἀνάμεστα συνέταξε, τοῦτο μὲν τῶν θείων, τοῦτο δὲ καὶ κοσμικῶν, ἀφ᾽ ὧν ἐστι τάδε, στρωματεῖς ὀκτώ, ὑποτυπώσεων λόγοι ὀκτώ,

G aduerſus gentes liber vnus:pædagogi libri tres:de
Grȩca va- riant. paſcha liber vnus;[4] de ieiunio diſceptatio : & aliꝰ,
qui inſcribitur : Quiſnam diues ille ſit,qui ſalue-
tur. De obtrectatiõe liber vnus:de canonibꝰ eccle
ſiaſticis,& aduerſum eos qui Iudæorum ſequũtur
errorem,liber vnus:quem propriè Alexãdro Hie-
roſolymorum epiſcopo[5] προσεφώνησε. Meminit au-
tem in ſtromatibꝰ ſuis, voluminis Tatiani,aduer
ſus gentes:de quo ſuprà diximus:& Caſſiani [6] cu-
iuſdam χρονογραφίας,quod opuſculum inuenire nõ
potui. Necnon & de Iudæis Ariſtobulũ quendam
& Demetriũ & Eupolemũ ſcriptores aduerſus gẽ
tes refert,[7] qui in ſimilitudinem Ioſephi ἀρχαιογο-
νίας Moyſi & Iudaicæ gentis aſſeuerãt. Extat Ale
xandri Hieroſolymitarum epiſcopi, qui cum Nar
ciſſo poſtea rexit eccleſiam,epiſtola ſuper ordina-
tione Aſclepiadis cõfeſſoris ad Antiochenſes,con
gratulãtis eis,in qua ponit in fine: Hæc vobis dñi
ac fratres ſcripta trãſmiſi per Clemẽtem beatum
presbyterum,virũ illuſtrẽ,& probatũ : quem vos
quoq; ſcitis,& nunc plenius recognoſcetis, qui cũ
H huc veniſſet iuxta prouidẽtiam & viſitationẽ dei,
confirmauit & auxit domini eccleſiam. Conſtat
Origenem huius fuiſſe diſcipulum. Floruit autẽ
Seueri & Antonini filij eius temporibus.

49 Miltiades, cuiꝰ Rhodon in opere ſuo,quod
aduerſus Montanum,[1] Priſcillam, Maxi-
millamq; compoſuit, recordatur,ſcripſit
contra eoſdem volumen præcipuum: & aduerſus
gentes Iudęosq; libros alios : & principibus illius
temporis [2] apologeticum dedit. Floruit autem M.
Antonini Cõmodi temporibus.

50 Apollonius [1] vir diſertiſſimus, ſcripſit ad-
uerſus Montanũ,Priſcillam, & Maximil-
lam inſigne & lõgũ volumẽ,in quo aſſerit
Montanũ [2] & inſanas vates periſſe ſuſpendio : &
multa alia,in quibus de Priſcilla & Maximilla re-
fert: Si negãt eas accepiſſe munera,cõfiteantur nõ
eſſe prophetas qui accipiunt:& mille hoc teſtibus
approbabo. Sed & [3] ex alijs fructibus probantur
prophetæ. Dic mihi,crinem fucat prophetes? ſty
bio oculos linit? Prophetȩ veſtibus & gemmis or-
nantur? Prophetes tabula ludit & teſſeris? Pro-
I pheta fœnus accipit? Reſpondeant, vtrum hoc
fieri liceat,an non:meum eſt approbare, quòd fe-
cerint. Dicit in eodem libro,quadrageſimum eſſe
annum vſq; ad tẽpus, quo ipſe ſcribebat librum,
ex quo [4] hæreſis Cataphrygarum habuerit ex-
ordium. Tertullianus ſex voluminibus aduerſus
eccleſiam æditis,[5] quos ſcripſit περὶ ἐκστάσεως, ſepti-
mum propriè aduerſus Apollonium elaborauit,
in quo omnia quæ ille arguit, conatur defendere.
Floruit autem Apollonius ſub Commodo, Seue-
roq; principibus.

51 Sarapion [1] vndecimo Commodi imperato-
ris anno, Antiochiæ epiſcopus ordinatus,
ſcripſit epiſtolam ad Carinum,& Pontium,
de hæreſi Montani, in qua & hæc addit: Vt au-
tem ſciatis falſi huius dogmatis, id eſt,nouæ pro-
phetiæ, ab omni mundo inſaniam reprobari,mi-
ſi vobis Apollinaris beatiſſimi,qui fuit in Hiera-
poli Aſiæ epiſcopus,literas.[2] Ad Domnum quo-
q;, qui perſecutionis tempore ad Iudæos declina-
uerat,volumen compoſuit:& alium de euangelio,
quod

κατὰ τῶν ἐθνῶν παιδαγωγοὶ τρεῖς, περὶ τοῦ πάσχα εἷς, περὶ K
νηστείας διάλεξις, καὶ ἕτερος ἐπιγραφόμενος, τίς ἄρα πλού-
σιος σωθήσεται. περὶ κακολογίας λόγος εἷς, περὶ κανό-
νων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῇ τῶν Ἰου-
δαίων πλάνῃ λόγον, ὃν ἰδικῶς Ἀλεξάνδρῳ ἐπισκό-
πῳ Ἱεροσολύμων προσεφώνησε. Μέμνηται δὲ ἐν τοῖς ἰδί-
οις στρώμασιν τοῦ τεύχους Τατιανοῦ τοῦ προειρημένου κατὰ τῶν
ἐθνῶν, καὶ Κασσιανοῦ τινὸς χρονογραφίας, ὅπερ ἐν τοῖς πα-
λαιοῖς εὑρεῖν οὐκ ἠδυνήθημεν. οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ Ἰουδαίων
Ἀριστόβουλόν τινα, καὶ Δημήτριον, καὶ Εὐπόλεμον ἀνα-
φέρει, διὰ κατὰ τῶν ἐθνῶν συγγεγραμμένους καθ' ὁμοιότη-
τα Ἰωσήπου, ἀρχαιογονίας Μωϋσέως, καὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ
ἔθνους. ἔστι δὲ Ἀλεξάνδρου Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου, ὃς
μετὰ Νάρκισσον ὕστερον προέστη τῆς ἐκκλησίας, ἐπιστολὴ
περὶ χειροτονίας Ἀσκληπιάδου ὁμολογητοῦ, πρὸς Ἀντιο-
χέας, συγχαίροντος αὐτοῖς, ἐν ᾗ εἰς τὸ τέλος οὕτως λέ-
γει. Ταῦτα ὑμῖν κύριοι ἀδελφοί τε τὰ γράμματα πέ-
πομφα διὰ τοῦ εὐλαβεστάτου Κλήμεντος ἀνδρὸς περιφα-
νοῦς, καὶ δεδοκιμασμένου, ὃν καὶ ὑμεῖς ἴστε, καὶ νῦν πλέον
ἐπιγνώσεσθε, ὅστις ἐνταῦθα ἐλθὼν κατὰ πρόνοιαν καὶ ἐπι-
φοίτησιν θεοῦ, ἐστερέωσε καὶ ηὔξησε τὴν κυρίου ἐκκλησίαν.
ὡμολόγηται τὸν Ὠριγένην τούτου γεγενῆσθαι μαθητήν. ἤνθη- L
σε δὲ βασιλευόντων Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου τοῦ υἱοῦ αὐ-
τοῦ.

Μιλτιάδης, οὗ τινος Ῥόδων ἐν τῷ ἰδίῳ συγ-
γράμματι τῷ κατὰ Μοντανοῦ καὶ Πρισκίλλας
καὶ Μαξιμίλλας συντεθέντι, μέμνηται, ἔγραψε
κατ' αὐτῶν τεῦχος διαίρετον, καὶ κατὰ τῶν ἐθνῶν τε καὶ
Ἰουδαίων λόγους ἄλλους, ἐπέδωκε δὲ τοῖς τηνικαῦτα βασι-
λεῦσιν ἀπολογητικόν, ἀνθήσας ἐν τοῖς χρόνοις Μάρκου Ἀν-
τωνίνου Κομόδου.

Ἀπολλώνιος ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, ἔγραψε κατὰ
Μοντανοῦ, Πρισκίλλας καὶ Μαξιμίλλας μέγα καὶ
ἐπίσημον τεῦχος, ἐν ᾧ φησὶ Μοντανὸν καὶ τὰς
μαινομένας προφήτιδας ἀπάγξασθαι, καὶ ἕτερα πολλὰ ἐν
οἷς περὶ Πρισκίλλας καὶ Μαξιμίλλας λέγει. Εἰ ἀρνοῦνται
αὐτὰς εἰληφέναι δῶρα, ὁμολογήσουσι μὴ εἶναι προφήτας
τοὺς δεχομένους δῶρα, καὶ διὰ χιλίων τοῦτο ἐλέγχω
μαρτύρων. ἀλλὰ καὶ δι' ἑτέρων ἔργων προφῆται δοκιμά-
ζονται. εἰπέ μοι, κόμην βάπτει προφήτης; στιβίῳ τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς χρίει; προφήτης ἐσθῆσι καὶ μαργαρίταις κοσ-
μεῖται; προφήτης τάβλα καὶ βολίοις παίζει; τόκους λαμ-
βάνει προφήτης; ἀποκριθῶσιν εἰ τοῦτο γενέσθαι δεκτόν ἢ καὶ M
μή, καὶ ἐμὸν δεῖ ἐλέγξαι ὅτιπερ πεποιήκασι. Λέγει ἐν
αὐτῇ τῇ βίβλῳ, τεσσαρακοστὸν εἶναι ἐνιαυτὸν ἕως τοῦ καιροῦ,
ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς συγγράφεται, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο
ἡ αἵρεσις ἡ κατὰ Φρύγας. Τερτυλλιανὸς δὲ ἐκδεδωκὼς
λόγους ἓξ κατὰ τῆς ἐκκλησίας περὶ ἐκστάσεως, τὸν ἕβδομον
ἰδικῶς κατὰ Ἀπολλωνίου συνέταξεν, ἐν ᾧ πάντα ἅπερ ἐκεῖ-
νος εὐθύνειν ἐπιχειρεῖ, ἐκδικεῖ. ἤνθησε δὲ Ἀπολλώνιος
ἐπὶ Κομόδου καὶ Σεβήρου.

Σαραπίων τῷ ἑνδεκάτῳ ἐνιαυτῷ Κομόδου τοῦ βα-
σιλέως χειροτονηθεὶς τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας
ἐπίσκοπος, ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς Καρῖνον καὶ
Πόντιον, περὶ τῆς αἱρέσεως Μοντανοῦ, ταῦτα προσθείς.
ἵνα δὲ γνῶτε τὴν βλάστην τοῦ δόγματος τούτου, τῆς
καινῆς λέγω προφητείας, καὶ τὴν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μα-
νίαν ἀποδοκιμασθεῖσαν ὑπάρχειν, ἔπεμψα ὑμῖν Ἀπολ-
λιναρίου τοῦ μακαριωτάτου, ὃς γέγονεν Ἱεραπολίτης
Ἀσίας ἐπίσκοπος, γράμματα. καὶ πρὸς Δόμνον δὲ
τὸν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους κατα-
νεύσαντα, συνέταξε τεῦχος, καὶ ἄλλο περὶ τοῦ εὐαγγελίου,
ὅπερ

A quod ſub nomine Petri fertur, librum ad Rhoſenſem Ciliciæ eccleſiam, quæ in hæreſim eius lectione diuerterat. Leguntur & ſparſim eius breues epiſtolæ [3] autoris ſui ἀσκήσει & vitæ congruentes.

52 APollonius Romanę vrbis ſenator, [1] ſub Cōmodo principe à ſeruo Seuero proditus, quòd Chriſtianus eſſet, imperato vt rationem fidei ſuæ redderet, inſigne volumen cōpoſuit, quod in ſenatu legit, & nihilominꝰ ſententia ſenatus pro Chriſto capite truncatus eſt, veteri apud eos obtinēte lege, abſq; negatione nō dimitti Chriſtianos, q ſemel ad eorū iudicium pertracti eſſent.

53 THeophilus Cæſareæ Palæſtinæ (quæ olim turris Stratonis vocabatur) epiſcopus, ſub Seuero principe aduerſum eos, qui decimaquarta luna cū Iudæis [1] paſcha faciebāt, cū cæteris epiſcopis ſynodicā valde vtilē cōpoſuit epiſtolam.

54 BAcchylus Corinthi epiſcopus, ſub eodē Seuero principe clarus habitus, de paſcha ex omnium qui in Achaia erant epiſcoporum perſona, elegantem librum ſcripſit.

55 POlycrates Epheſiorum epiſcopus cum cæte-
B ris epiſcopis Aſiæ, qui iuxta quandam veterem cōſuetudinem cum Iudæis decimaquarta luna paſcha celebrabant: ſcripſit aduerſus Victorem epiſcopum Romanum epiſtolam ſynodicam, in qua docet ſe apoſtoli Ioannis & veterū autoritatem ſequi, de qua hæc pauca excerpſimus. Nos igitur inuiolabilem celebramꝰ diem, neq; addentes aliquid, neq; dementes. Etenim in Aſia elementa maxima dormierunt, quæ reſurgent in die domini, quando venturus eſt de cœlis in maieſtate ſua, & ſuſcitaturus omnes ſanctos, Philippum loquor de duodecim apoſtolis, qui dormiuit Hierapoli, & duas filias eius quæ virgines ſenuerunt: & aliam eius filiam, quæ ſpiritu ſancto plena in Epheſo occubuit. Sed & Ioannes, qui ſuper pectus domini recubuit, & pontifex eius, auream laminā in fronte portans, martyr & doctor in Epheſo dormiuit, & Polycarpus epiſcopus & martyr Smyrnę cubat. Thraſeas quoque epiſcopus & martyr de Eumenia in eadem Smyrna requieſcit. Quid neceſſe eſt Sagaris epiſcopi & martyris recordari, q
C in Laodicea ſoporatur: & Papyrij beati, & Melitonis in ſancto ſpiritu eunuchi, qui ſemper domino ſeruiens, poſitus eſt in Sardis, & expectat in aduentu eius reſurrectionem? Hi omnes obſeruauerunt paſchæ diem decimaquarta luna, ab euangelica traditione in nullam partem declinātes, & eccleſiaſticum ſequentes canonem. Ego quoq; minimus omnium veſtrum Polycrates, ſecundum doctrinam propinquorum meorum, quos & ſecutus ſum (ſeptem ſiquidem fuerunt propinqui mei epiſcopi, & ego octauus) ſemper paſcha celebraui quando populus Iudæorum azyma faciebat. Itaq; fratres ſexagintaquinque annos ætatis meæ natus in domino, & à multis ex toto orbe fratribus eruditus, peragrata omni ſcriptura, non formidabo eos qui nobis minantur. Dixerunt enim maiores
Acto. 5. c. mei: Obedire deo magis oportet q̄ hominibꝰ. Hęc propterea poſui, vt ingenium & autoritatē viri ex paruo opuſculo demōſtrarē. Floruit tēporibꝰ Seueri principis, eadē ętate qua Narciſſꝰ Hieroſolymę.

56 HEraclius, [1] ſub Cōmodi Seueriq; imperio, in apoſtolum commentarios compoſuit.

ὅπερ ἐπ᾽ ὀνόματι Πέτρου φέρεται, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Ῥόσῳ τῆς Κιλίκων ἐκκλησίαν βίβλον, ἥτις εἰς τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ διεστράφη, καί τινας εἰς ἀνάγνωσιν τῆς τούτου αἱρέσεως μετήνεγκεν. Ἀναγινώσκονται δὲ καὶ σποράδην βραχύταται αὐτοῦ ἐπιστολαὶ τῇ ἀσκήσει καὶ τῷ βίῳ αὐτοῦ συνᾴδουσαι. D

ΑΠολλώνιος Ῥώμης συγκλητικὸς ἐπὶ Κομόδου τοῦ βασιλέως παρὰ τοῦ δούλου παρὰ Σεβήρῳ προδοθεὶς χριστιανὸς εἶναι, ἐπιταγείς τε περὶ οἰκείας πίστεως δοῦναι λόγον, μέγα τεῦχος συνέταξεν, ὅπερ ἐν τῇ συγκλήτῳ ἀνέγνω, καὶ οὕτως οὐδὲν ἧττον ἀποφάσει τῆς συγκλήτου, ὑπὲρ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἀπετμήθη, παλαιᾶς παρ᾽ αὐτοῖς κατεχούσης συνηθείας, δίχα ἀρνήσεως μὴ ἀφεθῆναι τοὺς χριστιανούς, τοὺς ἅπαξ εἰς τὴν αὐτῶν ἀκρόασιν ἑλκυθέντας.

ΘΕόφιλος Καισαρείας Παλαιστίνης, ἥτις πρώην πύργος Στράτωνος ἐκαλεῖτο, ἐπίσκοπος, ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως, κατὰ τῶν ἐπιτελούντων τὸ πάσχα μετὰ τῶν Ἰουδαίων τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης, συνοδικὴν ἐπιστολὴν πάνυ θαυμαστὴν μετὰ ἑτέρων συνέταξεν.

ΒΑκχυλος Κορίνθου ἐπίσκοπος, ὁμοίως Σεβήρου βασιλεύοντος λαμπρὸς ὑπάρχων, περὶ τοῦ πάσχα ἐκ προσώπου πάντων τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ ἐπισκόπων, θαυμαστὴν συνέταξε βίβλον. E

ΠΟλυκράτης Ἐφέσου ἐπίσκοπος, μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀσίας ἐπισκόπων, τῶν ἐπιτελούντων τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα μετὰ τῶν Ἰουδαίων τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης, κατὰ Βίκτορος ἐπισκόπου Ῥώμης ἐπιστολὴν συνοδικὴν ἐξέδωκε, διδάσκων ὀφείλειν Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου, καὶ τῇ παλαιᾷ ἐξακολουθεῖν αὐθεντίᾳ, ἀφ᾽ ἧς ὀλίγα διηγήσομαι. Ἡμεῖς τοίνυν ἀμίαντον ἐπιτελοῦμεν τὴν ἑορτήν, μηδὲ προστιθέντες, μηδὲ ὑπεξαιροῦντες. Καὶ γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ μεγάλα στοιχεῖα ἐκοιμήθη, ἅπερ ἀναστήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου, ὅτ᾽ ἂν ἔλθῃ ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ δόξῃ, ἐγείρων πάντας τοὺς ἁγίους, Φίλιππον λέγω ἐκ τῶν δώδεκα ἀποστόλων, ὃς ἐκοιμήθη ἐν Ἱεραπόλει, καὶ τὰς δύο θυγατέρας, αἵτινες παρθένοι ἐγήρασαν, καὶ ἑτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, ἥτις ἐν ἁγίῳ πνεύματι πεπληρωμένη, ἐν Ἐφέσῳ ἐτελειώθη. Καὶ Ἰωάννης, ὃς ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ κυρίου ἀνεκλίθη, καὶ ἱερεὺς αὐτῷ γέγονε, χρυσοῦν πέταλον ἐν τῷ μετώπῳ βαστάζων, μάρτυς καὶ διδάσκαλος ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἐκοιμήθη, καὶ Πολύκαρπος ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς ἐν τῇ Σμύρνῃ κατάκειται, καὶ Θρασέας ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς ἀπὸ Εὐμενείας ἐν τῇ αὐτῇ Σμύρνῃ ἀνεπαύη. Οὐκ ἔστιν ἀνάγκη Σαγάρεως ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος μεμνῆσθαι, τοῦ ἐν Λαοδικείᾳ ἀναπαυσαμένου, καὶ Παπυρίου τοῦ μακαριωτάτου, F καὶ Μελίτωνος ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι εὐνούχου, ὅστις ἀεὶ τῷ κυρίῳ λατρεύων, ἐν Σάρδεσι κατετέθη, καὶ περιμένει ἐν τῇ αὐτοῦ ἐλεύσει τὴν ἀνάστασιν. Οὗτοι πάντες παρεφύλαξαν τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης, ἀπὸ τῆς εὐαγγελικῆς παραδόσεως, εἰς οὐδὲν μέρος ἀπονεύοντες, καὶ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι ἑπόμενοι. Κἀγὼ δὲ ἐλάχιστος πάντων ὑμῶν Πολυκράτης, κατὰ τὴν διδαχὴν τῶν πλησίον μου, οἷς καὶ ἐξηκολούθησα, καὶ γὰρ ἑπτὰ ἐγένοντο συγγενεῖς μου ἐπίσκοποι, κἀγὼ ὄγδοος, ἀεὶ τὸ πάσχα ἐτέλεσα, ὅτε ὁ τῶν Ἰουδαίων λαὸς τὰ ἄζυμα ἐποιεῖτο. Τοιγαροῦν ἀδελφοὶ ἑξηκονταπέντε ἄγων ἔτη ἐν κυρίῳ, καὶ παρὰ πολλῶν ἐκ πάσης τῆς οἰκουμένης ἀδελφῶν παιδευθείς, ἐντυχὼν πάσῃ γραφῇ, οὐ δειλιάσω τοὺς ἀπειλουμένους ἡμῖν. Εἰρήκασι γὰρ οἱ προηγησάμενοί μου. Πειθαρχεῖν μᾶλλον θεῷ δεῖ ἢ ἀνθρώποις. Ταῦτα διὰ τοῦτο τέθεικα, ἵνα τὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐθεντίαν ἐκ τοῦ ἐλαχίστου συντάγματος ὑποδείξω. Ἤνθησεν ἐν τοῖς χρόνοις Σεβήρου τοῦ βασιλέως, ὁπηνίκα καὶ Νάρκισσος ἐν Ἱεροσολύμοις.

ΗΡάκλειος ἐπὶ Κομόδου καὶ Σεβήρου βασιλέως τὸν ἀπόστολον ὑπεμνημάτισεν.

G Maximus ſub iiſdem principibꝰ,famoſam
57 queſtionẽ inſigni volumine vẽtilauit,vn
de malũ,& quod materia à deo facta ſit.

58 Candidus regnãtibꝰ ſupraſcriptis,in Hexae
meron pulcherrimos tractatus ædidit.

59 Appion ſub Seuero principe, ſimiliter in
Hexaemeron tractatus fecit.

60 Sextus ſub imperatore Seuero, librum de re-
ſurrectione ſcripſit.

61 Brabianus [1] ſub eodem principe edidit quæ-
dam opuſcula ad Chriſtianum dogma per-
tinentia.

62 Iudas de ſeptuaginta apud Danielem hebdo-
madibus pleniſſimè diſputauit, & chronogra-
phiam ſuperiorum temporum vſq; ad decimũ
Seueri pduxit annũ. In qua erroris arguitur, quòd
aduentũ antichriſti circa ſua tẽpora futurum eſſe
dixerit:ſed hoc ideo, quia magnitudo perſecutio-
num præſentem mundi minabatur occaſum.

H
63 Tertullianus [1] presbyter, nũc demũ primus
poſt Victorẽ & Apolloniũ Latinorũ poni-
tur, prouinciæ Africæ, ciuitatis Carthagi-
nenſis, patre Cẽturione proconſulari. Hic acris &
vehementis ingenij, ſub Seuero principe & Anto
nino Caracalla floruit, multaq; ſcripſit volumina,
quę quia nota ſunt pluribus, prætermittimꝰ. Vidi
ego quendã Paulũ Cõcordiæ, quod oppidũ Italiæ
eſt, ſenem, qui ſe beati Cypriani iam grandis æta-
tis notariũ, cũ ipſe admodũ eſſet adoleſcẽs, Romę
vidiſſe diceret: referreq; ſibi ſolitũ, nunq̃ Cypria-
num abſq; Tertulliani lectione vnam diẽ præter-
iſſe: ac ſibi crebrò dicere, Da magiſtrũ: Tertullia-
num videlicet ſignificans. Hic cũ vſq; ad mediam
ætatem presbyter eccleſiæ permanſiſſet, inuidia
poſtea & cõtumelijs clericorũ Romanæ eccleſiæ,
ad Montani dogma delapſus, in multis libris no-
uæ pphetię meminit, ſpecialiter autẽ aduerſum ec
cleſiam texuit volumina De pudicitia, De perſecu
tione, De ieiunijs, De monogamia, De ecſtaſi li-
bros ſex, & ſeptimũ quẽ aduerſum Apolloniũ cõ-
poſuit. Ferturq; vixiſſe vſq; ad decrepitã ætatẽ, &
I multa quę nõ extant opuſcula condidiſſe.

64 Origenes, qui & Adamantius, decimo Seue-
ri Pertinacis anno aduerſum Chriſtianos
perſecutione cõmota, à Leonide patre, Chri
ſti martyrio coronato, cum ſex fratribus & ma-
tre vidua, pauper relinquitur annos natus circiter
decem & ſeptem. Rem enim familiarẽ ob confeſ-
ſionem Chriſti, fiſcus occupauerat. Hic Alexan-
drię, diſperſa eccleſia, decimooctauo ętatis ſuę an-
no, [1] κατηχήσεων opꝰ aggreſſus: poſtea à Demetrio,
eius vrbis epiſcopo, in locum Clemẽtis presbyte-
ri confirmatus, per multos annos floruit: & cùm
iam medię eſſet ætatis, & ppter eccleſias Achaiæ,
quæ pluribus hæreſibus vexabantur, ſub teſtimo-
nio eccleſiaſticæ epiſtolæ Athenas per Palæſtinã
pergeret, à [2] Theoctiſto & Alexãdro, Cæſareæ &
Hieroſolymorum epiſcopis, presbyter ordinatus,
Demetrij offendit animũ, qui tãta in eũ debaccha
tus eſt inſania vt per totũ mundum [3] ſup nomine
eius ſcriberet. Conſtat eum anteq̃ Cæſaream mi-
graret, fuiſſe Romę ſub Zephyrino epõ, & ſtatim
Alexandriã

Μάξιμος ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, θαυμαστὸν K
ζήτημα ἐν ἐπισήμῳ τεύχει συνέταξε, τουτ-
έστιν, πόθεν τὸ κακὸν, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἡ ὕλη
ἐδόθη.

Κάνδιδος βασιλευόντων τῶν προγεγραμμένων,
εἰς τὴν ἑξαήμερον ὡραίας συνέταξεν ὁμιλίας.

Ἀππίων ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως, ὁμοίως εἰς
τὴν ἑξαήμερον ὁμιλίας συνεγράψατο.

Σέξτος ἐπὶ Σεβήρου τοῦ βασιλέως, βίβλον περὶ
τῆς ἀναστάσεως συνεγράψατο.

Βραβιανὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως, ἐξέδωκέ τινα
συντάγματα, τῷ χριστιανῶν δόγματι προσή-
κοντα.

Ἰούδας περὶ τῶν ἑβδομήκοντα ἑβδομάδων τῶν κατὰ
Δανιὴλ, ἀκριβῶς διηγήσατο, καὶ χρονογραφίαν τῶν ἀνω-
τέρω χρόνων, ἕως τοῦ δεκάτου ἐνιαυτοῦ Σεβήρου τοῦ βα-
σιλέως συνέταξεν. ἐν ᾗ καταγινώσκεται τὴν τοῦ ἀντιχρίστου
ἐπιστασίαν, περὶ τοὺς ἰδίους καιροὺς φήσας πλησιάζειν. τὸ
γὰρ μέγεθος τοῦ τότε διωγμοῦ, ὡσανεὶ προὔλεγεν ἐμμένειν τῆς οἰ-
κουμένης ἀπώλειαν. L

Τερτυλλιανὸς πρεσβύτερος νῦν πρῶτος μετὰ Βίκ-
τωρα καὶ Ἀπολλώνιον ψηφίζεται τοὺς Ῥωμαϊκοὺς,
ἐκ τῆς Καρχηδόνος τῆς Ἀφρικῆς ὁρμώμενος, πατρὸς
κεντυρίωνος ἀνθυπατιανοῦ. οὗτος δεινὸς καὶ σφόδρα εὐ-
φυὴς ἐπὶ Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου τοῦ ἐπίκλην Καρακάλλου ἤν-
θησε, πολλὰ συντάξας τεύχη, ἅ τινα διὰ τὸ πολλοῖς εἶ-
ναι ἐγνωσμένα, παραλιμπάνομεν. Συνέτυχον ἐγὼ Παύ-
λῳ ἀπὸ Κονκορδίας τῆς Ἰταλίας γέροντι, ὅς τις τοῦ μακαριω-
τάτου Κυπριανοῦ νοτάριον, λοιπὸν πρεσβύτην, ἔλεγεν,
ἔτι νέος ὢν ἑωρακέναι ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἀκηκοέναι παρ' αὐτοῦ,
ὡς οὐδὲ μίαν χωρὶς ἡμέραν διετέλεσε Κυπριανὸς ἀνα-
γνωσμάτων Τερτυλλιανοῦ χωρὶς, συνεχῶς λέγοντος τοῦ
αὐτοῦ Κυπριανοῦ, ἐπίδος τὸν διδάσκαλον, Τερτυλλιανὸν δη-
λονότι μηνύων. οὗτος ἄχρι μέσης ἡλικίας πρεσβύτερος
τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας γέγονεν, ὕστερον δὲ φθόνῳ καὶ προ-
πηλακισμοῖς τῶν κληρικῶν τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας, εἰς τὸ
Μοντανοῦ δόγμα ὀλισθήσας, πολλὰς συνέταξε βίβλους,
καινῆς προφητείας μέμνηται, καὶ ἰδικῶς κατὰ τῆς ἐκκλησίας
συνεγράψατο, οὐδὲν δὲ ἧττον περὶ σωφροσύνης, περὶ διωγ-
μοῦ, περὶ νηστείας, περὶ μονογαμίας, περὶ ἐκστάσεως λό-
γους ἕξ, καὶ ἕβδομον κατὰ Ἀπολλωνίου, καὶ ἕτερα πάμπολ-
λα, ζήσας ἕως γήρως ἐσχάτου. M

Ὠριγένης, ὁ καὶ Ἀδαμάντιος, δεκάτῳ ἐνιαυτῷ Σε-
βήρου τοῦ Περτίνακος κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγ-
μοῦ κινηθέντος, παρὰ Λεωνίδου πατρὸς, τοῦ καὶ
μαρτυρήσαντος, μετὰ ἓξ ἀδελφῶν καὶ μητρὸς χήρας πέ-
νης κατελείφθη, ἐτῶν περίπου ἑπτακαίδεκα. τούτων γὰρ
ἡ περιουσία διὰ τὸ εἶναι χριστιανῶν ἐδημίωθη. ὅς τις ἐν
Ἀλεξανδρείᾳ διασκορπισθείσης τῆς ἐκκλησίας ὀκτωκαί-
δεκα ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ἄγων, κατηχήσεων ἐπιστήμην
παρειληφὼς, μετ' οὐ πολὺ παρὰ Δημητρίου, τῆς αὐτῆς πό-
λεως ἐπισκόπου, εἰς τόπον Κλήμεντος πρεσβυτέρου κα-
ταστάθεὶς, ἐπὶ ἔτη πολλὰ διέπρεψε. μεσῆλιξ τε γενό-
μενος, διὰ τὰς ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ ἐκκλησίας, αἵ τινες παρὰ
πολλῶν αἱρέσεων ἐσκύλλοντο, ἐπὶ μαρτυρίᾳ ἐκκλησια-
στικῆς ἐπιστολῆς ἀπιὼν διὰ Παλαιστίνης εἰς Ἀθήνας, πα-
ρὰ Θεοκτίστου καὶ Ἀλεξάνδρου Καισαρείας καὶ Ἱεροσολύ-
μων ἐπισκόπων, πρεσβύτερος χειροτονηθεὶς, Δημητρίῳ
προσέκρουσεν, ὅς τις τοσαύτῃ κατ' αὐτοῦ ἐχρήσατο ἀ-
νοίᾳ, ὥστε ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμέ-
νην γράψαι. πρὸ τοῦ δὲ μετελθεῖν εἰς Καισάρειαν τὴν Ῥώ-
μην κατείληφεν ἐπὶ Ζεφυρίνου ἐπισκόπου, εὐθύς τε εἰς
Ἀλεξάνδρειαν

A Alexandriam reuerſum, Heraclan presbyterum
iterũ, qui ſub habitu philoſophi perſeuerabat, ad-
iutorem ſibi feciſſe κατηχήσεως, qui quidem & poſt
Demetrium Alexandrinã tenuit eccleſiã. Quan-
tæ autem gloriæ fuerit, hinc apparet, quòd [4] Phir-
millianus Cæſareæ epiſcopus, cum omni Cappa-
docia eum inuitauit, & diu tenuit, & poſtea ſub oc
caſione ſanctorum locorum Palæſtinam veniens,
diu Cæſareæ [5] in ſanctis ſcripturis ab eo eruditus
eſt: ſed & illud quòd ad Mameam matrem Alexã-
dri imperatoris religioſam fœminam rogatus ve-
nit Antiochiam, & ſummo honore habitus eſt:
quodq; ad Philippum imperatorem, qui primus de
regibus Romanis Chriſtianus fuit, & ad matrem
eius literas fecit, quæ vſque hodie extant: Et quòd
tantũ in ſcripturis diuinis habuerit ſtudij, vt etiã
Hebræam linguam contra ætatis gentiſq; ſuæ na
turam ediſceret: Et exceptis ſeptuaginta interpre
tibus, alias quoq; æditiones in vnum congregaret
volumẽ, Aquilæ ſcilicet Pontici proſelyti, & Theo
dotionis Hebionei, & Symmachi eiuſdem dogma-
tis: qui in euãgelium quoq; κατὰ Ματθαῖον ſcripſit cõ-
B mentarios, de quo & ſuum dogma confirmare co-
natur. Præterea quintam & ſextam & ſeptimam
æditionem, quas etiam nos de eius bibliotheca ha-
buimus, miro labore reperit, [6] & cum cæteris ædi-
tionibus cõparauit. [7] Et quia indicẽ operum eius
in voluminibus epiſtolarum, quas ad Paulam ſcri
pſimus, in quadam epiſtola contra Varronis ope-
ra cõferens poſui, nunc omitto: illud de immortali
eius ingenio non tacens, quòd Dialecticam quoq;
& Geometriam, Arithmeticam, Muſicã, Gramma
ticam, & Rhetoricam, omniumq; philoſophorum
ſectas ita didicit, vt ſtudioſos quoq; ſecularium li-
terarum ſectatores haberet, & interpretaretur eis
quotidie, concurſuſq; ad eum miri fierent, quos ille
propterea recipiebat, vt ſub occaſione ſecularis li-
teraturæ, in fide Chriſti eos inſtitueret. De crude-
litate autẽ perſecutionis, quæ aduerſum Chriſtia-
nos ſub Decio conſurrexit, eo quòd in religionem
Philippi deſæuiret, quem & interfecit, ſuperfluum
eſt dicere, [8] cùm etiam Fabianus Romanæ eccleſiæ
epiſcopus in ipſa occubuerit, & Alexander Baby-
laſq; Hieroſolymorũ & Antiochenę eccleſiæ pon-
C tifices in carcere pro confeſſione dormierint. Et
ſuper Origenis ſtatu, ſi quis ſcire velit, quid actum
ſit, primùm quidem de epiſtolis eius, quæ poſt per-
ſecutionem ad diuerſos miſſæ ſunt: deinde & de
ſexto Euſebij Cæſarienſis eccleſiaſticæ hiſtorię li-
bro, & pro eodẽ Origene in ſex voluminibus poſſit
liquido cognoſcere. Vixit vſque ad Gallum & Vo
luſianum, id eſt, vſque ad lxix. ætatis ſuæ annum,
& mortuus eſt Tyri, in qua vrbe & ſepultus eſt.

65 AMmonius vir diſertus & eruditus in phi-
loſophia, eodẽ tempore Alexandriæ clarus
habitus eſt: qui inter multa ingenij ſui &
pręclara monumenta, etiã de conſonãtia Moyſi &
Ieſu elegans opus cõpoſuit, & euãgelicos canones
excogitauit, quos poſtea ſequutus eſt Euſebius Cę
ſarienſis. Hunc falſò accuſat Porphyrius, quòd ex
Chriſtiano ethnicus fuerit, cùm conſtet eum vſq;
ad extremam vitam Chriſtianum perſeueraſſe.

66 AMbroſius primùm Marcionites, deinde ab
Origene correctus, eccleſię diaconus, & cõ-
feſſionis dñicæ gloria inſignis fuit, cui pro
Theoctiſto

Ἀλεξάνδρειαν ἀναζεύξας, Ἡρακλᾶν τὸν πρεσβύτερον τὸν D
ἐν σχήματι φιλοσόφου διατελοῦντα, βοηθὸν συνελάβε-
το κατηχήσεως, ὃς γε καὶ μετὰ Δημήτριον τὴν Ἀλεξαν-
δρέων ἐκυβέρνησεν ἐκκλησίαν. ὅσης δὲ δόξης ἐγένετο, ἐκ
τούτου δηλοῦται. Φιρμιλλιανὸς γὰρ Καισαρείας ἐπίσκοπος
μετὰ πάσης τῆς Καππαδοκίας καὶ προέπεμψεν αὐτὸν, καὶ
ἐπὶ πολὺ κατέχε, καὶ ὕστερον προφάσει τῶν ἁγίων τόπων
εἰς Παλαιστίνην ἐλθὼν, ἐν τῇ Καισαρέων παρ' αὐτοῦ τὰς θεί-
ας ἐπαιδεύθη γραφάς. κἀκεῖνο δὲ οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι περ
πρὸς Μαμέαν τὴν μητέρα Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως εὐλα-
βεστάτην γυναῖκα παρακληθεὶς, ἦλθεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ
ἐν μεγίστῃ γέγονε τιμῇ, καὶ πρὸς Φίλιππον τὸν βασιλέα,
τὸν πρῶτον ἐκ τῶν Ῥωμαίων βασιλέων χριστιανὸν γενόμε-
νον, καὶ πρὸς τὴν τούτου μητέρα γράμματα ἀπέσταλεν,
ἄχρι τοῦ παρόντος τυγχάνοντα. καὶ ὅτι τοσαύτην ἔσχε
σπουδὴν περὶ τὰς θείας γραφὰς, ὥστε καὶ τὴν Ἑβραϊ-
κὴν διάλεξιν ἐναντιουμένην τῇ τε ἡλικίᾳ, καὶ τῇ οἰκείᾳ
φύσει, ἐκμαθεῖν. καὶ δίχα τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνευτῶν,
ἄλλας ἐκδόσεις εἰς ἓν συναγαγεῖν, Ἀκύλα λέγω Ποντι-
κοῦ προσηλύτου, καὶ Θεοδοτίωνος Ἡβίωνος, καὶ Συμμάχου
τοῦ αὐτοῦ δόγματος, ὃς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ὑ-
πεμνημάτισε, δι' οὗ καὶ τὸ ἴδιον δόγμα βεβαιῶσαι σπεύ-
δει. ὁμοίως δὲ πέντε καὶ ἓξ καὶ ἑπτὰ τὰς ἐκδόσεις ἅς τι- E
νας καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς αὐτοῦ βιβλιοθήκης ἔχομεν, πολλῷ
πόνῳ εὑρὼν, μετὰ ἑτέρων ἐκδόσεων ὠνήσατο. καὶ ἐπει-
δὴ τὸν ἔλεγχον τῶν αὐτοῦ συνταγμάτων ἐν τοῖς τεύχεσι
τῶν ἐπιστολῶν τῶν πρὸς Παῦλαν παρ' ἡμῶν γραφεισῶν, ἐν
μιᾷ ἐπιστολῇ συγκρίνων τοῖς Βάρρωνος ἔργοις τέθεικα,
νῦν παραλιμπάνω, ἐκεῖνο περὶ τῆς αὐτοῦ ἀθανάτου εὐφυΐ-
ας μὴ σιωπῶν, ὅτι περ Διαλεκτικὴν, καὶ Γεωμετρικὴν,
Ἀριθμητικὴν, Μουσικὴν, Γραμματικὴν, καὶ Ῥητορικὴν, καὶ
πάντων τῶν φιλοσόφων τὰ δόγματα, οὕτως ἐξέμαθεν,
ὥστε σπουδαστὰς τῶν κοσμικῶν γραμμάτων ἀκροατὰς ἐσχη-
κέναι, καὶ ἐξηγεῖσθαι αὐτοῖς ἑκάστοτε, συνδρομάς τε πρὸς
αὐτὸν πολλὰς γίνεσθαι, οὓς διὰ τοῦτο ἐδέχετο, ἐφ' ᾧ γε
προφάσει τῆς διδασκαλίας, εἰς τὴν τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ πίστιν
ἀνάγειν πάντας. περὶ γὰρ τῆς ὠμότητος τοῦ διωγμοῦ,
τοῦ κατὰ τῶν χριστιανῶν, ἐπὶ Δεκίου κινηθέντος, ἐλύσσα τε
εἰς τὴν Φιλίππου εὐλάβειαν, ὃν καὶ ἀπέκτεινεν, εἰπεῖν οὐκ
ἡγοῦμαι περιοσόν. ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ διωγμῷ, καὶ Φλαβιανὸς
ὁ Ῥώμης ἐπίσκοπος ἐτελεύτησεν, καὶ Ἀλέξανδρος καὶ
Βαβύλας Ἱεροσολύμων καὶ Ἀντιοχείας ἐπίσκοποι, ἐν τῇ
φυλακῇ ὁμολογηταὶ ἐκοιμήθησαν. εἴ τις γὰρ περὶ Ὠρι- F
γένους μαθεῖν ἐθελήσῃ, πρῶτον μὲν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν
αὐτοῦ, τῶν μετὰ τὸν διωγμὸν πρὸς διαφόρους ἀποσταλει-
σῶν, ἔπειτα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἕκτου λόγου τῆς Εὐσεβίου Και-
σαρείας ἐπισκόπου ἱστορίας, καὶ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ Ὠριγένους
βιβλίων ἓξ τηλαυγῶς μαθεῖν δυνήσεται. ἔζησεν ἕως Γάλ-
λου καὶ Βολουσιανοῦ, τουτέστιν, ἕως ἐννάτου καὶ ἑξηκοστοῦ
τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτους, καὶ ἐκοιμήθη ἐν Τύρῳ, ἐν ᾗ καὶ
ἐτάφη.

ΑΜμώνιος ὁ ἐλλογιμώτατος καὶ φιλοσοφίας πε-
παιδευμένος, ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις ἐν Ἀλεξαν-
δρείᾳ λαμπρὸς φανεὶς, μεταξὺ τῶν συνταγμά-
των παρ' αὐτοῦ περιφανῶν λόγων, καὶ περὶ τῆς συμφωνίας
Μωϋσέως καὶ ΙΗΣΟΥ βίβλον θαυμαστὴν συνέθηκε, καὶ εὐαγ-
γελικοὺς κανόνας ἐφεῦρεν, οἷς μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησεν
Εὐσέβιος ὁ Καισαρεύς. τοῦτο πλαστῶς κατηγορεῖ ὁ Πορφύ-
ριος, φάσκων ἀπὸ χριστιανῶν ἐθνικὸν γεγενῆσθαι, ὃς τις
ἄχρι τῆς τελευταίας χριστιανὸς διετέλεσεν.

ΑΜβρόσιος πρῶτον Μαρκιωνιστὴς, ὕστερον παρὰ Ὠρι-
γένους διορθωθεὶς, ἐκκλησίας διάκονος, καὶ θείας
ἐξομολογήσεως ἐπίσημος ἐγένετο. τούτῳ ὑπὲρ
Θεοκτίστου

G Theoctiſto presbytero liber Origenis de marty-
rio ſcribitur. Huius induſtria & ſumptu & in-
ſtantia, ad hunc infinita Origenes dictauit volu-
mina. Sed & ipſe quippe, vt vir nobilis, non inele-
gantis ingenij fuit, ſicut eius ad Origenem epiſto-
læ indicio ſunt. Obijt ante mortem Origenis: &
in hoc à pleriſq; reprehenditur, quòd vir locu-
ples, amici ſui egeni ſenis & pauperis, moriens nõ
recordatus ſit.

67 TRyphon Origenis auditor, ad quem non-
nullæ eius extant epiſtolæ, in ſcripturis
eruditiſſimus fuit, quod quidem & multa
eius ſparſim oſtendunt opuſcula: ſed præcipuè li-
ber quem cõpoſuit de vacca ruffa in Deuterono-
mio, [1] & de dichotomematibus, quæ cũ columba
Gen. 15.b. & turture Abraam ponuntur in Geneſi.

68 MInutius Felix, Romæ inſignis cauſidicus,
ſcripſit dialogum Chriſtiani & ethnici
diſputantiũ, [1] qui Octauius inſcribitur:
ſed & ali9 ſub nomine eius fertur de fato, vel con
tra Mathematicos, [2] qui cùm ſit & ipſe diſerti ho
minis, non mihi videtur cum ſuperioris libri ſti-
lo conuenire. Meminit huius Minutij & Lactan
tius in libris ſuis.

69 CAius ſub Zephyrino Romanæ vrbis epi-
ſcopo, id eſt, ſub Antonino Seueri filio, diſ
H putationem [1] aduerſum Proculum, Mon-
tani ſectatorem, valde inſignem habuit, arguens
eum temeritatis, ſuper nouam prophetiam defen
dendam, & in eodem volumine epiſtolas quoque
Pauli, tredecim tantum enumerans, decimãquar
tam, quæ fertur ad Hebræos, dicit non eius eſſe,
[2] ſed & apud Romanos vſque hodie quaſi Pauli
apoſtoli non habetur.

70 BErillus Arabię Boſtrenus epiſcopus, cũ ali-
quanto tẽpore glorioſè rexiſſet eccleſiã, ad
extremũ lapſus in hæreſim, quæ Chriſtum
ante incarnationem negat, ab Origene correctus,
ſcripſit varia opuſcula: & maximè epiſtolas, in
quibus Origeni gratias agit, ſed & Origenis ad eũ
literę ſunt. Extat dialogus Origenis & Berylli, in
quo hæreſeos coarguitur. Claruit autem ſub Ale
xandro Mameæ filio, & Maximino & Gordiano,
qui ei in imperium ſucceſſerunt.

71 HIppolytus cuiuſdã eccleſiæ epiſcopus (no-
men quippe vrbis ſcire non potui) ratio-
I nem paſchæ, [1] temporũq; canones ſcripſit
vſq; ad primum annum Alexandri imperatoris,
& ſedecim annorum [2] circulum, quem Gręci ἑξκαι-
δεκαετηρίδα vocant, reperit: & Euſebio, qui ſuper
eodem paſcha canonem, decem & [3] nouem anno-
rum circulum, id eſt, ἐννεακαιδεκαετηρίδα compo-
ſuit, occaſionem dedit. Scripſit nonnullos in ſcri-
pturas cõmentarios, è quibus hos reperi, [4] in ἑξαή-
μερον, & in Exodum, & in Canticum cãticorum,
in Geneſim, & in Zachariam: de pſalmis, in Eſa-
iam, de Daniele, [5] de Apocalypſi, de Prouerbijs,
de Eccleſiaſte, de Saul & Phytoniſſa, de Antichri
ſto, de reſurrectione, contra Marcionem, de pa-
ſcha, aduerſum omnes hæreſes: [6] & προσομιλιῶν:
de laude domini ſaluatoris, in qua præſente Ori-
gene ſe loqui in eccleſia ſignificat, [7] in huius
ęmulationem, Ambroſius, quem de Marcionis hæ
reſi ad veram fidem correctum diximus, cohorta-
tus eſt Origenẽ in ſcripturas cõmẽtarios ſcribere,
præbens

Θεοκτίσου πρεσβυτέρου βίβλος Ὠριγένους περὶ τοῦ μαρ- K
τυρίου γράφεται. τῇ σπουδῇ τούτου καὶ ἀναλώμασι καὶ
ἐπείξει, πρὸς τοῦτον πάμπολλα Ὠριγένης ἐπέστειλε συν-
τάγματα. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀνὴρ εὐγενέστατος ὤν, οὐκ ἄ-
κομψος ἐν τῇ εὐφυΐᾳ ἐγένετο, καθὰ αἱ πρὸς Ὠριγένην
τούτου δηλοῦσιν ἐπιστολαί. ἐτελεύτησε δὲ πρὸ Ὠριγένους,
καὶ ἐν τούτῳ παρὰ πολλῶν καταγινώσκεται, ὅτιπερ πλού-
σιος ὤν, τοῦ οἰκείου φίλου γέροντος καὶ πένητος τελευτῶν
οὐκ ἐμνήσθη.

ΤΡύφων Ὠριγένους ἀκροατής, πρὸς ὃν πολλαί εἰ-
σιν ἐπιστολαί, ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς πεπαι-
δευμένος, καθὰ σποράδην δείκνυσι συντάγμα-
τα, καὶ ἐξαιρέτως ἡ βίβλος, ἡ περὶ βουθηλείας πυρρᾶς ἐν τῷ
Δευτερονομίῳ, καὶ περὶ τῶν διχοτομούντων, ἅ τινα μετὰ
τῆς περιστερᾶς καὶ τρυγόνος τοῦ Ἀβραὰμ ἐν τῇ γενέσει ἀναγι-
νώσκομεν.

ΜΙνούκιος Φῆλιξ, ἐν Ῥώμῃ ἐπίσημος δικολόγος
ὤν, συνέγραψε διαλόγους Χριστιανοῦ καὶ ἐθνι-
κοῦ, ὃν ἐπέγραψε Ὀκτάβιον. καὶ ἕτερος δὲ λό-
γος ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ φέρεται περὶ μοίρας, ἤτοι κατὰ τῶν
Μαθηματικῶν, ὅς τις λόγος εἰ καὶ ἐλλογίμου ἀνδρὸς φαί-
νεται, ἐμοὶ δὲ οὐ δοκεῖ συνάδειν τῷ χαρακτῆρι τοῦ προει-
ρημένου λόγου. μέμνηται τούτου τοῦ Μινουκίου καὶ Λακτάντιος
ἐν τοῖς ἰδίοις συγγράμμασιν.

ΓΑΐος ἐπὶ Ζεφυρίνου Ῥώμης ἐπισκόπου, τουτέστιν, L
ἐπὶ Ἀντωνίνου υἱοῦ Σεβήρου, διάλεξιν κατὰ Προκού-
λου σπουδαστοῦ Μοντανοῦ, σφόδρα μεγίστην ἔσχεν,
εὐθύνων αὐτοῦ προπετείας, τῆς καινῆς προφητείας, ἐν αὐ-
τῷ τῷ τεύχει τρισκαίδεκα ἐπιστολὰς μόνας Παύλου ἀ-
παριθμούμενος, τὴν γὰρ πρὸς Ἑβραίους, λέγει μὴ εἶναι
αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἄχρι τοῦ παρόντος Παύ-
λου τοῦ ἀποστόλου νομίζεται μὴ εἶναι.

ΒΗρυλλος Ἀραβίας τῶν Βοστρίνων ἐπίσκοπος, ἐπί τι-
να χρόνον ἐνδόξως κυβερνήσας τὴν ἐκκλησίαν, τελευ-
ταῖον εἰς τὴν αἵρεσιν, τὴν ἀρνουμένην τὸν ΧΡΙΣΤΟΝ
πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως, ὀλισθήσας, παρὰ Ὠριγένους ἐπι-
στραφείς, συνέγραψε ποικίλα πράγματα, καὶ μάλιστα ἐπι-
στολάς, ἐν αἷς τῷ Ὠριγένει εὐχαριστεῖ. ἀλλὰ καὶ Ὠριγένους
πρὸς αὐτὸν εἰσὶν ἐπιστολαί. ἔστι διάλογος Ὠριγένους καὶ
Βηρύλλου, ἐν ᾧ αἱρέσεως εὐθύνεται. διέπρεψε δὲ ἐπὶ Ἀλε-
ξάνδρου τοῦ Μαμαίας υἱοῦ, καὶ Μαξιμίνου καὶ Γορδιανοῦ τῶν
διαδεξαμένων τὴν ἐκείνου βασιλείαν.

ἹΠπόλυτος οὐκ οἶδα ποίας ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, τῆς M
τίνος πόλεως τὴν προσηγορίαν μαθεῖν οὐκ ἠδυνήθην,
συνέγραψε λόγον τοῦ πάσχα, καὶ τοὺς χρονικοὺς κανό-
νας ἕως τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως,
δεκαεξ λέγω δὴ ἐνιαυτῶν κύκλον, ὃν οἱ λεγόμενοι Γραι-
κοί, ἑξκαιδεκαετηρίδα καλοῦσιν, Εὐσεβίῳ τῷ περὶ αὐτοῦ
τοῦ πάσχα ἐννεακαιδεκαετηρίδα συντάξαντι πρόφασιν
παρεσχηκώς. ἔγραψεν εἰς τὰς θείας γραφὰς ὑπομνήμα-
τα, ἀφ' ὧν τάδε εὗρον, εἰς τὴν ἑξαήμερον, εἰς τὴν ἔξοδον,
εἰς τὰ ᾎσματα τῶν ᾀσμάτων, εἰς τὴν γένεσιν, εἰς Ζαχα-
ρίαν, περὶ ψαλμῶν, εἰς Ἡσαΐαν, περὶ Δανιήλ, περὶ Ἀποκα-
λύψεως, περὶ Παροιμιῶν, περὶ Ἐκκλησιαστοῦ, περὶ Σαοὺλ
καὶ Πύθωνος, περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, περὶ ἀναστάσεως, κατὰ
Μαρκίωνος, περὶ τοῦ πάσχα, κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων, προσ-
ομιλιῶν, περὶ τῶν ἐπαίνων τοῦ κυρίου ἡμῶν ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐν οἷς παρόντος Ὠριγένους ἑαυτὸν ὡμιλη-
κέναι κατὰ μίμησιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δηλοῖ.
Ἀμβρόσιος, ὅν τινα ἀπὸ τῆς πλάνης Μαρκίωνος εἰς
τὴν ἀληθινὴν πίστιν ἐπιστρέψαι προείρηται, προετρέ-
ψατο Ὠριγένη τὰς θείας ὑπομνηματίσαι γραφάς,
παρεσχηκώς

A præbens ei ſeptē & eo amplius notarios, eorumq; expenſas, & librariorum parem numerum: quodq; his maius eſt, incredibili ſtudio quotidie ab eo opus exigēs.[8] Vnde in quadam epiſtola ἐργοδιώκτην eum Origenes vocat.

Pro incredibili, Græcus legiſſe videt, intolerabili.

72 ALexander epiſcopus Cappadociæ, cùm deſiderio ſanctorũ locorum Hieroſolymam pergeret, & Narciſſus epiſcopus eiuſdē vrbis iam ſenex regeret eccleſiā, & Narciſſo, & multis clericis eius reuelatũ eſt, altera die mane intrare epiſcopũ, qui adiutor ſacerdotalis cathedræ eſſe deberet. Itaq; re ita cōpleta, vt prędicta fuerat, cũctis in Palęſtina epiſcopis in vnum congregatis, adnitente quoque ipſo vel maximè Narciſſo, Hieroſolymitanę eccleſiæ cum eo gubernaculum ſuſcepit. Hic in fine cuiuſdā epiſtolæ, quā ſcribit ad[1] Antinoïtas ſuper pace eccleſiæ, ait: Salutat vos Narciſſus, qui ante me hìc tenuit epiſcopalem locum, & nunc mecum eundem orationibus regit, annos natus circiter centum ſedecim: & vos mecum precatur, vt vnum idemq; ſapiatis. Scripſit & aliam ad Antiochenſes, per Clementem presbyterũ Ale- B xandriæ, de quo ſuprà diximus: necnon ad Origenem, & pro Origene contra Demetrium, eo quod iuxta teſtimonium Demetrij, eum presbyterum conſtituerit. Sed & aliæ eius ad diuerſos feruntur epiſtolæ. Septima autem perſecutione ſub Decio, quo tempore Babylas Antiochiæ paſſus eſt, ductus Cæſaream, & clauſus in carcere, ob confeſſionem Chriſti martyrio coronatur.

73 IVlius Africanus, cuius quinque de temporibus extant volumina, ſub imperatore M. Aurelio Antonino, qui Macrino ſucceſſerat, legationem pro inſtauratione vrbis Emmaus ſuſcepit, quæ poſtea Nicopolis appellata eſt: huius eſt epiſtola ad Origenem ſuper quæſtione Suſannæ, eo quòd dicat in Hebræo[1] hanc fabulam non haberi,[2] nec conuenire cum Hebraica etymologia,[3] ἀπὸ τοῦ χίνου χίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι[4] cōtra quem doctam epiſtolam ſcribit Origenes. Extat eius ad Ariſtidem altera epiſtola, in qua[5] ſuper diaphonia, quæ videtur eſſe in genealogia ſaluatoris apud Matthæum & Lucam, pleniſſimè diſputat.

74 C GEminus Antiochenæ eccleſiæ presbyter pauca ingenij ſui monumenta compoſuit, florens ſub Alexādro principe & epiſcopo vrbis ſuæ Zebenno, eo vel maximè tēpore, quo Heraclas Alexādrinæ eccleſiæ pōtifex ordinatus eſt.

75 THeodorus, qui poſtea Gregorius appellatus eſt, Neocæſareę Ponti epiſcopus, admodum adoleſcens, ob ſtudia Græcarum & Latinarum literarũ, de Cappadocia Berytum, & inde Cęſaream Palæſtinę tranſijt, iuncto ſibi fratre Athenodoro. Quorum cùm egregiam indolem vidiſſet Origenes, hortatus eſt eos ad philoſophiam, in qua paulatim Chriſti fidem ſubintroducens, ſui quoq; ſectatores reddidit. Quinquennio itaq; eruditi ab eo, remittuntur ad matrem, è quibus Theodorus[1] proficiſcēs, πανηγυρικὸν εὐχαριστίας ſcripſit Origeni: & cōuocata grandi frequētia, ipſo quoq; Origene præſente recitauit, qui vſq; hodie extat.[2] Scripſit & μετάφρασιν in Eccleſiaſten, breuem quidem, ſed valde vtilē. Et aliæ huius vulgò ferũtur epiſtolæ: ſed præcipuè ſigna atq; miracula, quæ iam epiſcopus cum multa eccleſiarũ gloria perpetrauit.

Ἔκφρασιν habent Græca.

Cornelius

παρεσχηκὼς αὐτῷ ἑπτὰ ἢ καὶ πλείους νοταρίους, καὶ τὰς τούτων δαπάνας, καὶ καλλιγράφους τὸν ἴσον ἀριθμόν, καὶ ὅπερ ἐστὶ μεῖζον, ἀνυποίστῳ σπουδῇ ἑκάστοτε ἔργον παρ' αὐτοῦ ἀπαιτῶν. Διὸ ἐν μιᾷ ἐπιστολῇ, ἐργοδιώκτην αὐτὸν Ὠριγένης καλεῖ. D

ΑΛέξανδρος ἐπίσκοπος Καππαδοκίας, πόθῳ τῶν ἁγίων τόπων ἐπιστὰς τῇ Ἱεροσολύμων, τοῦ ἐπισκόπου Ναρκίσσου τῆς αὐτῆς πόλεως ἤδη γεγηρακότος, καὶ τὴν ἐκκλησίαν κυβερνῶντος, αὐτῷ τε τῷ Ναρκίσσῳ καὶ πολλοῖς κληρικοῖς αὐτοῦ ἀπεκαλύφθη μέλλειν τῇ ἑξῆς ἕωθεν εἰσιέναι ἐπίσκοπον, τὸν ὀφείλοντα βοηθὸν γενέσθαι τῆς ἱερατικῆς καθέδρας. Τοῦ πράγματος τοίνυν καθὼς προεμηνύθη πληρωθέντος, πάντων τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ἐπισκόπων ἐπιτοαυτὸ συναχθέντων, συνεπινεύοντος αὐτοῖς Ναρκίσσου, τὴν κυβέρνησιν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας σὺν αὐτῷ ἀνεδέξατο. Οὗτος ἐν τῷ τέλει μιᾶς ἐπιστολῆς γραφείσης παρ' αὐτοῦ πρὸς Ἀντινοΐτας, περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, ἔφη. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Νάρκισσος, ὃς πρὸ ἐμοῦ εἴχετο τῆς ἐνταῦθα ἐπισκοπῆς, καὶ νῦν τὴν αὐτὴν ἰθύνων μετ' ἐμοῦ εὐχόμενος ἐπέχει, ἐνιαυτὸν ἄγων ἑκατοσεξκαιδέκατον, δεόμενος ὑμῶν ἅμα ἐμοί, ἵνα τὸ αὐτὸ καὶ ἓν φρονήσητε. Ἔγραψε καὶ ἄλλην πρὸς Ἀντιοχεῖς διὰ Κλήμεντος πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας, περὶ E οὗ προείπομεν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς Ὠριγένην, καὶ ὑπὲρ Ὠριγένους κατὰ Δημητρίου, καὶ ὅτι προσμαρτυροῦντος Δημητρίου, πρεσβύτερον αὐτὸν ἐχειροτόνησε. Καὶ ἄλλαι δὲ αὐτοῦ πρὸς διαφόρους φέρονται ἐπιστολαί. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ διωγμῷ ἐπὶ Δεκίου, ἡνίκα καὶ Βαβύλας ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔπαθεν, ἀχθεὶς εἰς Καισάρειαν, καὶ εἰς φυλακὴν ἐγκλεισθείς, διὰ τὴν τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ὁμολόγησιν ἐμαρτύρησεν.

ΙΟύλιος Ἀφρικανός, οὗ πέντε περὶ χρόνων τυγχάνει λόγοι, ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου Ἀντωνίνου τοῦ διαδεξαμένου Μακρῖνον, πρεσβείαν ἀνεδέξατο περὶ ἀναστάσεως Ἐμμαοῦς τῆς πόλεως τῆς μετακληθείσης Νικοπόλεως. Ἔστι καὶ ἐπιστολὴ πρὸς Ὠριγένην, ἕνεκεν τῆς κατὰ Σωσάνναν ζητήσεως, λέγει γὰρ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ τοῦτον μὴ εἶναι τὸν μῦθον, μηδὲ συνᾴδειν τῇ Ἑβραϊκῇ ἐτυμολογίᾳ, ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ χίνου χίσαι, πρὸς ὃν δεδοκιμασμένην ἐπιστολὴν γράφει Ὠριγένης. Ἔστιν αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀριστείδην ἄλλη ἐπιστολή, ἐν ᾗ περὶ τῆς διαφωνίας τῆς δοκούσης εἶναι ἐν τῇ γενεαλογίᾳ τοῦ σωτῆρος παρὰ Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, ἀρκούντως διαλέγεται.

ΓΕμῖνος τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας πρεσβύτερος, ὀλίγα τῆς οἰκείας εὐφυΐας βιβλία συνέταξεν, F ἀνθήσας ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ Ζεβέννου ἐπισκόπου τῆς ἰδίας πόλεως, ἐν ἐκείνῳ μάλιστα τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ Ἡρακλᾶς τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας πρεσβύτερος κατέστη.

ΘΕόδωρος, ὃς ὕστερον ἐκλήθη Γρηγόριος, Νεοκαισαρείας ἐπίσκοπος, νέος κομιδῇ, διὰ τὴν παίδευσιν Ἑλληνικῶν τε καὶ Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων, ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας εἰς Βηρυτόν, κἀκεῖθεν εἰς Καισάρειαν τῆς Παλαιστίνης διέβη, ἅμα Ἀθηνοδώρῳ ἀδελφῷ. ὧν οὖν τὴν ἐξαίρετον εὐφυΐαν ἑωρακὼς Ὠριγένης, τούτους εἰς φιλοσοφίαν προετρέψατο, καὶ κατὰ μέρος εἰς τὴν τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ πίστιν εἰσάγων, ζηλωτὰς ἰδίους κατέστησεν. Ἐπὶ πέντε τοίνυν παρ' αὐτοῦ παιδευθέντες ἔτη, πρὸς τὴν μητέρα ἀποπέμπονται, ἀφ' ὧν ὁ Θεόδωρος ἀποδημῶν, πανηγυρικὸν εὐχαριστίας τῷ Ὠριγένει ἔγραψε, καὶ συγκαλεσάμενος πάντας τοὺς ἐπιχωρίους, αὐτοῦ τε τοῦ Ὠριγένους παρόντος, τοῦτον ἀνέγνω τὸν λόγον, ὅς τις ἄχρι τοῦ παρόντος ὑπάρχει. Ἔγραψε δὲ καὶ ἔκφρασιν εἰς Ἐκκλησιαστήν, ἐλάχιστον μέν, πάνυ δὲ θαυμαστὸν λόγον, καὶ ἄλλας πολλὰς ἐπιστολάς, ποιήσας σημεῖά τε καὶ θαύματα, ἡνίκα ἐπίσκοπος ἐτύγχανεν.

Κορνήλιος

76 G Cornelius Romanæ vrbis epiſcopus, ad quē octo Cypriani extant epiſtolę,[1] ſcripſit epiſtolam ad Flauianum, Antiochenę eccleſię epiſcopum, de Synodo Romana, Italica, Aphricana: & aliam de Nouatiano, & de his qui lapſi ſunt: tertiam, de geſtis ſynodi: quartam, ad eundem Flauianū valde prolixam, & Nouatianę hæreſeos cauſas & anathema cōtinentem. Rexit eccleſiā annis duobus ſub Gallo & Voluſiano, cui ob Chriſtum martyrio coronato, ſucceſſit Lucius.

77 Cyprianus Afer, primùm glorioſè Rhetoricam docuit: exinde ſuadente preſbytero Cecilio, à quo & cognomentum ſortitus eſt, Chriſtianus factus, omnē ſubſtantiam ſuam pauperibus erogauit, ac poſt non multum temporis electus in presbyterum, etiam epiſcopus Carthaginenſis conſtitutus eſt. Huius ingenij ſuperfluum eſt indicem texere, cùm ſole clariora ſint eius opera. Paſſus eſt ſub Valeriano & Galieno principibus, perſecutione octaua, eodem die quo Romæ Cornelius, ſed non eodem anno.

H 78 Pontius diaconus Cypriani, vſq; ad diem paſſionis eius cum ipſo exilium ſuſtinens, egregium volumen vitæ & paſſionis Cypriani reliquit.

79 Dionyſius Alexandrinæ vrbis epiſcopus, [1] ſub Heracla [2] ſcholā κατηχήσεων presbyter tenuit, & [3] Origenis valde inſignis auditor fuit. Hic in Cypriani & Africanæ ſynodi dogma conſentiens, de hęreticis rebaptizandis ad diuerſos plurimas miſit epiſtolas, quæ vſq; hodie extant: & ad Flauianum Antiochenæ vrbis epiſcopū ſcripſit de pœnitentia, & ad Romanos per Hippolytum alteram: [4] ad Xyſtum, qui Stephano ſucceſſerat, duas epiſtolas: & ad Philemonem, & ad Dionyſium Romanæ eccleſiæ presbyteros, duas epiſtolas: & ad eundem Dionyſiū poſtea Romæ epiſcopum, & ad Nouatianū cauſantem quòd inuitus Romæ epiſcopus ordinat9 eſſet: cuius epiſtolæ hoc exordiū eſt: [5] Dionyſius Nouatiano fratri ſalutē. Si inuitus, vt dicis, ordinatus es, probabis, cùm volens ſeceſſeris. Eſt eius ad Dionyſiū & ad Didymū altera epiſtola: [6] & ἑορταστικαὶ de paſcha plurimæ declamatorio ſermone conſcriptæ: & ad Alexādrinā eccleſiā de exilio: [7] & ad Heraclam in Aegipto epiſcopum: & alia de mortalitate, & de ſabbato, [8] & περὶ γυμνασίου, [9] & ad Hermammonem, & alia de perſecutione Decij: & duo libri aduerſum Nepotem epiſcopum, qui mille annorū corporale regnū ſuis ſcriptis aſſeuerat: in quibus & de Apocalypſi Ioannis diligentiſſimè diſputat. Et aduerſum Sabellium, [10] & ad Ammonem Berenices epiſcopum, & [11] ad Telephorum, & ad Euphran, & quatuor libri ad Dionyſium Romanæ vrbis epiſcopum, & ad Laodicenſes de pœnitentia. [12] Item ad Cononem de pœnitentia, & ad Origenem de martyrio. Ad Armenios de pœnitētia, & de ordine delictorū, de natura ad Timotheum, de tentationibus ad Euphranorē. Ad Baſilidem quoque multæ epiſtolę, in quarum vna ſe aſſerit etiam in Eccleſiaſten cœpiſſe ſcribere commētarios. Sed aduerſus Paulum Samoſatenum, ante paucos dies quàm moreretur, inſignis eius fertur epiſtola. Moritur duodecimo Galieni anno.

Græcus legit adiutor pro auditor.

I

Nouatianus

Κορνήλιος Ῥώμης ἐπίσκοπος, πρὸς ὃν ὀκτὼ Κυπριανοῦ ἐπιστολαὶ τυγχάνουσιν, ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς Φλαβιανὸν Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον περὶ τῆς συνόδου Ῥώμης, Ἰταλίας, καὶ Ἀφρικῆς, καὶ ἑτέραν περὶ Νωβατιανοῦ, καὶ τῶν ὀλισθησάντων, τρίτην περὶ τῶν ἐν τῇ συνόδῳ πραχθέντων, τετάρτην πρὸς τὸν αὐτὸν Φλαβιανὸν, πάνυ μεγάλην, καὶ τὰς αἰτίας τῆς Νωβατιανοῦ αἱρέσεως, καὶ ἀναθέματα περιέχουσαν. ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν ἔτη δύο, Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ βασιλευόντων, ὃν ἵνα μετὰ τὸ μαρτύριον τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ, διεδέξατο Λούκιος. K

Κυπριανὸς Ἄφρος, πρῶτον ἐνδόξως τὴν ῥητορικὴν διδάξας, πεισθεὶς παρὰ Κεκιλίου πρεσβυτέρου, οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἐκληρώσατο, χριστιανὸς γενόμενος, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν τοῖς πτωχοῖς δέδωκε, καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ καταταγεὶς εἰς πρεσβύτερον, καὶ ἐπίσκοπος ἐγένετο Καρθαγένης. τούτου τῆς εὐφυΐας κατάλογον ὑφαίνειν, περισσὸν ἡγοῦμαι, διὰ τὸ λαμπρότερα εἶναι τοῦ ἡλίου τὰ τούτου συντάγματα. ἔπαθεν ἐπὶ Βαλεριανοῦ καὶ Γαλιήνου βασιλέων, διωγμῷ ὀγδόῳ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ ἐν τῇ Ῥώμῃ Κορνήλιος, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ.

Πόντιος διάκονος Κυπριανοῦ, ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ πάθους αὐτοῦ, ἅμα αὐτῷ τὴν ἐξορίαν ὑπομείνας, ἐξαίρετον τεῦχος βίου τε καὶ πάθους τοῦ αὐτοῦ Κυπριανοῦ καταλέλοιπεν. L

Διονύσιος Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, ἐπὶ Ἡρακλᾶ, σχολὴν κατηχήσεων πρεσβυτερίου κατέχε, καὶ Ὠριγένους ἐπίσημος βοηθὸς ἐγένετο. οὗτος εἰς τὸ δόγμα τοῦ Κυπριανοῦ, καὶ τῆς Ἀφρικῆς συνόδου συναινῶν, περὶ αἱρετικῶν ἀναβαπτισθησομένων πολλὰς πρὸς διαφόρους ἀπέστειλεν ἐπιστολάς, τὰς καὶ ἄχρι τοῦ παρόντος τυγχανούσας. καὶ πρὸς Φλαβιανὸν τὸν Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον γράφει περὶ μετανοίας, καὶ πρὸς Ῥωμαίους διὰ Ἱππολύτου ἑτέραν, καὶ πρὸς Ξύστον διαδεξάμενον Στέφανον ἐπιστολὰς δύο, πρὸς Φιλήμονα καὶ Διονύσιον τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας πρεσβυτέρους ἐπιστολὰς δύο, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν Διονύσιον ὕστερον Ῥώμης ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς Νωβατιανὸν αἰτιώμενον, ὡς ἄκων ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος, ἧς τινος ἐπιστολῆς τὸ προοίμιον ἔχει οὕτως. Διονύσιος Ἀλεξανδρείας Νωβάτῳ. Εἰ ἄκων ὡς φῂς ἤχθης, δείξεις ἀναχωρήσας ἑκών. ἔδει μὲν γὰρ καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθεῖν, ὑπὲρ τοῦ μὴ διακόψαι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἦν οὐκ ἀδοξοτέρα τῆς ἕνεκεν μὴ εἰδωλολατρῆσαι γινομένης, ἡ ἕνεκεν τοῦ μὴ σχίσαι μαρτυρία, κατ᾽ ἐμὲ δὲ καὶ μείζων. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπὲρ μιᾶς τις τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἐνταῦθα δὲ ὑπὲρ ὅλης τῆς ἐκκλησίας, καὶ νῦν δὲ εἰ πείσειας, ἢ βιάσαις τοὺς ἀδελφοὺς εἰς ὁμόνοιαν ἐλθεῖν, μεῖζον ἔσται σοι τοῦ σφάλματος τὸ κατόρθωμα. M καὶ τὸ μὲν, οὐ λογισθήσεται, τὸ δὲ ἐπαινεθήσεται. εἰ δὲ ἀπειθούντων ἀδυνατείης, σώζων σῶζε τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. ἔστιν αὐτοῦ πρὸς Διονύσιον καὶ Δίδυμον ἄλλη ἐπιστολή, καὶ ἑορταστικαὶ περὶ τοῦ πάσχα πολλαί, λόγων κράτος ἔχουσαι, καὶ πρὸς τὴν Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν περὶ ἐξορίας, καὶ πρὸς Ἱέρακα Αἰγύπτου ἐπίσκοπον, καὶ ἄλλη περὶ θνήσεως καὶ σαββάτου, καὶ περὶ γυμνασίου, καὶ πρὸς Ἑρμάμμωνα, καὶ ἄλλη περὶ διωγμοῦ Δεκίου, καὶ δύο λόγοι κατὰ Νέπωτος ἐπισκόπου τοῦ συγγραψαμένου χιλίων ἐνιαυτῶν σωματικὴν βασιλείαν, ἐν οἷς περὶ τῆς Ἰωάννου ἀποκαλύψεως ἐπιμελῶς διείλεκται. καὶ κατὰ Σαβελλίου, καὶ πρὸς Ἄμμωνα Βερωνίκης ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς Τελεσφόρον καὶ Εὐφράν, καὶ τέσσαρες λόγοι πρὸς Διονύσιον Ῥώμης ἐπίσκοπον, καὶ πρὸς Λαοδικεῖς περὶ μετανοίας, ὁμοίως πρὸς Κόνωνα περὶ μετανοίας, πρὸς Ὠριγένην περὶ μαρτυρίου, πρὸς Ἀρμενίους περὶ μετανοίας, καὶ κανόνας ἁμαρτιῶν, περὶ φύσεως πρὸς Τιμόθεον, περὶ πειρασμῶν πρὸς Εὐφράνορα. καὶ πρὸς Βασιλείδην πολλὰς ἐπιστολάς, ἀφ᾽ ὧν ἐν τῇ μιᾷ λέγει, ὡς ἤρξατο καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστὴν συντάττειν ὑπομνήματα. καὶ κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ἐπίσημος αὐτοῦ φέρεται ἐπιστολή. τελευτᾷ τῷ δεκάτῳ ἔτει Γαλιήνου βασιλέως.

Hic Græcus multa addidit.

Νωβατιανὸς

80 A NOuatianus, Romanæ vrbis presbyter, aduerſus Corneliū cathedrā ſacerdotalē conatꝰ inuadere, Nouatianorū,[1] quod Gręcè dicitur καθαρὸν, dogma conſtituit, nolēs apoſtatas ſuſcipere pœnitentes: huius author Nouatus Cypriani preſbyter fuit. Scripſit autē de paſcha, de ſabbato, de circunciſione, de ſacerdote, de oratione, de cibis Iudaïcis, de inſtātia, de Attalo, multaq́ alia: & de trinitate grāde volumen, quaſi ἐπιτομὴν operis Tertulliani faciens, quod pleriq; neſcientes, Cypriani exiſtimant.

81 MAlchion diſertiſſimꝰ Antiochenæ eccleſiæ presbyter, quippe qui in eadem vrbe rhetoricā florentiſſimè docuerat, aduerſum Paulū Samoſateū, qui Antiochenæ eccleſiæ epiſcopꝰ dogma Artemonis inſtaurarat, excipiētibus notarijs diſputauit: qui dialogus vſq; hodie extat. Sed & alia grādis epiſtola ex perſona ſynodi ab eo ſcripta ad Dionyſium & Maximū Rhomanæ & Alexandrię eccleſiæ epiſcopos dirigitur. Floruit ſub Claudio & Aureliano.

82 B ARchelaus epiſcopus Meſopotamiæ, librū diſputationis ſuæ, quam habuit aduerſum Manichæum, exeuntem de Perſide, Syro ſermone compoſuit, qui tranſlatus in Græcū, habetur à multis. Claruit ſub imperatore Probo, qui Aureliano & Tacito ſucceſſerat.

83 ANatolius Alexandrinus, Laodiciæ Syriæ epiſcopus, ſub Probo & Caro imperatoribus floruit, miræ doctrinæ vir fuit in Arithmetica, Geometria, Aſtronomia, Grammatica, Rhetorica, Dialectica. Cuius ingenij magnitudinem de volumine, quod ſuper paſcha cōpoſuit, & decem libris de Arithmeticæ inſtitutionibus intelligere poſſumus.

84 VIctorinus, Pitabionenſis epiſcopus, non æquè Latinè, vt Gręcè nouerat. Vnde opera eius grandia ſenſibus,[1] viliora videtur compoſitione verborum. Sunt autem hæc: Commentarij in Geneſim, in Exodum, in Leuiticum, in Eſaiam, in Hiezekiel, in Habacuc, in Eccleſiaſten, in Cantica canticorum, in Apocalypſim Ioannis, aduerſum omnes hæreſes, & multa alia. Ad
C extremum martyrio coronatus eſt.

85 PAmphilus presbyter, Euſebij Cæſarienſis epiſcopi neceſſarius, tanto bibliothecæ diuinæ amore flagrauit, vt maximam partem Origenis voluminum ſua manu deſcripſerit, quæ vſque hodie in Cæſarienſi bibliotheca habentur, ſed & in duodecim prophetas[1] vigintiquinq; ἐξηγήσεων, Origenis volumina, manu eiꝰ exarata reperi, quæ tanto amplector & ſeruo gaudio,[2] vt Crœſi opes habere me credā. Si enim lætitia eſt, vnā epiſtolā habere martyris, quāto magis tot milia verſuū, per quæ mihi videtur ſui ſanguinis ſignaſſe veſtigia? Scripſit antequā Euſebius ſcriberet apologeticum pro Origene, & paſſus eſt Cæſareæ Paleſtinæ ſub perſecutione Maximini.

86 PIerius, Alexandrinæ eccleſiæ presbyter, ſub Caro & Diocletiano principibus, eo tempore, quo eandem eccleſiam Theonas epiſcopus regebat, florentiſſimè docuit populos, & in tantam ſermonis, diuerſorumq́ tractatuum, qui vſque hodie extant, venit elegātiam, vt Origenes iunior vocaretur. Conſtat hunc[1] miræ ἀσκήσεως,
&

Νωβατιανὸς ὁ ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας πρεσβύτερος, κατὰ Κορνηλίου τὸν θρόνον τῆς ἐπισκοπῆς ὑπεισελθεῖν ἐπιχειρήσας, τὸ Νωβατιανῶν, ὅπερ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ καθαρὸν λέγουσι, συνεστήσατο δόγμα, μὴ βουλόμενος τοὺς ἀποστάντας δέξασθαι μετανοοῦντας. τούτου διδάσκαλος ἤτοι ἀρχηγὸς Νωβάτος, Κυπριανοῦ πρεσβύτερος γέγονε. καὶ συνεγράψατο περὶ τοῦ πάσχα, περὶ σαββάτου, περὶ περιτομῆς, περὶ ἱερέως, περὶ εὐχῆς, περὶ βρωμάτων Ἰουδαϊκῶν, περὶ τῶν ἐνεστώτων, περὶ Ἀττάλου, καὶ ἕτερα πολλὰ, καὶ περὶ τῆς τριάδος μέγα τεῦχος, ὥσπερ ἐπιτομὴν τοῦ Τερτυλλιανοῦ συγγράμματος ποιῶν, ὅπερ πολλοὶ ἀγνοοῦντες, νομίζουσιν εἶναι Κυπριανοῦ. D

Μαλχίων ἐλλογιμώτατος ὁ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας πρεσβύτερος, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τὴν ῥητορικὴν ἐπισήμως διδάξας, κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, τοῦ ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας τὸ δόγμα Ἀρτέμωνος ἀνανεώσαντος, ἐκλαμβανόντων νοταρίων διελέχθη, ὃς ἔτι διάλογος ἄχρι τοῦ δεῦρο ὑπάρχει. καὶ ἄλλη ἐπιστολὴ ἐκ προσώπου τῆς συνόδου παρ᾽ αὐτοῦ γραφεῖσα, πρὸς Διονύσιον καὶ Μάξιμον Ῥώμης καὶ Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπους, πέμπεται. ἤνθησεν ἐπὶ Κλαυδίου καὶ Αὐρηλιανοῦ. E

Ἀρχέλαος ἐπίσκοπος Μεσοποταμίας, λόγον οἰκείας διαλέξεως, κατὰ Μανιχαίου, ἀπὸ Περσίδος ἐξελθόντος, τῇ τῶν Σύρων διαλέκτῳ συνέθηκεν, ὃς μεταφρασθεὶς εἰς Ἑλληνικὴν, ἐστὶ παρὰ πολλοῖς. διέπρεψε βασιλεύοντος Πρόβου τοῦ διαδεξαμένου Αὐρηλιανὸν καὶ Τάκιτον.

Ἀνατόλιος Ἀλεξανδρεὺς, Λαοδικείας τῆς Συρίας ἐπίσκοπος, ἐπὶ Πρόβου καὶ Κάρου βασιλέων ἤνθησεν, θαυμαστῆς παιδεύσεως ἀνὴρ, ἐν τῇ Ἀριθμετικῇ, Γεωμετρικῇ, Ἀστρονομικῇ, Γραμματικῇ, Ῥητορικῇ, Διαλεκτικῇ. οὗ τινος τῆς εὐφυΐας τὸ μέγεθος, ἀπὸ τοῦ τεύχους τοῦ περὶ πάσχα συντεθειμένου, καὶ ἀπὸ τῶν δέκα λόγων τῆς Ἀριθμητικῆς συντάξεως, νοεῖν δυνησόμεθα.

Βικτωρῖνος Πιταβίωνος ἐπίσκοπος, οὐχ ὁμοίως Ῥωμαΐσι, ὡς Ἑλληνισὶ ἠπίστατο, διὸ τὰ ἔργα αὐτοῦ πάνυ μεγάλα ὄντα τοῖς νοήμασιν, δοκεῖ εἶναι εὐτελῆ διὰ τὴν τῶν λόγων σύνθεσιν. ἐστὶ δὲ ταῦτα ὑπομνήματα εἰς τὴν Γένεσιν, εἰς τὴν Ἔξοδον, εἰς Λευϊτικὸν, εἰς Ἡσαΐαν, εἰς Ἰεζεκιὴλ, εἰς Ἀββακοὺμ, εἰς Ἐκκλησιαστὴν, εἰς Ἄσματα τῶν ᾀσμάτων, εἰς Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου, κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων, καὶ ἕτερα πάμπολλα. εἶτα τελευταῖον μαρτυρήσας ἐστέφθη. F

Πάμφιλος πρεσβύτερος, Εὐσεβίου Καισαρείας ἐπισκόπου ἀναγκαῖος φίλος, οὕτω κατεσχέθη φίλτρῳ τῆς θείας βιβλιοθήκης, ὥστε αὐτὸν μέγιστον μέρος τῶν Ὠριγένους συνταγμάτων ἰδίᾳ χειρὶ καταγράψαι, ἅπερ ἄχρι τοῦ παρόντος ἐν τῇ Καισαρείας βιβλιοθήκῃ τυγχάνει. καὶ εἰς τοὺς δώδεκα προφήτας καὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐξηγήσεων, Ὠριγένους τεύχη, τῇ χειρὶ αὐτοῦ εὗρον γραφέντα, ἅτινα τοσαύτῃ περιπτύσσομαι καὶ φυλάττω χαρᾷ, ὡς τὸν Κροίσου πλοῦτον ἔχειν με πιστεύειν. εἰ γὰρ μεγίστης ἐστὶ χαρμοσύνης μίαν ἐπιστολὴν μάρτυρος ἔχειν, πόσῳ μᾶλλον τοσαύτας χιλιάδας στίχων, δι᾽ ὧν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰ ἴχνη τοῦ οἰκείου κατέλιπε πάθους; ἔγραψε δὲ πρὸ τοῦ Εὐσέβιον συγγράψαι ἀπολογητικὸν ὑπὲρ Ὠριγένους, καὶ ἔπαθεν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐν τῷ Μαξιμίνου διωγμῷ.

Πιέριος τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας πρεσβύτερος, ἐπὶ Κάρου καὶ Διοκλητιανοῦ βασιλέων, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν Θεωνᾶς ἐπίσκοπος ἐκυβέρνα, ἀνθηρῶς τὸν λαὸν ἐδίδαξε, καὶ εἰς τοσαύτην τῶν τε λόγων καὶ διαφόρων ὁμιλιῶν, τῶν ἄχρι τήμερον τυγχανουσῶν, ἦλθεν εὐφυΐαν, ὥστε αὐτὸν νέον κληθῆναι Ὠριγένην. ὡμολόγηται δὲ τοῦτον τῆς τε ἀσκήσεως
καὶ

G & appetitorem voluntariæ paupertatis,ſcientiſſimumq; Dialecticæ & Rhetoricę artis,& poſt perſecutionem omne vitæ ſuæ tempus Romæ fuiſſe verſatum. Huius eſt lõgiſſimus tractatus de propheta Oſee,quem [2] in peruigilio paſchę habitum, ipſe ſermo demonſtrat.

87 Lucianus vir diſertiſſimus , Antiochenæ eccleſiæ presbyter, tantum in ſcripturarũ ſtudio laborauit, vt vſq; nunc quædã exemplaria ſcripturarum,[1] Lucianea nuncupẽtur. Feruntur eius de fide libelli, & breues ad nonnullos epiſtolæ. Paſſus eſt Nicomediæ ob confeſſionẽ Chriſti,[2] ſub perſecutione Maximini,ſepultuſq; Helenopoli Bithyniæ.

88 Phileas de vrbe[1] Aegypti,quę vocat Thmuis, nobili genere,& nõ paruis opib9,ſuſcepto epiſcopatu elegantiſſimũ librum de martyrum laude cõpoſuit, & diſputatione actorũ habita aduerſum iudicem, qui eum ſacrificare cogebat,pro Chriſto capite truncatur , eodẽ in Aegypto perſecutionis authore, quo Lucianus Nicomediæ.

89 H Arnobius ſub Diocletiano principe Siccæ apud Aphricam,florẽtiſſimè Rhetoricam docuit,ſcripſitq; aduerſum gẽtes, quæ vulgò extant volumina.

90 Firmianus,qui & Lactantius, Arnobij diſcipulus, ſub Diocletiano principe accitus cũ Flauio Grãmatico , cuius de medicinalibus verſu compoſiti extant libri. Nicomediæ rhetoricam docuit,ac penuria diſcipulorum [1] ob Græcam videlicet ciuitatem,ad ſcribendum ſe cõtulit. Habemus eius [2] ſympoſium , quod adoleſcentulus ſcripſit,[3] ὁδοιπορικὸν de Africa vſq; ad Nicomediam, hexametris ſcriptũ verſibus: & alium librum,qui inſcribitur Grãmaticus , & pulcherrimum de ira dei,& inſtitutionũ diuinarum aduerſum gentes libros ſeptẽ:&[4] ἐπιτομὴν eiuſdẽ operis[5] in libro vno acephalo,& ad Aſclepiadẽ libros duos . De perſecutione,librum vnum. Ad Probum,epiſtolarum libros quatuor . Ad Seuerum, epiſtolarum libros duos . Ad Demetrianum auditorem ſuum,libros duos. Ad eundẽ de opificio dei,vel formatione hominis , librum vnũ. Hic extrema ſenectute magiſter Cęſaris Criſpi,filij Cõſtantini in Gallia fuit,
I qui poſtea à patre interfectus eſt.

91 Euſebius Cæſareæ Palæſtinæ epiſcopus , in ſcripturis diuinis ſtudioſiſſim9,& bibliothecæ diuinæ cum Pamphilo martyre diligentiſſimus perueſtigator,ædidit infinita volumina. De quibus hæc ſunt: [1] εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως libri viginti,[2] εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς,libri quindecim,[3] θεοφανείας libri quinq;. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri decẽ.[4] Chronicorũ canonũ omnimodã hiſtoriã, & eorũ ἐπιτομήν. Et [5] de euãgeliorum diaphonia. In Eſaiã libri decẽ,& contra Porphyriũ, qui eodẽ tempore ſcribebat in Sicilia,vt quidã putant,libri triginta:de qbus ad me viginti tãtum peruenerunt. [6] τοπικῶν librũ vnũ.[7] ἀπολογίας ꝑ Origene libros ſex. De vita Pamphili libros tres. De martyribus alia opuſcula . Et in cl. pſalmos eruditiſſimos cõmentarios:& multa alia. Floruit maximè ſub Cõſtantino imperatore & Conſtantio:& ob amicitiã Pãphili martyris ab eo cognomentũ ſortitus eſt.

92 Rhæticius Eduorum,id eſt, Auguſtudunẽſis epiſcopus,ſub Cõſtantino celeberrimæ famæ

καὶ ἑκουσίου πτωχείας γεγενῆσθαι ἐραστήν, ἔμπειρον ὄντα διαλεκτικῆς καὶ ῥητορικῆς ἐπιστήμης, καὶ μετὰ τὸν διωγμόν, πάντα τὸν βίον ἐν τῇ Ῥώμῃ διατετελεκέναι. ἔστι τούτου μακροτάτη ὁμιλία περὶ Ὠσηὲ τοῦ προφήτου, ἣν ἵνα τῇ παννυχίδι τοῦ πάσχα ἁρμόττειν πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν, αὐτὸς ὁ λόγος δηλοῖ. K

Λουκιανὸς ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας πρεσβύτερος, τοσοῦτον ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν γραφῶν κέκμηκεν, ὥστε ἄχρι τοῦ παρόντος τινὰ τῶν ἀντιγράφων κληθῆναι Λουκιάνεια. φέρονται αὐτοῦ περὶ πίστεως λόγοι, καὶ βραχύταται πρός τινας ἐπιστολαί. ἀπέθανεν ἐν Νικομηδείᾳ ὑπὲρ τῆς Χριστοῦ ἐξομολογήσεως, ἐν τῷ διωγμῷ Μαξιμίνου, καὶ ἐτάφη ἐν Ἑλενοπόλει τῆς Βιθυνίας.

Φιλέας ἀπὸ πόλεως Θμούεως τῆς Αἰγύπτου, περιφανὴς τῷ γένει, καὶ οὐ μικρᾶς περιουσίας, τὴν ἐπισκοπὴν δεξάμενος, εὐφυέστατον λόγον περὶ τῶν ἐπαίνων τῶν μαρτύρων συνεγράψατο, καὶ διάλογον τῆς γενομένης πράξεως ἐπὶ τοῦ ἄρχοντος τοῦ καταναγκάζοντος αὐτὸν ἐπιθύειν. οὗτος ὑπὲρ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ ἀποτέμνεται, διωγμοῦ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ὄντος, κἀκείνου αὐθεντοῦντος τοῦ καὶ ἐπὶ Λουκιανοῦ ἐν Νικομηδείᾳ.

Ἀρνόβιος ἐπὶ Διοκλετιανοῦ ἐν Σίκκῃ τῇ πόλει τῆς Ἀφρικῆς, ἀνθηρῶς τὴν ῥητορικὴν ἐδίδαξε, καὶ συνεγράψατο κατὰ τῶν ἐθνῶν τεύχη, ἅπερ τυγχάνει παρὰ πολλοῖς. L

Φιρμιλιανός, ὁ καὶ Λακτάντιος, Ἀρνοβίου μαθητής, ἐπὶ Διοκλητιανοῦ βασιλέως μεταστα λεὶς μετὰ Φλαβίου γραμματικοῦ, οὗτινος περὶ ἰατρικῶν εἰσὶ δι᾽ ἐπῶν συγγραφαί, ἐν Νικομηδείᾳ τὴν ῥητορικὴν ἐδίδαξε, καὶ τῇ πενίᾳ τῶν μαθητῶν, μάλιστα διὰ τὴν Ἑλληνικὴν πόλιν, εἰς συγγράμματα ἑαυτὸν μετέθηκεν. ἔχομεν τούτου συμπόσιον, ὅπερ νέος ἐν τῇ Ἀφρικῇ συνέταξε, καὶ ὁδοιπορικὸν ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς ἕως Νικομηδείας δι᾽ ἑξαμέτρων συντεθέν, καὶ ἄλλην βίβλον, ἥ τις ἐπιγράφεται γραμματικός, καὶ ὡραῖον περὶ ὀργῆς θεοῦ, καὶ θείων εἰσαγωγῶν κατὰ τῶν ἐθνῶν λόγους ἑπτά, καὶ ἐπιτομὴν τοῦ αὐτοῦ σπουδάσματος ἀκεφάλου, καὶ πρὸς Ἀσκληπιάδην λόγους δύο, περὶ διωγμοῦ λόγος εἷς, πρὸς Πρόβον ἐπιστολῶν λόγους τέσσαρας, πρὸς τὸν αὐτὸν περὶ δημιουργίας θεοῦ λόγον ἕνα. οὗτος ἐν τῷ ἐσχάτῳ γήρᾳ διδάσκαλος κατέστη Καίσαρος Κρίσπου τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐν Γαλλίαις, ὃς ὕστερον παρὰ τοῦ πατρὸς ἀνῃρέθη.

M

Εὐσέβιος Καισαρείας Παλαιστίνης ἐπίσκοπος, ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς σπουδαῖος, καὶ τῆς θείας βιβλιοθήκης ἅμα Παμφίλῳ τῷ μάρτυρι, ἐπιμελέστατος ἀνιχνευτής, ἐξέδωκε πολλὰ τεύχη, ὧν εἰσι τάδε, εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως λόγοι εἴκοσι. εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς λόγοι δέκα καὶ πέντε. Θεοφανείας λόγοι πέντε. ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λόγοι δέκα. χρονικῶν κανόνων παντοδαπῆς ἱστορίας, καὶ τούτων ἐπιτομή. περὶ τῆς τῶν εὐαγγελίων διαφωνίας. εἰς Ἡσαΐαν λόγοι δέκα. κατὰ Πορφυρίου, τοῦ τότε συγγράφοντος ἐν Σικελίᾳ, ὥς τινες οἴονται λόγοι τριάκοντα, ἀφ᾽ ὧν εἰς ἐμὲ λόγοι εἴκοσι μόνον περιῆλθον. τοπικῶν λόγος εἷς, ἀπολογίας ὑπὲρ Ὠριγένους λόγοι ἕξ. περὶ τοῦ βίου Παμφίλου λόγοι τρεῖς. περὶ μαρτύρων ἕτερα συγγράμματα. καὶ εἰς τοὺς ρ μ. ψαλμοὺς δεδοκιμασμένα ὑπομνήματα, καὶ ἕτερα πολλά. ἤνθησε μάλιστα ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως καὶ Κωνσταντίου. καὶ διὰ τὴν φιλίαν τὴν πρὸς Πάμφιλον τὸν μάρτυρα, τῇ ἐπωνυμίᾳ αὐτοῦ ἐκλήθη.

Ῥαιτίκιος Ἰδουάρων, τουτέστιν Αὐγουστοδίας ἐπίσκοπος, ἐπὶ Κωνσταντίνου ὑπολήψεως

χρηστῆς

A famæ habitus eſt in Gallijs. Leguntur eius commentarij[1] in Cantica canticorum: & aliud grande volumen aduerſus Nouatianum, nec præter hoc quicquam eius operum reperi.

93 MEthodius Olympi Lyciæ, & poſtea Tyri epiſcopus, nitidi compoſitiq; ſermonis, aduerſum Porphyrium cõfecit libros, & ſympoſium decẽ virginum, de reſurrectione opus egregium: contra Origenem, & aduerſus eundem de Pythoniſſa,[1] & de autexuſio. In geneſim quoq; & in Cantica canticorum commentarios: & multa alia quæ vulgò lectitantur, & ad extremum nouiſſimæ perſecutionis, ſiue vt alij affirmant, ſub Decio & Valeriano[2] in Chalcide Græciæ, martyrio coronatus eſt.

94 IVuẽcus nobiliſſimi generis, Hiſpanus, presbyter, quatuor euangelia hexametris verſibꝰ penè ad verbum trãsferens, quatuor libros compoſuit, & nonnulla eodem metro ad ſacramentorum ordinem pertinentia. Floruit ſub Conſtantino principe.

95 B EVſtathius[1] genere Pamphylius Sidites,[2] primùm Berœæ Syriæ, deinde Antiochiæ rexit eccleſiam, & aduerſum Arianorum dogma cõponens multa: ſub Cõſtãtio principe pulſus eſt in exiliũ Traianopolim[3] Thraciarum, vbi vſq; hodie conditus eſt. Extant eius volumina de anima,[4] de engaſtrimytho aduerſum Origenem, & infinitæ epiſtolæ, quas enumerare longum eſt.

96 MArcellus Ancyranus epiſcopus,[1] ſub Cõſtãte & Conſtantino principibus floruit, multaq;[2] diuerſarũ ὑποθέσεων ſcripſit volumina, & maximè aduerſum Arianos. Feruntur contra hunc Aſterij & Apollinarij libri, Sabellianæ eum hęreſis arguẽtes: ſed & Hilarius in ſeptimo aduerſum Arianos libro, nominis eius quaſi hæretici meminit. Porrò ille defendit ſe non eſſe dogmatis cuius accuſatur, ſed communione Iulij & Athanaſij, Romanæ & Alexãdrinæ vrbis põtificum, ſe eſſe munitum.

97 AThanaſius Alexãdrinæ vrbis epiſcopus, multas Arianorum perpeſſus inſidias, ad Conſtantem Galliarum principem fugit, vnde reuerſus cum literis: & rurſum poſt mortẽ C eius fugatus,[1] vſque ad Iouiani imperium latuit, à quo recepta eccleſia, ſub Valente moritur. Feruntur eius aduerſum gentes duo libri, & contra Valentem & Vrſatium vnus, & de virginitate, & de perſecutionibus Arianorum plurimi, & de pſalmorum titulis, & hiſtoria, Antonij monachi vitam cõtinens: &[2] ἑορταστικαὶ epiſtolæ: & multa alia, quæ enumerare longum eſt.

98 ANtonius monachus, cuius vitam Athanaſius, Alexandrinæ vrbis epiſcopus, inſigni volumine ꝓſequutus eſt, miſit Aegyptiacè ad diuerſa monaſteria apoſtolici ſenſus ſermoniſque epiſtolas ſeptem, quæ in Græcam linguam tranſlatæ ſunt: quarum præcipua eſt[1] ad Arſenoïtas. Floruit ſub Conſtãtino & filijs eius regnantibus. Vixit annos centum quinque.

99 BAſilius Ancyranus epiſcopus, artis medicinæ, ſcripſit contra Marcellum de virginitate librum: & nonnulla alia, & ſub rege Conſtantio, Macedonianæ partis, cum Euſtathio Sebaſteno princeps fuit.

Theodorus

διασήμης ἐγένετο ἐν τῇ Γαλλίᾳ. ἀναγινώσκονται τούτου ὑπομνήματα εἰς ἄσματα τῶν ἀσμάτων, καὶ μέγα τεῦχος κατὰ Νωβατιανοῦ, οὐδὲν δὲ ἕτερον πλὴν τούτων, ἐκ τῶν αὐτοῦ εὗρον συγγραμμάτων. D

Μεθόδιος Ὀλύμπου Λυκίας, καὶ μετὰ ταῦτα Τύρου ἐπίσκοπος, λαμπροῦ καὶ συγκειμένου λόγου, κατὰ Πορφυρίου συνέταξε τεύχη, καὶ συμπόσιον δέκα παρθένων, περὶ ἀναστάσεως λόγον ἄριστον, κατὰ Ὠριγένους, κατὰ τοῦ αὐτοῦ περὶ Πυθωνίσσης, καὶ περὶ αὐτεξουσίου, εἰς τὴν γένεσίν τε, καὶ εἰς τὰ ἄσματα τῶν ἀσμάτων ὑπομνήματα, καὶ ἕτερα πολλὰ χύδην ἀναγινωσκόμενα. ὃς περὶ τὰ τελευταῖα τοῦ διωγμοῦ, ἢ καθώς τινες διαβεβαιοῦνται, ἐπὶ Δεκίου καὶ Βαλεριανοῦ, ἐν Χαλκίδι τῆς ἀνατολῆς μαρτυρήσας ἐστεφανώθη.

Ἰουβέγκος περιφανοῦς γένους, Ἱσπανός, πρεσβύτερος, τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων δι' ἑξαμέτρων σχεδὸν κατὰ πόδας τέσσαρας συνέταξε βίβλους. καί τινα τῷ αὐτῷ μέτρῳ εἰς μυστικὴν προσήκοντα τάξιν. ἤνθησεν ἐπὶ Κωνσταντίνου βασιλέως.

E

Εὐστάθιος τῷ γένει Παμφύλιος, Σιδίτης, πρῶτον μὲν τὴν ἐν Βεροίᾳ τῆς Συρίας, ἔπειτα τὴν Ἀντιόχειαν ἐκυβέρνησεν ἐκκλησίαν, κατὰ τοῦ δόγματος τῶν Ἀρειανῶν πολλὰ συντάξας, ἐπὶ Κωνσταντίου βασιλέως ἐξωστρακίσθη εἰς Τραϊανόπολιν τῆς Θράκης, ἐν ᾗ καὶ ἐτάφη. εἰσὶ τούτου συγγράμματα περὶ ψυχῆς, περὶ ἐγγαστριμύθου κατὰ Ὠριγένους, καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐπιστολαί, ἃς ἀπαριθμεῖσθαι περισσόν.

Μαρκέλλος Ἀγκυρανὸς ἐπίσκοπος, ἐπὶ Κωνσταντίου καὶ Κώνσταντος ἤνθησε, πολλὰ διαφόρων ὑποθέσεων γράψας τεύχη, καὶ μάλιστα κατὰ τῶν Ἀρειανῶν. φέρονται κατ' αὐτοῦ Ἀστερίου καὶ Ἀπολλιναρίου λόγοι, Σαβελλιανῆς τοῦτον αἱρέσεως εὐθύνοντες. καὶ Ἱλάριος δὲ ἐν τῷ ἑβδόμῳ κατὰ τῶν Ἀρειανῶν λόγῳ, ὡς δὴ αἱρετικοῦ μέμνηται. ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπολογεῖται, μὴ εἶναι οὗ κατηγορεῖται δόγματος, τῇ κοινωνίᾳ πεποιθὼς Ἰουλίου καὶ Ἀθανασίου Ῥώμης καὶ Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπων.

Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, πολλὰς παρὰ τῶν Ἀρειανῶν ὑπομείνας ἐπιβουλάς, πρὸς Κώνσταντα τὸν Γαλλιῶν βασιλέα προσέφυγεν. F ὅθεν ἀναζεύξας μετὰ γραμμάτων. καὶ αὖθις μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν διωχθείς, ἕως τῆς βασιλείας Ἰοβιανοῦ διέλαθε, καὶ ἀναλαβὼν τὴν ἐκκλησίαν, ἐπὶ Οὐάλεντος τελευτᾷ. φέρονται αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐθνῶν λόγοι δύο, κατὰ Οὐάλεντος καὶ Οὐρσακίου εἷς, περὶ παρθενίας, περὶ διωγμῶν Ἀρειανῶν πλεῖστοι, περὶ ἐπιγραφῆς ψαλμῶν, καὶ ἱστορία Ἀντωνίου ἀναχωρίτου τὸν βίον περιέχουσα, καὶ ἑορταστικαὶ ἐπιστολαί, καὶ πλεῖστα ἄλλα τινα, ἅπερ ἀπαριθμεῖσθαι ὀκνῶ.

Ἀντώνιος μοναχός, οὗ τὸν βίον Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος ἐπισήμῳ τεύχει διεξῆλθεν, ἔστειλε πρὸς διάφορα τῆς Αἰγύπτου μοναστήρια, ἀποστολικοῦ χαρακτῆρος καὶ λόγου ἐπιστολὰς ἑπτὰ εἰς Ἑλληνικὴν διάλεκτον μεταφρασθείσας, ὧν ἐξαίρετός ἐστιν ἡ πρὸς τοὺς Ἀρσενοΐτας. ἤνθησεν ἐπὶ Κωνσταντίου καὶ τῶν τούτου παίδων βασιλευόντων.

Βασίλειος Ἀγκυρανὸς ἐπίσκοπος, ἔγραψε κατὰ Μαρκέλλου, καὶ περὶ παρθενίας λόγον, καὶ οὐκ ὀλίγα ἄλλα, καὶ βασιλεύοντος Κωνσταντίου, Μακεδονιανῆς θρησκείας ἅμα Εὐσταθίῳ Σεβαστηνῷ ἦρξεν.

Θεόδωρος

100 G THeodorus Heracliæ Thraciarũ epiſcopus, elegãtis apertiq́ ſermonis [1] & magis hiſtoricæ intelligentiæ, ædidit ſub Conſtantio principe commentarios in Matthæum, & in Ioanem, & in Apoſtolum, & in Pſalterium.

101 EVſebius Emeſen[9] epiſcopus, elegãtis & rhetorici ingenij, innumerabiles, & qui ad plauſum populi pertinẽt, cõfecit libros: magisq́ hiſtoriam ſequutus, ab his qui declamare volunt, ſtudioſiſſimè legitur: è quib[9] vel præcipui ſũt aduerſum Iudæos & gẽtes & Nouatianos, & ad Galatas libri decẽ, & in euãgelia homeliæ breues, ſed plurimæ. Floruit temporibus Cõſtãtij imperatoris, ſub quo & mortuus, Antiochiæ ſepultus eſt.

102 TRiphyllius [1] Cypri Ledrẽſis, ſiue λευτεῶνος epiſcopus, eloquẽtiſſimus ſuæ ætatis & ſub rege Conſtantio celeberrimus fuit. Legi eius in Cantica canticorum commentarios. Et multa alia compoſuiſſe refertur, quæ in noſtras manus minimè peruenerunt.

Græca hic variant. 103 H DOnatus, à quo Donatiani, per Aphricam ſub Conſtãte Cõſtãtinoq́ principibus, aſſerens à noſtris ſcripturas in perſecutione ethnicis traditas, totã penè Africam & maximè Numidiam ſua perſuaſione decepit. Extant eius multa ad ſuam hæreſim pertinentia, & de ſpiritu ſancto liber Ariano dogmati congruens.

104 ASterius Arianæ philoſoph[9] factionis, ſcripſit, regnante Conſtantio, in epiſtolam ad Romanos, & in euangelia, & pſalmos commentarios: & multa alia, quæ à ſuæ partis hominibus ſtudioſiſſimè leguntur.

105 LVcifer [1] Caracalitanus epiſcopus, cum Pancratio & Hilario Romanæ eccleſiæ clericis, ad Conſtantiũ Imperatorem à Liberio epiſcopo, pro fide legatus miſſus, cùm nollet ſub nomine Athanaſij Nicenam damnare fidem, in Palæſtinam relegatus, miræ conſtantię & pręparati animi ad martyrium, contra Conſtantium imperatorem ſcripſit librũ, eiq́ legendum miſit: ac nõ multo pòſt, ſub Iuliano principe Caraclis reuerſus, Valentiniano regnante obijt.

Variat.

106 K EVſebius natione Sardus, & ex lectore vrbis Romanę, Vercellenſis epiſcopus, ob confeſſionem fidei à Conſtantio principe Scythopolim, & inde Cappadociam relegatus, ſub Iuliano imperatore ad eccleſiã reuerſus, ædidit in pſalmos commentarios Euſebij Cęſarienſis, quos de Grȩco in Latinum verterat. Mortuus eſt Valentiniano & Valente regnantibus.

107 FOrtunatian[9], natione Afer, Aquileiẽſis epiſcopus, imperante Conſtantino, in euangelia titulis ordinatis, breui & ruſtico ſermõe ſcripſit commẽtarios, & in hoc habetur deteſtabilis, quòd Liberiũ Romanæ vrbis epiſcopũ, pro fide ad exilium pergentem, primus ſolicitauit, ac fregit, & ad ſubſcriptionem hereſeos compulit.

108 ACacius, quem quia luſcus erat [1], *μονόφθαλμον* nuncupabant, Cæſarienſis eccleſiæ in Palæſtina epiſcopus, elaborauit in Eccleſiaſten decem & ſeptem volumina, & [2] *συμμίκτων ζητημάτων* ſex, & multos præterea diuerſosq́ tractatus. Intantum autem ſub Conſtantio imperatore claruit, vt in Liberij locum, Romę Felicem Arianum epiſcopum conſtitueret.

Grec᾽ non addit, Arianum.

Sarapion

Θεόδωρος Ἡρακλείας τῆς Θρακῶν ἐπίσκοπος, εὐφυοῦς καὶ ἀρίστου λόγου καὶ ἱστορικῆς διανοίας, ἐξέδωκεν ἐπὶ Κωνσταντίου βασιλέως ὑπομνήματα εἰς Ματθαῖον καὶ Ἰωάννην, καὶ εἰς τὸν ἀπόστολον, καὶ εἰς τὸ ψαλτήριον. K

Εὐσέβιος Ἐμεσηνὸς, εὐφυῶς καὶ ῥητορικῶς, ἀναριθμήτους καὶ εἰς κρότον τοῦ λαοῦ συντείνοντας ἐποιήσατο λόγους, καὶ μᾶλλον ἀκολουθῶν ἱστορίᾳ, ὅστις σπουδαιότερον ἀναγινώσκεται παρὰ τῶν κρότοις χαιρόντων, ἀφ᾽ ὧν εἰσιν ἐξαίρετοι λόγοι δέκα, κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐθνῶν καὶ Νωβατιανῶν, καὶ πρὸς Γαλάτας εἰς, εἰς εὐαγγέλια ὁμιλίαι βραχύταται μὲν, πολλαὶ δέ. ἤνθησεν ἐπὶ Κωνσταντίου βασιλέως, καὶ τελευτήσας ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐτάφη.

Τριφύλλιος Κύπρου Λήδρου, ἤτοι λευτεῶνος ἐπίσκοπος, εὐφραδὴς καὶ ἐπὶ Κωνσταντίου ἐπίσημος. ἀνέγνων τούτου εἰς ᾄσματα ᾀσμάτων ὑπομνήματα. ὅς τις πολλὰ λέγεται συγγεγραφέναι, ἅτινα εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας οὐ περιῆλθον.

Δωνᾶτος, ἀφ᾽ οὗ οἱ Δωνατισταὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ, ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως, φάσκων παρὰ τῶν ἡμετέρων τὰς θείας γραφὰς ἐν τῷ διωγμῷ τοῖς ἐθνικοῖς παραδεδόσθαι, πᾶσαν τὴν Ἀφρικὴν καὶ μάλιστα τὴν Νουμηδίαν, τῇ πειθοῖ ἠπάτησεν. εἰσὶ τούτου πολλὰ, τῇ αὐτοῦ αἱρέσει ἀνήκοντα, καὶ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος λόγος, τῷ τῶν Ἀρειανῶν δόγματι ἁρμόζων. L

Ἀστέριος Ἀρειανικῆς φιλόσοφος αἱρέσεως, ἔγραψε βασιλεύοντος Κωνσταντίου, εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Ῥωμαίους, καὶ εἰς εὐαγγέλια, καὶ ψαλμοὺς ὑπομνήματα, καὶ ἕτερα πολλὰ, ἅτινα παρὰ τῶν τῆς αὐτῆς αἱρέσεως σπουδαιότερον ἀναγινώσκεται.

Λουκίφερ Καρακάλεως ἐπίσκοπος, ἅμα Παγκρατίῳ καὶ Ἱλαρίῳ τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης κληρικοῖς, πρὸς Κωνστάντιον βασιλέα παρὰ Λιβερίου ἐπισκόπου, ὑπὲρ τῆς πίστεως εἰς πρεσβείαν σταλεὶς, μὴ βουλόμενος ἐπ᾽ ὀνόματι Ἀθανασίου, τὴν Νικηνὴν σύνοδον καταλῦσαι, εἰς Παλαιστίνην ἐξορισθεὶς, θαυμαστῆς ἐγκρατείας καὶ εὐπρεπισμένου λογισμοῦ εἰς μαρτύριον, συνέταξε λόγον κατὰ Κωνσταντίου, τοῦτόν τε αὐτῷ ἀπέστειλεν ἀναγνωσθησόμενον, καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ βασιλεύοντος Ἰουλιανοῦ, εἰς τὴν Καρακαλίνων ἀναζεύξας, ἐπὶ Βαλεντινιανοῦ βασιλέως ἐτελεύτησεν.

Εὐσέβιος γένει Σάρδος, καὶ ἀπὸ ἀναγνωστῶν τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, Βαρκελίνσης ἐπίσκοπος, διὰ τὴν τῆς πίστεως ἐξομολόγησιν παρὰ Κωνσταντίου βασιλέως εἰς Σκυθόπολιν, κἀκεῖθεν εἰς Καππαδοκίαν ἐξορισθεὶς, ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναζεύξας, ἐξέδωκεν εἰς τοὺς ψαλμοὺς ὑπομνήματα Εὐσεβίου τοῦ Καισαρέως, ἅτινα ἀπὸ Ἑλληνικοῦ εἰς Ῥωμαϊκὸν μετενήνοχε. καὶ ἐτελεύτησεν ἐπὶ Βαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος. M

Φουρτουνατιανὸς, γένος Ἄφρος, Ἀκυληΐας ἐπίσκοπος, βασιλεύοντος Κωνσταντίνου, εἰς τὰ εὐαγγέλια κανόνας διατυπώσας, βραχύτατα ὑπομνήματα λόγῳ ἀγροικῷ συνέταξε. διὰ δὲ τοῦτο ἐστὶ ἀποτρόπαιος, ὅτι πρὸς Λιβέριον Ῥώμης ἐπίσκοπον, ὑπὲρ τῆς πίστεως εἰς ἐξορίαν ἀπιόντα, οὐ μόνον ὑπενόθευσεν, καὶ ὑπεσκέλισεν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπογραφὴν αἱρετικὴν κατηνάγκησεν.

Ἀκάκιος, ὅν τινα ἐπειδὴ ἑνὶ ὀφθαλμῷ πηρὸς ἦν, μονόφθαλμον ἐκάλεσαν, τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Καισαρείας ἐπίσκοπος, συνέταξε εἰς Ἐκκλησιαστὴν δέκα καὶ ἑπτὰ, καὶ συμμίκτων ζητημάτων ἕξ, καὶ πολλὰς διαφόρους ὁμιλίας. εἰς τοσοῦτον δὲ ἐπὶ Κωνσταντίου βασιλέως διέπρεψεν, ὥστε εἰς τόπον Λιβερίου Φήλικα ἐπίσκοπον Ῥώμης χειροτονῆσαι.

Σαραπίων

A

109 SArapion [1] θμούεως, Aegypti vrbis, epiſcopus, qui ob elegantiam ingenij cognomen ſcholaſtici meruit, charus Antonij monachi, edidit aduerſum Manichæum egregium librum, & de pſalmorum titulis alium, & ad diuerſos vtiles epiſtolas. Et ſub Conſtantio principe etiam in cōfeſſione inclytus fuit.

110 HIlarius, vrbis Pictauorum Aquitanię epiſcopus, factione Saturnini Arelatēſis epiſcopi, [1] de ſynodo Piterenſi, Phrigiam relegatus, duodecim aduerſus Arianos confecit libros. Et alium librum de ſynodis, quē ad Galliarū epiſcopos ſcripſit. Et in pſalmos cōmentarios, primū videlicet & ſecūdum, & à quinquageſimoprimo vſq; ad ſexageſimū ſecūdū, & à centeſimo decimooctauo vſq; ad extremū, in quo opere imitatus Origenē, nōnulla etiā de ſuo addidit. Eſt eius & ad Conſtantiū libellus, quē viuenti Conſtantinopoli porrexerat. Et alius in Cōſtantium, quem poſt mortē eius ſcripſit. Et liber aduerſum Valentem & Vrſatiū, hiſtoriā Arimynēſis & Seleucienſis ſynodi cōtinens. Et aduerſus præfectum Saluſtium, ſiue cōtra Dioſcorū, & liber hymnorum, & myſteriorū alius. Et cōmentarij in Matthæū: & (Variāt grę canōnihil.)

B tractatus in Iob, quos de Græco Origenis ad ſenſum tranſtulit: & alius elegans libellus contra Auxentium: & nonnullæ ad diuerſos epiſtolæ. Aiunt quidam ſcripſiſſe eū & in Cantica canticorū, ſed à nobis hoc opus ignoratur. Mortuus eſt Pictauis Valentiniano & Valente regnantibus.

111 VIctorinus natione Afer, Romæ ſub Conſtātio principe Rhetoricā docuit: & in extrema ſenectute, Chriſti ſe tradēs fidei, ſcripſit aduerſus Arium libros more dialectico valde obſcuros, qui ab eruditis modo intelligūtur: & cōmentarios in Apoſtolum.

112 TItus [1] Boſtrinus epiſcopus, ſub Iuliano [2] & Iouiano principibus, fortes aduerſum Manichæum ſcripſit libros, & nonnulla alia. Moritur autem ſub Valente.

113 DAmaſus Romanæ vrbis epiſcopus, elegās in verſib9 cōponēdis ingeniū habuit, multaq; & breuia metro ædidit: & ꝓpe octogenarius ſub Theodoſio principe mortuus eſt.

C

114 APollinarius [1] Laodicenus Syriæ epiſcop9, patre presbytero, magis Grammaticis in adoleſcētia operam dedit, & poſtea in ſanctas ſcripturas innumerabilia ſcribens, ſub Theodoſio imperatore obijt. Extāt eius aduerſum Porphyrium triginta libri, qui inter cętera opera eius vel maximè probantur.

115 GRegorius Bęticus Iliberi epiſcopus, vſq; ad extremā ſenectutem diuerſos mediocri ſermone tractatus cōpoſuit: & de fide elegantem librum, qui hodieq; ſupereſſe dicitur.

116 PAcianus [1] in Pyrinæi iugis, Barcilonæ epiſcopus, caſtitate & eloquētia, & tā vita q̄ ſermone clarus: ſcripſit varia opuſcula, [2] de quibus eſt κέρβος, & cōtra Nouatianos. Sub Theodoſio principe iam vltima ſenectute mortuus eſt.

117 PHotinus de Gallogræcia, Marcelli diſcipulus, [1] Sirmij epiſcopus ordinatus, Hēbionis hæreſim inſtaurare conatus eſt: poſtea à Valentiniano principe pulſus eccleſia,

ΣΑραπίων Θμούεως ἐπίσκοπος, ὁ διὰ τὴν εὐφυΐαν ἐπονομασθεὶς σχολαστικός, γνήσιος φίλος Ἀντωνίου μοναχοῦ, ἐξέδωκε κατὰ Μανιχαίου ἐξαίρετον βίβλον, καὶ περὶ ἐπιγραφῆς ψαλμῶν ἑτέραν, καὶ πρὸς διαφόρους ἀναγκαίας ἐπιστολάς. καὶ ἐπὶ Κωνσταντίου ἐν τῇ ἐξομολογήσει διέπρεψεν. D

ΙΛάριος, Πικταβίων Ἀκοιτανίας ἐπίσκοπος, συσκευῇ Σατουρνίνου τοῦ Ἀρελατῶν ἐπισκόπου, ἀπὸ τῆς συνόδου Βιτερισίων, εἰς Φρυγίαν ἐξορισθείς, δέκα καὶ δύο κατὰ Ἀρειανῶν συνέταξε λόγους, καὶ ἕτερον περὶ τῶν συνόδων, ὅν τινα πρὸς τοὺς Γαλλιῶν ἐπισκόπους ἔγραψε, καὶ εἰς ψαλμοὺς ὑπομνήματα, πρῶτον λέγω ἢ καὶ δεύτερον, καὶ ἀπὸ πεντηκοστοῦ πρώτου ἕως ἑξηκοστοῦ δευτέρου, καὶ ἀπὸ ἑκατοστοῦ ὀκτωκαιδεκάτου ἕως τοῦ ἐσχάτου, ἐν ᾗ συντάξει Ὠριγένην ἐμιμήσατο, τινὰ δὲ ἰδίων προσθείς. ἔστιν αὐτοῦ καὶ πρὸς Κωνστάντιον λίβελλος, ὅν τινα περιόντι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπέδωκε. καὶ ἕτερος εἰς Κωνστάντιον, ὅν τινι μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν συνέταξε. καὶ βίβλοι κατὰ Οὐάλεντος καὶ Οὐρσακίου, τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀριμινησίνου καὶ Σελευκείας συνόδου περιέχουσαι. καὶ πρὸς Σαλούστιον ἔπαρχον, ἤτοι κατὰ Διοσκόρου, καὶ τῶν Λιβερτίνων, καὶ ἕτερος λόγος μυστηρίων, καὶ ὑπομνήματα εἰς Ματθαῖον, καὶ εἰς τὸν Ἰὼβ ὁμιλίας, ἃς ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ Ὠριγένους μετέφρασε, καὶ ἕτερος εὐφυέστατος λίβελλος κατὰ Αὐξεντίου, καὶ πολλαὶ πρὸς διαφόρους ἐπιστολαί. φασὶ δέ τινες γεγραφέναι αὐτὸν καὶ εἰς τὰ Ἄσματα τῶν ἀσμάτων, ἅπερ παρ' ἡμῖν ἐστιν ἄγνωστα. ἐτελεύτησεν ἐν Πικτάβῃ Βαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος βασιλευόντων. E

ΒΙκτωρῖνος γένει Ἄφρος, Κωνσταντίου βασιλεύοντος, ἐν τῇ Ῥώμῃ τὴν ῥητορικὴν διδάξας, ἐν τῷ ἐσχάτῳ γήρᾳ χριστιανὸς γενόμενος, κατὰ Ἀρείου λόγους διαλεκτικοὺς πάνυ ἀμαυροὺς συνέγραψεν, οἵτινες παρὰ τῶν πεπαιδευμένων μόνον νοοῦνται, καὶ ὑπομνήματα εἰς τὸν ἀπόστολον.

ΤΙτος Βοστρίνων ἐπίσκοπος, ἐπὶ Ἰουλιανοῦ καὶ Ἰοβιανοῦ βασιλευόντων, ἰσχυροὺς κατὰ τῶν Μανιχαίων συντάξας λόγους, καὶ ἕτερα πολλά, ἐπὶ Οὐάλεντος ἐτελεύτησεν.

ΔΑμασος Ῥώμης ἐπίσκοπος, εἰς ἐποποιΐαν εὐφυής, πολλὰ καὶ σύντομα ἡρωϊκῷ μέτρῳ ἐξέδωκε, καὶ ὀγδοηκοντούτης ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως ἐτελεύτησεν. F

ΑΠολλινάριος Λαοδικείας τῆς Συρῶν ἐπίσκοπος, πατρὸς πρεσβυτέρου, ἐν τῇ νεότητι μᾶλλον τὴν γραμματικὴν ἤσκησεν, ὕστερον δὲ εἰς τὰς θείας γραφὰς ἀναρίθμητα συντάξας τεύχη, Θεοδοσίου βασιλεύοντος ἐτελεύτησεν. εἰσὶν αὐτοῦ κατὰ Πορφυρίου τριάκοντα λόγοι, οἵτινες μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτοῦ συγγραμμάτων μᾶλλον ἐκρίθησαν.

ΓΡηγόριος Ἐλιβέρου τῆς Βαιτικῆς ἐπίσκοπος, ἕως τῆς ἐσχάτης ἡλικίας διαφόρους ὁμιλίας κοινῷ λόγῳ συνέταξε, καὶ περὶ πίστεως λόγον ἄριστον, ὅς τις ἄχρι τοῦ παρόντος λέγεται περιεῖναι.

ΠΑκιανὸς ἐν τοῖς Πυρρηναίοις μέρεσι Βαρκίλωνος ἐπίσκοπος, σώφρονι βίῳ, εὐφραδείᾳ, καὶ λόγῳ λαμπρός, συνέταξε ποικίλα, ἀφ' ὧν ἐστι κέρβος, καὶ κατὰ τῶν Νωβατιανῶν. ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ ἐτελεύτησεν.

ΦΩτεινὸς ἀπὸ τῆς Γαλλογραικίας, Μαρκέλλου μαθητής, Σιρμίου ἐπίσκοπος, τὴν τῶν Ἐβιωνιτῶν αἵρεσιν ἀνανεῶσαι ἐπεχείρησεν, ὕστερον παρὰ Βαλεντινιανοῦ βασιλέως ἐξεώσθη τῆς ἐκκλησίας;

G plura ſcripſit volumina, in quibus vel præcipua ſunt contra gentes, & ad Valentinianum libri.

118 SOcbadius ' Agenni Galliarum epiſcopus, edidit contra Arianos librum. Dicuntur & eius eſſe alia opuſcula, quæ necdum legi. Viuit vſq; hodie decrepita ſenectute.

119 DIdymus Alexandrinus, captus à parua ętate oculis, & ob id elemētorum quoq; ignarus, tantum miraculum ſui omnibus præbuit, vt Dialecticā quoq; & Geometriam, quæ vel maximè viſu indiget, vſq; ad perfectū didicerit. Is plura opera & nobilia conſcripſit: Cōmentarios in pſalmos omneis: commentarios in euangelium Matthæi & Ioannis: & de dogmatibus, & contra Arianos libros duos: & de ſpiritu ſancto librum vnum, quem ego in Latinum verti: in Eſaiam tomos decem & octo: in Oſee ad me ſcribens cōmentariorum libros tres: & in Zachariam, meo rogatu, libros quinq;: & infinita alia quę digerere ' proprij indicis eſt. Viuit vſq; hodie, & octogeſimūtertium ætatis exceſſit annum.

120 H OPtatus Afer, epiſcopus Miliuitanus, ex parte catholica, ſcripſit Valentiniano & Valentino principibus aduerſum Donatianę partis calumniā libros ſex: in quibus aſſerit, crimē Donatianorum in nos falſò retorqueri.

121 AQuilius Seuerus, in Hiſpania, de genere illius Seueri, ad quem Lactantij duo epiſtolarum ſcribuntur libri: compoſuit volumen, ' quaſi ὁδοιπορικὸν, totius ſuæ vitæ ſtatum continens, tam proſa quàm verſibus, quod vocauit καταστροφὴν, ' ſiue πεῖραν: & ſub Valentiniano principe obijt.

122 CYrillus Hieroſolymæ epiſcopus, ſæpe pulſus eccleſia & receptus: ad extremum ſub Theodoſio principe octo annis inconcuſſum epiſcopatum tenuit. ' Extant eius κατηχήσεις, quas in adoleſcentia compoſuit.

123 EVzoius ' apud Theſpeſium rhetorem cū Gregorio Nazianzeno epiſcopo adoleſcens Cæſareę eruditus eſt: & eiuſdem vrbis epiſcopus, plurimo labore, corruptā bibliothecā Origenis & Pamphili, in membranis inſtaurare conatus eſt.
I Ad extremū ſub Theodoſio principe eccleſia pulſus eſt. Feruntur eius varij multiplicesq; tractatus, quos noſſe perfacile eſt.

124 EPiphanius Cypri Salaminę epiſcopus, ſcripſit aduerſum omnes hęreſes libros, & multa alia, quæ ab eruditis propter res, à ſimplicioribus propter verba lectitantur. Supereſt vſq; hodie, & in extrema ſenectute varia cudit opera.

125 EFræm Ediſſenæ eccleſiæ diaconus, multa Syro ſermone compoſuit: & ad tātam venit claritudinem, vt ' poſt lectionē ſcripturarū publicè in quibuſdā eccleſijs eius ſcripta recitentur. Legi eius de ſpiritu ſancto Grecum volumē, quod quidā de Syriaca lingua verterat: & acumen ſublimis ingenij etiam in tranſlatione cognoui. Deceſſit ſub Valente principe.

126 BAſilius Cæſareę Cappadocię, quę prius Mazaca vocabatur, epiſcopus, egregios contra Eunomiū elaborauit libros, & de ſpiritu ſancto volumen: & in hexaëmeron homilias nouem: ' & ἀσκητικὸν, & breues varioſq; tractatus: moritur imperante Gratiano.

Gregorius,

πολλὰ συντάξας τεύχη, ἀφ᾽ ὧν εἰσὶν ἐξαίρετοι κατὰ τῶν K
ἐθνῶν, καὶ πρὸς Βαλεντινιανὸν λόγοι.

ΣΟιβάδιος Ἀγεννοῦ τῆς κατὰ Γαλλίας ἐπίσκοπος, ἐξέδωκε κατὰ Ἀρειανῶν τεῦχος. λέγονται αὐτοῦ καὶ ἕτερα εἶναι σπουδάσματα, οἷς οὔπω ἐνέτυχον. μέχρι νῦν ζῇ, ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ διάγων.

Δίδυμος Ἀλεξανδρεὺς, ἐκ νέας ἡλικίας βλαβεὶς τὰς ὄψεις, καὶ διὰ τοῦτο ἄπειρος τῶν στοιχείων, τοσοῦτον θαῦμα πᾶσι παρέσχετο, ὥστε τὴν διαλεκτικὴν, καὶ τὴν γεωμετρικὴν, ἥτις μάλιστα ὁράσεως χρήζει, εἰς ἄκρον ἐκμεμαθηκέναι, ὅστις πολλὰ καὶ περιφανῆ συνέταξε, τουτέστιν, ὑπομνήματα εἰς πάντας τοὺς ψαλμοὺς, ὑπομνήματα εἰς Ματθαῖον καὶ Ἰωάννην, καὶ περὶ δογμάτων, καὶ κατὰ Ἀρειανῶν λόγους δύο, καὶ περὶ πνεύματος ἁγίου λόγον ἕνα, ὅντινα ἐγὼ εἰς Ῥωμαϊκὸν μετέφρασα. εἰς Ἡσαΐαν τόμους ὀκτωκαίδεκα. εἰς Ὠσηὲ πρὸς ἐμὲ γράφων, ὑπομνημάτων λόγους τρεῖς. εἰς Ζαχαρίαν ἐμοῦ παρακαλέσαντος λόγους πέντε. ὑπομνήματα εἰς τὸν Ἰώβ. καὶ ἄλλα ἄπειρα, ἅτινα διηγήσασθαι, ἰδίου ἐστὶ καταλόγου. περίεστιν ἄχρι τοῦδε, καὶ ὀγδοηκοστὸν τρίτον ἐπλήρωσεν ἐνιαυτόν.

Ὀπτᾶτος ἐπίσκοπος τῶν Μιλευιτῶν, τοῦ μέρους τῆς καθολικῆς, ἔγραψε ἐπὶ Βαλεντινιανοῦ καὶ Οὐά- L
λεντος κατὰ τῶν Δωνατιανῶν συκοφαντίας λόγους ἕξ, ἐν οἷς λέγει, τὸ ἔγκλημα παρὰ τῶν Δωνατιστῶν εἰς ἡμᾶς, ψευδῶς ἐπενέχθαι.

Ἀκύλιος Σεβῆρος, ἐν ταῖς Ἱσπανίαις, ἀπόγονος Σεβήρου, πρὸς ὃν δύο Λακταντίου ἐπιστολῶν φέρονται λόγοι, συνέταξε τεῦχος ἐν τάξει ὁδοιπορικοῦ, παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ περιέχον διήγημα, τοῦτο μὲν καταλογάδην, τοῦτο δὲ καὶ μέτρῳ ἡρωϊκῷ, ὅπερ ὠνόμασε καταστροφὴν, ἤτοι πεῖραν, καὶ ἐπὶ Βαλεντινιανοῦ βασιλέως ἐτελεύτησεν.

Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος, πολλάκις ἐξωσθεὶς τῆς ἐκκλησίας, ὕστερον Θεοδοσίου βασιλεύοντος, ἐπὶ ἐνιαυτοὺς ὀκτὼ ἀσάλευτον ἔσχε τὴν ἐπισκοπὴν, οὗ τινός εἰσι κατηχήσεις, ἃς ἐν τῇ νεότητι συνέταξεν.

Εὐζώϊος παρὰ Θεσπεσίῳ ῥήτορι, ἅμα Γρηγορίῳ Ναζιανζοῦ ἐπισκόπῳ, νέος ἐν Καισαρείᾳ φοιτήσας, καὶ ὕστερον τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπος, πολλῷ πόνῳ, φθαρεῖσαν ἤδη τὴν Ὠριγένους καὶ Παμφίλου βιβλιοθήκην ἐν σωματίοις ἀνανεῶσαι ἐπεχείρησεν. καὶ ὕστερον ἐπὶ
Θεοδοσίου βασιλέως, τῆς ἐκκλησίας ἐξεώσθη. φέρονται τούτου M
πολλαὶ καὶ πλεῖσται ὁμιλίαι, αἷς ἐστι ῥᾴδιον ἐντυχεῖν.

Ἐπιφάνιος Κύπρου Σαλαμῖνος ἐπίσκοπος, ἔγραψε κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων λόγους, καὶ ἕτερα πολλὰ, ἅτινα παρὰ μὲν τῶν πεπαιδευμένων διὰ τὰ πράγματα, παρὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν διὰ τὰ ῥήματα ἀναγινώσκεται. περίεστιν ἄχρι τοῦδε, καὶ ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ ποικίλα συντάττει συγγράμματα.

Ἐφραὶμ τῆς ἐν Ἐδέσσῃ ἐκκλησίας διάκονος, πολλὰ τῇ τῶν Σύρων διαλέκτῳ συνετέθηκε, καὶ εἰς τοσαύτην ἦλθε λαμπρότητα, ὥστε μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων γραφῶν, δημοσίᾳ ἔν τισι τῶν ἐκκλησιῶν ἀναγινώσκεται τὰ συγγράμματα. ἀνέγνων περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος Ἑλληνικὸν τεῦχος, ὅπερ τινὲς ἀπὸ τῆς Σύρων γλώττης μετέφρασαν, καὶ τὸ ἄκρον τῆς ὑψηλοτάτης διανοίας, ἐκ τῆς μεταφράσεως ἔγνων. ἐτελεύτησε βασιλεύοντος Οὐάλεντος.

Βασίλειος Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν, ἥτις πρῶτον Μάζακα ἐκαλεῖτο, ἐπίσκοπος, κατὰ Εὐνομίου ἐξαιρέτους συνέταξε λόγους, καὶ περὶ πνεύματος ἁγίου τεῦχος, καὶ εἰς τὴν ἑξαήμερον ὁμιλίας θ. καὶ ἀσκητικὸν, καὶ βραχείας καὶ ποικίλας ὁμιλίας, τελευτᾷ βασιλεύοντος Γρατιανοῦ.

Γρηγόριος,

127 A GRegorius,[1] primùm Saſimorum, deinde Nazianzenus epiſcopus, vir eloquentiſſimus, præceptor meꝰ, à quo ſcripturas explanãte didici: ad triginta milia verſuum oĩa opera ſua cõpoſuit, è quibus illa ſunt: De morte[2] fratris Cæſarij: περὶ φιλοπτωχίας: laudes Machabæorum: laudes Cypriani: laudes Athanaſij: laudes Maximi philoſophi, poſt exilium reuerſi: quem falsò nomine[3] quidam Heronis ſuperſcripſerunt: quia eſt & alius liber vituperationem eiuſdem Maximi continens: quaſi non licuerit eundem & laudare & vituperare pro tempore. Et liber hexametro verſu, virginitatis & nuptiarum contra ſe diſſerentium. Aduerſum Eunomium liber vnus. De ſpiritu ſancto liber vnus. Contra Iulianum imperatorem liber vnus. Sequutus eſt autem Polemonem dicẽdi charactere, viuoq; ſe, epiſcopũ in loco ſuo ordinãs, ruri vitam monachi exercuit. Deceſſitq; ante hoc fermè triennium ſub Theodoſio principe.

128 LVcius poſt Athanaſium Arianæ partis epiſcopus, vſque ad Theodoſium principẽ, à quo & pulſus eſt, Alexãdrinam eccleſiam tenuit. B Extant eius ſolennes de paſcha epiſtolæ, & pauci variarum hypotheſeωn libelli.

129 DIodorus Tarſenſis epiſcopus, dum Antiochiæ eſſet presbyter, magis claruit. Extant eius in Apoſtolum commentarij, & multa alia,[1] ad Euſebij magis Emiſeni characterem pertinentia,[2] cuius cùm ſenſum ſequutus ſit, eloquentiam imitari non potuit, propter ignorantiam ſecularium literarum.

130 EVnomius Arianæ partis, Cyzicenus epiſcopus, in apertam hæreſeos ſuæ prorumpens blaſphemiam: vt quod illi tegunt, iſte publicè fateretur. Vſque hodie viuere dicitur in Cappadocia, & multa contra eccleſiam ſcribere. Reſponderunt ei Apollinarius, Didymus, Baſilius Cæſarienſis, Gregorius Nazianzenus, & Gregorius Nyſenus.

131 PRiſcillianus[1] Abilæ epiſcopus, qui[2] factione Hylatij & Itacij Treueris à Maximo tyranno cæſus eſt: ædidit multa opuſcula, de quibus ad nos aliqua peruenerunt. Hic vſque hodie à nonnullis Gnoſticæ, id eſt, Baſilidis & Marcionis, C de quibus Irenæus ſcripſit, hæreſeos accuſatur, defendentibus alijs, non ita eum ſenſiſſe vt arguitur.

132 MAtronianus[1] prouinciæ Hiſpaniæ, valde eruditus, & in metrico opere veteribus comparandus: cæſus eſt & ipſe Treueris cum Priſcilliano, Feliciſſimo, Iuliano,[2] Euchrotia, eiuſdem factionis autoribus. Extant eius ingenij opera, diuerſis metris ædita.

133 TIberianus Bœticus ſcripſit pro ſuſpicione, qua cũ Priſcilliano accuſabatur hæreſeos, apologeticum tumenti compoſitoq; ſermone: poſtea poſt ſuorum cædem, tædio victus exilij, mutauit propoſitum, & iuxta ſanctam ſcripturã: Prou. 26. b Canis reuerſus ad vomitum ſuum: filiam deuotã Chriſto virginem,[1] matrimonio copulauit.

134 AMbroſius[1] Mediolanenſis epiſcopus, vſq; in præſentem diem ſcribit: de quo quia ſupereſt, meum iudicium ſubtraham, ne in alterutram partem, aut adulatio in me reprehendatur, aut veritas.

D Γρηγόριος, Σασίμων πρότερον, εἶτα Ναζιανζοῦ ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, ὁ ἐμὸς διδάσκαλος, οὗ ἐξηγουμένου τὰς θείας ἔγνων γραφάς, εἰς τρεῖς μυριάδας στίχων πάντα τὰ συντάγματα αὐτοῦ συνέθηκεν, ἀφ' ὧν εἰσι τάδε, περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ ἀδελφοῦ Καισαρίου, περὶ φιλοπτωχίας, ἐπαίνους τῶν Μακκαβαίων, ἐπαίνους Κυπριανοῦ, ἐπαίνους Ἀθανασίου, ἐπαίνους Μαξίμου φιλοσόφου, μετὰ τὴν ἐξορίαν ἀναζεύξαντος, ὅν τινα ψευδῶς τινὲς Ἥρωνος ἐπέγραψαν, ἔστι γὰρ καὶ ἄλλη βίβλος, κατάγνωσιν τοῦ αὐτοῦ Μαξίμου περιέχουσα, ὡς μὴ ἐξὸν εἶναι, τὸν αὐτὸν καὶ ἐπαινέσαι καὶ ψέξαι ἐν καιρῷ. καὶ βίβλος διὰ ἑξαμέτρων, παρθενίας καὶ γάμου, καθ' ἑαυτῶν διαλεγομένων. κατὰ Εὐνομίου λόγος εἷς, περὶ πνεύματος ἁγίου λόγος εἷς, κατὰ Ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως λόγος εἷς. Ἠκολούθησε δὲ τῷ Πολέμωνος χαρακτῆρι, καὶ περιὼν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον ἐπίσκοπον καταστήσας, ἐν ἀγρῷ βίον μοναδικὸν ἀπηνέγκατο, καὶ ἐτελεύτησε πρὸ τριετοῦς χρόνου βασιλεύοντος Θεοδοσίου.

Λούκιος μετὰ Ἀθανάσιον Ἀρειανῆς θρησκείας ἐπίσκοπος, ἄχρι Θεοδοσίου βασιλεύοντος, παρ' οὗ καὶ ἐξεώσθη, τὴν Ἀλεξανδρειανὴν κατέχεν ἐκκλησίαν. Φέρονται τούτου περὶ τοῦ πάσχα ἐπιστολαί, καὶ ὀλίγοι ποικίλων ὑποθέσεων λόγοι. E

Διόδωρος Ταρσοῦ ἐπίσκοπος, ἡνίκα ἦν Ἀντιοχείας πρεσβύτερος, μᾶλλον λαμπρὸς ἦν. Εἰσὶ τούτου εἰς τὸν ἀπόστολον ὑπομνήματα, καὶ ἕτερα πλεῖστα εἰς τὸν Εὐσεβίου μᾶλλον τοῦ Ἐμεσηνοῦ χαρακτῆρα προσήκοντα, οὗ τινος τῇ γνώμῃ ἀκολουθήσας, τὸ ἐλλόγιμον οὐκ ἠδυνήθη μιμήσασθαι διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν κοσμικῶν γραμμάτων.

Εὐνόμιος Ἀρειανῆς θρησκείας, Κυζίκου ἐπίσκοπος, τοσοῦτον εἰς βλασφημίαν ἦλθε τῆς οἰκείας αἱρέσεως, ὥστε ὅπερ ἐκεῖνοι κρύπτουσι, τοῦτο φανερῶς ὁμολογῆσαι. ἕως τοῦ νῦν λέγεται περιεῖναι ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ πολλὰ κατὰ τῆς ἐκκλησίας συγγράφειν, ᾧ τινι ἀντέγραψαν Ἀπολλινάριος, Δίδυμος, Βασίλειος Καισαρείας, Γρηγόριος Ναζιανζηνός, καὶ Νυσσηνός.

Πρισκιλλιανὸς Ἀβίλης ἐπίσκοπος, ὅς τῆς συσκευῆς Ὑλατίου καὶ Ἰθακίου, εἰς Τρίβεριν παρὰ Μαξίμου τοῦ τυράννου ἐσφάγη. ἐξέδωκε πολλὰ συντάγματα, ἀφ' ὧν τινὰ εἰς ἡμᾶς περιεληλύθασιν. οὗτος ἄχρι τήμερον παρά τινων τὴν γνωστικὴν αἵρεσιν, τουτέστιν Βασιλείδου καὶ Μαρκίωνος, περὶ ὧν Εἰρηναῖος συνέγραψεν, F ὡς αἱρετικὸς κατηγορεῖται, ἐκδικούντων τινῶν, οὐχ οὕτως αὐτὸν νενοηκέναι ὡς εὐθύνεται.

Ματρωνιανὸς ἐπαρχίας Ἱσπανίας, σφόδρα πεπαιδευμένος, καὶ εἰς ἐποποιίαν τοῖς ἀρχαίοις συγκρινόμενος, ἐσφάγη καὶ αὐτὸς ἐν Τριβέρει ἅμα Πρισκιλλιανῷ, Φηλικισσίμῳ, Ἰουλιανῷ, καὶ Εὐχρωτίᾳ, τοῖς ἐξάρχοις τῆς αὐτῆς αἱρέσεως. Εἰσὶ τούτου συγγράμματα διαφόρῳ μέτρῳ ἐκδοθέντα.

Τιβεριανὸς Βαιτικὸς, συνέγραψε περὶ τῆς ὑπονοουμένης αἱρέσεως, εἰς ἣν ἅμα Πρισκιλλιανῷ κατηγορεῖτο, ἀπολογητικόν, ὑψηλῷ καὶ ἐπηρμένῳ λόγῳ, ἕως οὗ μετὰ τὴν τῶν ἰδίων σφαγὴν ἡττηθεὶς, ἀνιαρῶς διάγων ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ἐξέστη τῆς οἰκείας προθέσεως, καὶ κατὰ τὴν θείαν γραφὴν, κύων εἰς τὸν ἴδιον ἔμετον ἀναζεύξας, θυγατέρα καθιερωθεῖσαν θεῷ παρθένον, γαμηθῆναι κατηνάγκασεν.

Ἀμβρόσιος Μεδιολάνου ἐπίσκοπος, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας συγγράφεται, καὶ ἐπείπερ περίεστι, τὴν ἐμὴν κρίσιν ἀναστέλλω, μήπως κολακείας μᾶλλον, ἢ ἀληθείας εὐθύνομαι.

135 G EVagrius Antiochiæ epiſcopus, acris & feruentis ingenij, cùm adhuc eſſet presbyter, diuerſarum hypotheſεων tractatus mihi legit, quos necdũ ædidit: vitã quoq; btĩ Antonij de Græco Athanaſij, in ſermonem noſtrum tranſtulit.

136 AMbroſius Alexãdrinus, auditor Didymi, ſcripſit aduerſum Apollinarium volumẽ multorum verſuum, de dogmatibus: & vt ad me nuper quodam narrante perlatum eſt, commentarios in Iob, qui vſq; hodie ſupereſt.

137 MAximus philoſophus, natus Alexandriæ, Conſtantinopoli epiſcopus ordinatus eſt & pulſus, inſignem de fide aduerſus Arianos ſcripſit librum, quem Mediolani Gratiano principi dedit.

138 GRegorius Nyſenus epiſcopus, frater Baſilij Cæſarienſis, ante paucos annos mihi & Gregorio Nazianzeno cõtra Eunomiũ legit libros, qui & multa alia ſcripſiſſe & ſcribere dicit.

139 H IOannes [1] Antiochenæ eccleſię presbyter, Euſebij Emiſeni Diodoriq; ſectator, multa cõponere dicitur, [2] de quibus περὶ ἱερωσύνης tantũ legi.

140 GElaſius Cęſareæ Palæſtinę, [1] poſt Euzoiũ epiſcopus, accurati limatiq; ſermonis, fertur quædam ſcribere, ſed cælare.

141 THeotimus Scythiæ [1] Tomorũ epiſcopus, in morem dialogorum & veteris eloquẽtiæ [2] breues commaticoſq; tractatus ædidit: audio eum & alia ſcribere.

142 DExter Paciani (de quo ſuprà dixi) filiꝰ, clarus apud ſeculum, & Chriſti fidei deditus, fertur ad me omnimodam hiſtoriam texuiſſe, quam necdum legi.

143 AMphilochius, Iconij epiſcopus, nuper mihi librum legit de ſpiritu ſancto, quod deus eſt, & quòd adorandus, quodq; & omnipotens ſit.

144 SOphronius vir apprimè eruditꝰ, laudes Bethlehem adhuc puer, & nuper [1] de ſubuerſione Serapis, inſignem librum cõpoſuit: de virginitate quoq; ad Euſtochiũ: & vitã Hilarionis monachi. Opuſcula mea in Græcum eleganti ſermone tranſtulit: pſalterium quoq; & prophetas, quos I nos de Hebræo in Latinum vertimus.

145 HIeronymus, patre Euſebio natus, oppido Stridonis, quod à Gotthis euerſum, Dalmatiæ quondã Pannonięq; confiniũ fuit, vſq; in præſente annum, id eſt, Theodoſij principis decimũquartũ, hæc ſcripſi. Vitam Pauli monachi: epiſtolarũ ad diuerſos librũ vnum: ad Heliodorum exhortatoriã. Altercationẽ Luciferiani & Orthodoxi. Chronicon omnimodę hiſtorię. In Hieremiã & in Ezechiel homilias Origenis viginti octo, quas de Græco in Latinum verti. De Seraphin & Oſanna: de frugi & luxurioſo filijs: de tribus quæſtionibus legis veteris: homelias in Cantica canticorũ duas: aduerſus Heluidium de virginitate Mariæ perpetua: ad Euſtochium de virginitate ſeruanda: ad Marcellam epiſtolarum librum vnũ. Conſolatoriã de morte filij ad Paulã: in epiſtolã Pauli ad Galatas commentariorum libros treis: in epiſtolã ad Titũ librũ vnũ: in epiſtolã ad Philemonẽ librũ vnũ: in Eccleſiaſten commentarios: Quæſtionũ Hebraicarũ in Geneſim librũ vnũ: de locis librũ vnũ: Hebraicorum nominum librum

Εὐάγριος Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, εὐφυοῦς καὶ ἄκρας K διανοίας, ἔτι πρεσβύτερος ὤν, διαφόρων ὑποθέσεων ὁμιλίας ἀνέγνω μοι, ἃς οὔπω ἐξέδωκε. καὶ τὸν βίον δὲ τοῦ μακαρίου Ἀντωνίου, ἀπὸ Ἑλληνικοῦ Ἀθανασίου, εἰς τὴν ἡμετέραν διάλεξιν μετήνεγκεν.

Ἀμβρόσιος Ἀλεξανδρεύς, ἀκροατὴς Διδύμου, ἔγραψε κατὰ Ἀπολλιναρίου τεῦχος πολλῶν στίχων περὶ δογμάτων, καὶ καθὼς ὑπόγυον διηγουμένου τινὸς ἔγνων, ὑπομνήματα εἰς τὸν Ἰώβ, ὃς ἄχρι τοῦ παρόντος περίεστιν.

Μάξιμος φιλόσοφος, ὁρμώμενος ἐκ τῆς Ἀλεξανδρέων, Κωνσταντινοπόλεως ἐπίσκοπος κατασταθεὶς καὶ καθαιρεθεὶς, ἐπίσημον περὶ τῆς πίστεως κατὰ τῶν Ἀρειανῶν συνέταξε βίβλον, ἥν τινα ἐν Μεδιολάνῳ Γρατιανῷ ἐπέδωκε βασιλεύοντι.

Γρηγόριος Νύσης ἐπίσκοπος, ἀδελφὸς Βασιλείου τοῦ Καισαρέως, πρὸ ὀλίγων ἐνιαυτῶν ἐμοὶ καὶ Γρηγορίῳ τῷ Ναζιανζηνῷ κατὰ Εὐνομίου ἀνέγνω λόγους, ὅστις καὶ ἄλλα πολλὰ γεγραφέναι καὶ γράφειν λέγεται.

Ἰωάννης Ἀντιοχείας πρεσβύτερος, Εὐσεβίου Ἐμεσηνοῦ καὶ Διοδώρου ἀκόλουθος, πολλὰ συγγράψαι λέγεται, ἀφ' ὧν περὶ ἱερωσύνης μόνον ἀνέγνων. L

Γελάσιος Καισαρείας Παλαιστίνης μετὰ Εὐζώϊον ἐπίσκοπος, λαμπρῶς τινὰ συγγραφέναι λέγεται, ἀποκρύπτειν δέ.

Θεότιμος Σκυθίας Τομέων ἐπίσκοπος, ἐν τάξει διαλόγων καὶ ἀρχαίας φράσεως βραχείας ὁμιλίας ἐξέδωκεν. ἀκούω τοῦτον καὶ ἄλλα συγγράφειν.

Δέξτρος Πακιανοῦ, περὶ οὗ προείρηκα, υἱός, λαμπρὸς ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ τῇ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ πίστει ἐκδεδομένος, λέγεται παντοδαπὴν πρός με συντεταχέναι ἱστορίαν, ἥν τινα οὔπω ἀνέγνων.

Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου ἐπίσκοπος, ὑπόγυόν μοι λόγον ἀνέγνω περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτι θεός, καὶ προσκυνητός ἐστιν, ὅτι τε δὴ παντοκράτωρ.

Σωφρόνιος ἀνὴρ εἰς ἄκρον πεπαιδευμένος, τοὺς ἐπαίνους Βηθλεὲμ, ἔτι νέος ὢν συνέθηκεν, ὑπόγυον δὲ περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ Σεραπείου ἐπίσημον συνέθηκε λόγον, καὶ περὶ παρθενίας πρὸς Εὐστόχιον, καὶ τὸν βίον Ἱλαρίωνος μοναχοῦ, τὰ συγγράμματά τὰ μου εἰς Ἑλληνικὸν λόγον εὐφυῶς μετέφρασε, καὶ τὸ ψαλτήριον δὲ, καὶ τοὺς προφήτας, οὓς ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Ἑβραίου εἰς M Ῥωμαϊκὸν μετηνέγκαμεν.

Ἱερώνυμος υἱὸς Εὐσεβίου, ἀπὸ πολίχνης Στριδόνος τῆς παρὰ τῶν Γότθων πορθηθείσης, ὅπερ Δαλματίας ἐστὶ καὶ Παννονίας ὅμορον, ἕως τοῦ παρόντος ἐνιαυτοῦ, τουτέστι, Θεοδοσίου τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου τάδε συνέταξα. τὸν βίον Παύλου μοναχοῦ. ἐπιστολὰς πρὸς διαφόρους ἐν ἑνὶ λόγῳ. πρὸς Ἡλιόδωρον προτρεπτικόν. διάλεξιν Λουκιφεριανοῦ καὶ ὀρθοδόξου. χρονικὴν παντοδαπὴν ἱστορίαν. εἰς Ἱερεμίαν καὶ Ἰεζεκιὴλ ὁμιλίας εἰκοσιοκτώ, ἃς ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὠριγένους εἰς Ῥωμαϊκὸν μετέφρασα. περὶ Σεραφὶμ, καὶ περὶ τοῦ ὡσαννά. περὶ φειδωλοῦ καὶ ἀσώτου υἱῶν. περὶ τῶν τριῶν ζητημάτων τοῦ παλαιοῦ νόμου. ὁμιλίας εἰς τὰ ᾌσματα τῶν ᾀσμάτων δύο. κατὰ Ἐλβιδίου περὶ τῆς διηνεκοῦς παρθενίας τῆς ἁγίας Μαρίας. πρὸς Εὐστόχιον περὶ παρθενίας διατηρητέας. πρὸς Μάρκελλαν ἐπιστολῶν λόγον ἕνα. παραμυθητικὸν περὶ τοῦ θανάτου τῆς θυγατρὸς πρὸς Παῦλαν. εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Γαλάτας ὑπομνημάτων λόγους τρεῖς. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολὴν ὑπομνημάτων λόγους τρεῖς. εἰς τὴν πρὸς Τίτον λόγον ἕνα. εἰς τὴν πρὸς Φιλήμονα λόγον ἕνα. εἰς τὸν Ἐκκλησιαστὴν ὑπομνήματα. ζητημάτων Ἑβραϊκῶν εἰς τὴν Γένεσιν λόγον ἕνα. περὶ τόπων λόγον ἕνα. ὀνομάτων Ἑβραϊκῶν λόγον

Græc. varia.

A librū vnū: de ſpiritu ſancto Didymi,quē in Latinum tranſtuli,librū vnum : in Lucā homilias triginta nouem:in pſalmos,à decimo vſq; ad decimū ſextum,tractatus ſeptem.captiui monachi vitā,& beati Hilarionis.Nouum teſtamentū Græcæ fidei reddidi:vetus iuxta Hebraicā trāſtuli.Epiſtolarū aūt ad Paulā & Euſtochiū,qa quotidie ſcribūtur, incertus eſt numer⁹.Scripſi prętereà in Michęam explanationū libros duos.in Sophoniā librū vnū: in Nahum librum vnum:in Habacuc libros duos: in Aggęum librum vnum : multaq; alia de opere prophetali,quę nūc habeo in manibus,& necdum expleta ſunt. Aduerſum Iouinianum libros duos: & ad Pāmachium apologeticum & epitaphium.

Catalogi illuſtrium virorum finis.

ERASMVS ROTERODAMVS lectori pio S. D.

ERuditum opus, & Hieronymo dignum, ſed quod nemo,cui bonę literę cordi ſint, ſine graui dolore legere B poſſit : nimirum hinc intelligens,ex tot egregijs clariſſimorum virorum monumentis vix paucula quędā ſupereſſe,atq; ea ſanè mutila,deprauata,cōtaminataq;. O iacturam verè deplorādam, ſi quid proficeretur cōplorationibus.Si quid ad rem attinet domeſticam,id tenemus mordicus. Pro fundis, pro cēſu ſtrenuè digladiamur. At in huiuſmodi theſauris,quibus nihil eſſe poteſt precioſius, & eccleſia Chriſtiana dignius, q̄ dormitatū eſt ab epiſcopis, ac theologis, qui tot orbis lumina,tot inſignes fidei noſtrę proceres & anteſignanos,literis eximios, eloquētia illuſtres,vitę ſanctimonia commendatos,aliquot & martyrio claros,intercidere paſſi ſunt,vt hoc ſordidum ſcriptorum genus ſuccederet, ſententiariorum,ſummulariorum, faſciculariorū, ſpeculariorum,& ô deum immortalem,quorum vel recordatio nauſeam moueat generoſis ac bene natis ingenijs. Verùm hic dolor extimulare debet omnes bonis addictos autorib⁹, vt id certè quod supereſt, tanto legant auidius,quanto minus eſt quod tem-C porum ruina nobis fecit reliquum. Vertit hūc librum Græcè Sophronius, cuius mentionem facit inter cæteros Hieronymus:nec id ſanè infeliciter. Ex quo permulta reſtituimus,exemplar emendatum ac vetuſtum nacti.Gennadij catalogum non omnino lectu indignū ob hiſtoriæ cognitionē, reperies poſt noſtra in hoc opus ſcholia. Eſt & alius libellus,de duodecim primatib⁹ eccleſiæ:ſed autorem prę ſe ferens,non ſolum ineruditū & infantē, verum etiam inſanum,motæq; mentis:quē tamen ipſum in tertia parte quarti tomi reperies, ſi libebit bonas horas malè perdere. Ne quid autem fallat lectorem, illud nouerit, Andream, Iacobum Zebedæi filium,Philippū, Bartholomæum,Thomam, Simonem Cananæum, Matthiam,Timotheum,Titum,Creſcentem,non recenſeri ab Hieronymo, ſed additos à ſtudioſo quopiā ex alio catalogo.Nam pleraque cōueniunt cum his quæ retulit Theodor⁹,Tyri epiſcopus.Cęterùm ab Hieronymo non commemoratur,niſi ſcriptores. Nos tamen in hoc vertimus, ne Latina Gręcis non reſponderent. Bene vale.

Tomus primus.

λόγον ἕνα. περὶ πνεύματος ἁγίου Διδύμου, ὃν εἰς Ῥωμαϊκὸν μετέβαλον, λόγον ἕνα. εἰς τὸν Λουκᾶν ὁμιλίας εἰκοσιεννέα. εἰς τοὺς ψαλμοὺς ἀπὸ δεκάτου ἕως ἑξκαιδεκάτου ὁμιλίας ἑπτά. βίον αἰχμαλώτου μοναχοῦ. βίον τοῦ μακαρίου Ἱλαρίωνος. τὴν καινὴν διαθήκην τῇ Ἑλληνικῇ ἀκριβείᾳ ἐπισωσάμην, τὴν παλαιὰν πρὸς τὸ Ἑβραϊκὸν μετέφρασα. ἐπιστολῶν δὲ τῶν πρὸς Παύλαν καὶ Εὐστόχιον, ἐπειδὴ καθημέραν γράφονται, ἄδηλος καὶ ὁ ἀριθμός. ἔγραψα πρὸς τούτοις καὶ εἰς Μιχαίαν ἐξηγήσεων λόγους δύο. εἰς τὸν Ναοὺμ λόγον ἕνα. εἰς τὸν Ἀββακοὺμ λόγους δύο. εἰς Σοφονίαν λόγον ἕνα. εἰς Ἀγγαῖον λόγον ἕνα. καὶ πολλὰ ἐκ τοῦ προφητικοῦ ἔργου, ἃ νῦν μετὰ χεῖρας ἔχω, καὶ οὐδέπω ἐπληρώθη. κατὰ Ἰουβινιανοῦ λόγους δύο. πρὸς Παμμάχιον ἀπολογητικὸν καὶ ἐπιτάφιον. D Diſſidet numerus à Latino.

τέλος καταλόγου.

ERASMI ROTERODAMI IN catalogum ſcriptorum eccleſiaſticorum Scholia.

HOratius Dexter.)Sophroni⁹, Hieronymi familiaris, qui librum hunc Græcè vertit, indicat hunc Dextrū fuiſſe præfectum prætorio. 2 Vt Trāquillū ſequens.)Extat libellus Suetonij Tranquilli E de claris oratoribus & grammaticis : extat & alter de viris illuſtribus, Plinij titulo,quē nonnulli malunt aſcribere Suetonio. 3 Santra nepos.) Nōnulli codices ſcriptū habebāt, Santraprepus: verùm Sophronius legit,σάντρας νέπως.Santas,ſiue Santa nepos:vt nepos vel additū ſit diſcriminis gratia,vel cognomen ſit gētilicium:vt Plinius nepos,& Cornelius nepos. Quanq̄ in Latinis vocabulis nō vſquequaq; fidendū Græcis ſcriptorib⁹. Proinde Santra reliquimus. 4 Peſſimum,vt dicitur,magiſtrum.)Apparet vulgò iactatum fuiſſe Prouerbium: Sibi quenque peſſimum eſſe magiſtrum:quòd vnuſquiſque ſibiipſi blanditur, & ſua cuiq; nimium placent.

5 Celſus,Porphyrius,Iulianus.)Hi pernicioſiſſimi hoſtes Chriſtianæ religionis,vt quam literis philoſophorū ac rhetorum præter impietatem ac tyrannidē aduerſum nos armati,libris æditis inſectati ſunt.

1 Simon.

Idē aliquoties dictus eſt Simeon,& Bariona cognominatus à Chriſto,hoc eſt,filius Ioannis. 2 Quæ canonicæ nomīnātur.)Pro canonicæ legēdum eſt catholicæ,id quod liquet ex conuerſione Sophronij.Dicuntur autem catholicæ,quòd ex æquo ad omnes ptineant. 3 Propter ſtili cum priore.) Vides lector,vt Hieronymus nullū aliud adducat argumentum,quàm ſtili:nam cætera facile eſt vitiare:ſtilū & qui conatur effingere,nō ſtatim poteſt. 4 Actorum eius ſcribitur.)Reſtitue,inſcribi͂t:& Sophroni⁹ vertit, ἐπιγέγραπται. F

3 Iacobus.

1 Hoc loco Sophronius ſubnectit Andream, etiā ſi nihil ille ſcriptum reliquit. 2 Cuius Ioannes in libro ſuo meminit.)In libro ſuo,non additur apud Sophronium, & adiectū videtur ab interprete quopiā. Nec illa verba, poſt reſurrectionem, adduntur apud Sophronium, & apparet adiecta.

3 Quæ de ſeptem canonicis eſt.)Catholicis pro canonicis legēdū,teſte Sophronio. 4 In ſeptimo,ὑποτυπώσεων.) Hypotypoſis eſt,cùm res expreſſa ſubijcitur oculis.Hic ſubnotationem poſſis vertere.Nam hoc titulo Clemens ſcripſit libros octo. 5 Accepta occaſione.) Sophronius explicans quę fuerit occaſio:vertit,ἐλλιφθεὶς ἀφορμὴν ἀναρχίας,id eſt accepta hac occaſiōe,q̄ prouincia careret preſide. 6 Quo rudia veſtimenta.) Rudia vocat ἄγναφα: ſic enim vertit in Euāgelio,quiſquis is fuit.Apud Sophronium loco, rudia,nihil habetur:& in emendatioribus codicibus hæc vox omnino abeſt. 7 Extorqueri.)Sophroni⁹ vertit,ἐκπιάζειν,quod ſonat extundere. 8 Euangelium quoq;.) Id appellatur Nazarenorum,& ſubinde citatur ab Hieronymo. Hypotypoſis.

4 Matthæus.

1 Conſtanter affirmāt hoc Euangelium Hebraicè ſcriptum